

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖУРНАЛ
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ОҚУ-ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР УЧЕБНО-ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

№ 6 (46)
2021

СМАГУЛОВ ЕРЖАН МАЛИКОВИЧ

Директор КГКП «Балхашский гуманитарно-технический колледж им. А. Мусина»
кандидат исторических наук.
Карагандинская область, город Балхаш

Коллектив КГКП «Балхашский гуманитарно-технический колледж им. А. Мусина».
Карагандинская область, г. Балхаш

ҚҰРЫЛТАЙШЫ
«САҒА» ЖК

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ АҚПАРАТ МИНИСТРЛІГІ
АҚПАРАТ ЖӘНЕ МҰРАҒАТ КОМИТЕТІ
МЕРЗІМДІ БАСПАСӨЗ БАСЫЛЫМДАРЫН
ЖӨНЕ (НЕМЕСЕ) АҚПАРАТ АГЕНТТІКТЕРІН
ЕСЕПKE АЛУ ТУРАЛЫ
№ 14265-Ж күйлігі 02.04.2014 жылы
Астана қаласында берілген.

№ 6 (46) 2021

АҚЫЛДАСТАР АЛҚАСЫ:

БЕСБАЕВА Назым Есимханқызы –
«№ 87 жалпы білім беретін мектеп» КММ
қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі.
Алматы қаласы, Жетісу ауданы

КОСАНОВ Бағдат Макулбекулы —
педагогика ғылымдарының кандидаты,
Абай атындағы ҚазҰПУ-нің, Магистратура
және PhD докторантура институтының
психология-педагогика мамандықтары
кафедрасының доценті. Алматы қаласы

СЕРІКБОЛ Гүлнар Серікболқызы —
қазақ тілі мен әдебиеті пәндерінің мұғалімі.
Алматы облысы, Еңбекшіқазақ ауданы

Электрондық пошта: Saga140214@mail.ru

Жазылу индексі: **74767**

Журналға жарияланған материалдар
редакцияның пікірін білдірмейді. Фактілер мен
мәліметтердің дұрыстығына авторлар жауапты.
Қолжазба мен фотосуреттер қайтарылмайды.
Автор мақаласының электронды нұсқасы
журналға жазылғаны туралы түбіртектің
көшірмесімен бірге жіберілуі керек.

2014 жылдың маусым айынан бастап,
жылына 6 рет шығады.
Издаётся с июня 2014 года.
Выходит 6 раз в год.

Редакцияның мекен-жайы:
050010, Алматы қаласы,
Зенков көшесі, 13
«Форум» бизнес орталығы. Кеңсе 100/1
(қиылысы Жібек жолы көшесі, 50)
Ұялы: 8 775 622 46 13
WhatsApp 8 707 885 00 88

Бас редактор: А. СЕЙЛХАНОВ
Редактор: Д. ОСПАНОВА
Верстальщик: Т. СЕЙСЕБАЕВА
Бөлім редакторы: А. ЖИЕНШАРОВА

Басуға 27.11.2021 жылы қол қойылды.
Пішімі 84x108 1/16. Баспаханалық қағаз.
Шартты баспа табағы 3,75.
Таралымы 100 дана. Алматы қаласы

МАЗМҰНЫ – СОДЕРЖАНИЕ

«Ә.Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-
техникалық колледжі» КМҚК ұжымы
іс-тәжірибесінен

Смагулов Е.М. Центр профессионального образования.....	3
Махатова К.Д. Организация учебно-методической работы в колледже	5
Жахметова Б.К. Ұстаздардың Ұстазы.....	8
Хали А. Колледждің ғылыми-әдістемелік жұмысы.....	10
Ким О.А. Внедрение трехязычия как необходимость современного обучения.....	13
Буйненко О.В. Учебно-производственная работа гуманитарного отделения.....	16
Сыйырбаева З.А. Тәрбиелі ұрпақ – ел болашағы.....	18
Каденова А.М. Студенттік жастар ұйымы «Жігер» – кез-келген биіктерді бағындыруға деген талпыныс оттары бар жастар!	20
Хасенова Ж.Ж. Выставочный зал специальности «Художественный труд/Технология».....	22
Омарова С.Ж. Жаһандану дәуіріндегі – кәсіби мәтіндерді тиімді оқыту жолдары.....	23
Қалкенова Э.И. Бірлестік ұжымының тынысы.....	24
Мамырбаева Ш.С. Кәсіпкерлік қызмет негіздерін оқыту ерекшеліктері.....	25
Озерова О.А. Формирование поликультурной компетентности будущих учителей в организации учебно-воспитательного процесса колледжа.....	26

Журналисті оқырмаш қауымы!

Қолыңызға тиіп отырған журналға жыл бойы жазылу жүргізіледі.

Егер сіз өз тәжірибеңізді насихаттаңыз келсе, басқа педагогтардың іс-тәжірибелерінен үйренем десеңіз, жана басылымға біздің индекс бойынша жазылыңыз. Сіздің жазған материалыңыз міндетті түрде жарық көреді.

«СОВРЕМЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В ШКОЛЕ, КОЛЛЕДЖЕ И ВУЗ-е» инд. 74390

Республикалық ғылыми-әдістемелік журнал қазақ және орыс тілдерінде жарық көреді.

Журнал жалпы ЖОО-ғы, колледждегі, мектептегі қазіргі таңда болып жатқан білім саласындағы өзгерістер мен жетістіктер, ақпараттандыру, инновация, материалдық-техникалық базаны жаңғырту, жана технологиялар мен ортақ білім мәселелері жайында материалдарды жариялайды.

Басылым сондай-ақ ұстаздардың іс-тәжірибелерін, сабақ үлгілерін, олардың сабақ өткізудегі өзіндік ерекшеліктері мен әдіс-тәсілдері жайында, жана технологияларды қолдана отырып, ой бөліседі.

«БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ» инд. 74388

Республикалық ғылыми-әдістемелік педагогикалық журнал

Басылым бүгінгі күн талаптарына сәйкес, сабақ өткізіп жүрген, көптеген кеңестер мен озық тәжірибелерімен бөлісе алатын ұстаздарға қажетті құрал. Журнал беттерінен мектеп мұғалімдерінің сабақ үлгілері, өнегелі істері туралы, сондай-ақ жас педагогтардың кәсіби пындалуына, көмек құралы ретінде пайдалануға болатын ізгі бастамаларды таба аласыздар.

«ОБЩЕЕ ПРЕПОДАВАНИЕ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ» инд. 74389

Республиканский научно-методический педагогический журнал

Журнал обеспечивает общие методические подходы к преподаванию всех предметов в начальной школе. Издание предназначено для учителей, которые стремятся проводить уроки, отвечающие требованиям сегодняшнего дня. На страницах журнала Вы найдете рекомендации по проведению и грамотному структурированию открытого учебного занятия. Профессиональные педагоги по различным предметам поделятся знаниями и опытом, расскажут о современных технологиях обучения.

«АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК В ШКОЛЕ, КОЛЛЕДЖЕ И ВУЗ-е» инд. 74391

Республикалық ғылыми-әдістемелік педагогикалық журнал. Қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде жарық көреді.

Журнал ағылшын тілі пәнінің ұстаздарына арналған. Ағылшын тілінен өткізген ашық сабақ үлгілерін, жаңалықтар мен жетістіктері туралы материалдарын жария ете алады. Басылымнан мұғалімдер өзара тәжірибе алмасып, өздеріне қажетті әдістемелік құралдарды таба алады.

«ДОШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ВОСПИТАНИЕ» инд. 74392

Республиканский научно-методический журнал на казахском и русском языках.

Журналда негізінен мұғалім-тәрбиешілердің мектепке дейінгі балалардың білімі, іс-әрекеттері мен тәрбиесі, яғни әр түрлі пән сабақтарындағы оқу жүйесі, сынып сағаттары, ойындары, балаларды мектепке дайындауға байланысты дамыту сабақтары, ертеңгіліктері жөнінде ой бөлісіп, тәжірибе алмасуға материалдар жарияланады. Журналда жарияланатын түрлі материалдар, арнаулы сабақтар, өткізу барысы, мектепке дейінгі мекемелерде жұмыс жасайтын тәрбиешілер және ұстаздар үшін көмегі зор.

Сахарова А.-М.П.

Использование мультимедийных технологий на пробных музыкальных занятиях в детском саду.....31

Ахметжанова Г.С.

Использование элементов технологии CLIL в условиях дистанционного обучения.....33

Масалова О.Ю.

Что в имени тебе моем.....34

Шорина Б.Ж.

Психологическое здоровье педагогов.....37

Төлеген П.Қ.

Жас мамандардың шығармашылық талаптарын жетілдіру әдістері.....39

Жакупова М.Т.

Қыз тәрбиелей отырып, ұлтты тәрбиелейміз.....41

Балтабаева М.А.

Қазақ руханиятының көшбасшысы – Әлихан Бөкейханов.....42

Лекерова Ж.Ж.

Өзін-өзі тану пәнінде үш тілді қолдану арқылы бастауыш сынып оқушыларының рухани-адамгершілік құндылықтарын қалыптастыру.....44

Канафина А.Б.

Мектепке дейінгі ұйымда жобалау әдісінің маңыздылығы мен жүргізілу әдісі.....45

Саржанова И.О.

Ауаны баптау жүйелерінің жылумен және суықпен қамтамасыздандырылуы.....48

Кажикаримова А.Е.

Профессионально-педагогическое кредо – как основная составляющая творческого подхода в обучении51

Жумадилова А.Т.

Физика пәнін оқытуда қатты дене қасиеттерімен кристаллография элементтерін біріктіріп оқыту әдістемесі.....53

Dalabayeva A.A.

The role of socialization in a foreign language linguistic environment.....56

Доклад**Галлямова К.К.**

Формирование многонационального состава населения Республики Казахстан.....58

*«Ә. Мусин атындағы
Балхаш гуманитарлы-техникалық колледжі» ЖМҚЖ
ржылы іе-тәжірибесінен*

ЦЕНТР ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

СМАГУЛОВ ЕРЖАН МАЛИКОВИЧ
Директор КГКП «Балхашский
гуманитарно-технический колледж
им. А. Мусина», кандидат исторических наук.
Карагандинская область, город Балхаш

Балхашский гуманитарно-технический колледж имени академика Алихана Мусина – это учебное заведение среднего профессионального образования в Карагандинской области, которое имеет богатую историю.

Создание учебного заведения в первые месяцы Великой Отечественной войны связано с эвакуацией в город Балхаш завода № 517 по обработке цветных металлов из города Кольчугино Владимирской области. Вместе с заводом 28 октября 1941 года для подготовки специалистов прибыли преподаватели химико-металлургического техникума. В тот период исполняющим обязанности директора учебного заведения был временно назначен А. Васильев.

5 декабря 1941 года приказом № 173 Народного Комиссариата Цветной металлургии СССР основан Балхашский химико-металлургический техникум. 30 декабря 1941 года впервые были приняты студенты по специальностям «Эксплуатация месторождений», «Обогащение цветных металлов», «Производство и литье цветных металлов и сплавов», «Обработка цветных металлов и сплавов давлением».

С 1942 по 1952 года техникумом руководила директор Орлеанская Анастасия Павловна.

12 июня 1944 года приказом № 283 Народного Комиссариата Цветной металлургии СССР Балхашский химико-металлургический техникум переименован в Балхашский горно-металлургический техникум.

Открылись специальности: в 1968 году – «Бухгалтерский учет», в 1971 году – «Геология, разведка, поиск», в 1973 году – «Техническая эксплуатация и ремонт автомобилей».

В соответствии с приказом Министерства образования Республики Казахстан от 11 декабря 1995 года

Балхашский горно-металлургический техникум преобразован в Балхашский политехнический колледж.

На основании постановления Правительства Республики Казахстан от 8 мая 1997 года в целях дальнейшего развития и углубления реформ в системе высшего и среднего специального образования Балхашский политехнический колледж путем слияния с Балхашским педагогическим колледжем реорганизован в Балхашский гуманитарно-технический колледж.

Балхашский педагогический колледж, ранее Балхашское педагогическое училище, был создан 22 октября 1975 года, имел союзное значение, был первым в Республике учебным заведением по подготовке педагогических кадров среднего звена, утвержденным Министерством образования Казахской ССР. Свою деятельность педагогическое училище начало с открытия отделений «Физическая культура», «Труд и черчение», «Дошкольное воспитание», «Музыкальное воспитание». В 1984 году открыто отделение «Преподавание в начальных классах». Со дня основания и до 1998 года училищем успешно руководил его первый директор Бекенов Сабит Бекенович.

3 марта 2005 года постановлением № 200 Правительства Республики Казахстан Балхашскому гуманитарно-техническому колледжу присвоено имя члена-корреспондента Академии наук Казахской ССР, лауреата Ленинской премии, доктора технических наук, профессора, академика Алихана Мусина.

В год 30-летия Независимости Республики Казахстан колледж отмечает свое 80-летие.

На сегодняшний день Балхашский гуманитарно-технический колледж имени А. Мусина в соответствии с требованиями рыночной экономики продолжает подготовку конкурентоспособных студентов по 17 специальностям. В учебном процессе применяются современные оборудования. В колледже 170 компьютеров подключены к сети Интернет, имеются 5 компьютерных классов, 41 учебных аудитории, библиотека, все учебные кабинеты обеспечены со-

временными информационно-коммуникативными технологиями – интерактивными досками. В настоящее время в целях повышения качества образования широко используются системы АСУ «Білімал – электронный колледж».

В колледже имеется актовый зал на 470 мест, 2 спортивных, тренажерный, теннисный залы, оборудованные согласно современным требованиям, поточный кабинет на 200 студентов. На учебно-производственной базе для специальности «Технология» оборудованы мастерская рукоделия, швейный цех. В учебных мастерских и в швейном цехе студенты приобретают навыки рабочих профессий в работе с металлом, выравниванием и пошивом.

Студентам предоставлено общежитие на 100 мест, оборудованное согласно стандартам, в котором имеются читальный зал, помещения для отдыха, приготовления пищи, прачечная.

С целью популяризации этно-культурной жизни народа Казахстана, его традиций и обычаев работает выставочный зал национальных изделий декоративно-прикладного искусства, созданные руками самих студентов.

В 2015 году начал свою работу музей истории колледжа.

С 2009 года коллектив колледжа, получив Международный сертификат качества в учебно-воспитательном процессе, первым в городе внедряет систему менеджмента качества ISO 9001-2009 ТОО «EUROASIA MS», по Карагандинской области являясь пятыми.

Педагоги в процессе обучения используют новую мультимедийную проекционную аппаратуру и другие эффективные методы обучения. Во время лекций в рамках самостоятельной работы студентов наряду с традиционными методами обучения используются модульные технологии, игры на развитие логики, конструктивного мышления.

Сегодня перед учебным заведением поставлены цели и задачи по реализации пяти институциональных реформ национального Плана «100 конкретных шагов» Первого Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева. Для подготовки конкурентоспособных специалистов с 2015 года реализуется программа по переходу к системе образования на трех языках по следующим специальностям: «Начальное образование», «Преподаватель иностранного языка», «Дошкольное воспитание и образование», «Преподаватель информатики». На сегодняшний день ведется работа по переподготовке педагогов.

Кроме того, в 2016 году по проекту «Модернизация технического и профессионального образования», педагоги колледжа совместно с социальными

партнерами – Балхашское региональное предприятие «Энергосети» ТОО «Казахмыс Distribution», КГП «Балхашэнерго» подготовили программу модульного обучения по специальностям «Техническая эксплуатация, обслуживание и ремонт электрического и электромеханического оборудования», «Электроснабжение».

С целью развития качественного образования и формирования профессиональных навыков внедрены элементы дуального обучения по специальностям «Физическая культура и спорт», «Дошкольное воспитание и образование», «Учитель музыки», «Начальное образование». Для повышения интереса у студентов к профессии прохождения профессиональной практики ведется в тесном контакте с учреждениями, которые являются социальными партнерами. В рамках производственного обучения по техническим и гуманитарным специальностям заключены договоры с ТОО «Казахмыс Смэлтинг», ПО «Балхашцветмет», ТОО «Казахмыс Энерджи», с Балхашским теплоэлектроцентром, филиалом АО «НК», с Балхашскими филиалами АО «Казакстан темір жолы», КГП «Балхашэнерго», КГП «БалхашСу», отделами образования и спорта города Балхаш. Практические занятия проводят квалифицированные работники социальных партнеров, тем самым оказывая большую поддержку колледжу. При прохождении практики выпускники, подтвердившие свои знания, трудоустраиваются на постоянные рабочие места.

С 2019 года колледж принимает участие в Республиканском проекте «Жас маман» по подготовке квалифицированных кадров по 100 востребованным специальностям на рынке труда по специальности: 07160600 – Эксплуатация, ремонт и техническое обслуживание вагонов и рефрижераторного подвижного состава железных дорог, по профессии: – 7234 «Слесари и Ремонтники подвижного состава», «Слесарь по ремонту вагонов». В рамках проекта «Жас маман» началась поставка современного оборудования, необходимого для подготовки высококвалифицированных специалистов. Ведется работа по открытию центра компетенций по специальностям.

С целью формирования человеческого капитала, студентов обучают 89 преподавателей на основе единой цели, единых интересов, заключающихся в идее «Мәңгілік Ел».

Наша основная задача – подготовить кадры, повысить имидж среднего профессионального образования, воспитать подрастающее поколение в духе нового казахстанского патриотизма, на основе идеологии «Светская страна – толерантная страна» и сформировав такие качества, как гражданское равенство, трудолюбие, честность и образованность.

ОРГАНИЗАЦИЯ УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКОЙ РАБОТЫ В КОЛЛЕДЖЕ

МАХАТОВА КУЛИЗА ДЖУСЕМБАЕВНА

Заместитель директора по учебной работе

КГКП «Балхашский гуманитарно-технический колледж им. А. Мусина».

Карагандинская область, г. Балхаш

В этом году мы отмечаем 30-летие Независимости – это наша самая высшая ценность.

В Послании народу Казахстана Президентом РК Н.А. Назарбаевым поставлена задача качественного роста человеческого капитала, включающая модернизацию образования, а это подготовка и выпуск конкурентоспо-

собных специалистов, наиболее востребованных в условиях рыночной экономики. Подготовка квалифицированных, активных, целеустремленных и востребованных специалистов в условиях рыночной экономики требует инновационного подхода в обучении и внедрении новых технологий обучения, гарантирующих развитие у студентов творческого мышления, направленного на активизацию и повышение качества обучения.

В этом году колледж отмечает свое 80-летие – это не только историческая веха, это как рубеж, дающий возможность оглянуться назад и вспомнить пройденный путь, вспомнить добрым словом тех, кто внес значительный вклад, для того чтобы в здании колледжа сеять разумное, доброе и вечное.

Ведь жизнь прожить – не поле перейти, и вы это хорошо знаете.

Педагог – это самая беспокойная профессия. Она требует с первого шага – зрелости, и до последнего шага – бодрости и мужества на всем пути.

Учебная работа в колледже – это целенаправленный процесс взаимодействия педагогов и студентов, в ходе которого реализуются цели учебно-воспитательной деятельности.

В настоящее время колледж осуществляет подготовку специалистов среднего профессионального образования по 15 специальностям педагогического и технического направлений дневной и заочной формы обучения на государственном и русском языках:

«Эксплуатация, ремонт и техническое обслуживание подвижного состава железных дорог»,

«Организация перевозок и управление движением на железнодорожном транспорте», «Металлургия цветных металлов» «Вычислительная техника и программное обеспечение», «Электроснабжение», «Механообработка, контрольно-измерительные приборы

и автоматика в промышленности», «Техническая эксплуатация, обслуживание и ремонт электрического и электромеханического оборудования», «Теплотехническое оборудование и системы теплоснабжения», «Менеджмент (по отраслям)», «Учет и аудит», «Физическая культура и спорт», «Музыкальное образование», «Начальное образование», «Дошкольное воспитание и обучение», «Основное среднее образование»

Контингент студентов по дневному обучению составляет 836 человек

(45 групп), по заочному отделению 215 человек. В нашем колледже ежегодно выпускается в среднем около 300 студентов по различным специальностям для предприятий и сферы образования.

За эти годы наше учебное заведение изменилось и сегодня колледж имеет сложившуюся учебно-материальную базу, располагающую собственным четырехэтажным зданием, которое включает 41 кабинет, 6 лабораторий, 6 мастерских, оснащенные современным оборудованием и техническими средствами обучения, 4 компьютерных классов, кабинеты с интерактивной доской, читальный зал, актовый зал на 470 мест, спортивный зал, теннисный зал, тренажерный зал, поточный кабинет на 200 студентов.

Обновляются и реконструируются кабинеты и лаборатории общеобразовательных и специальных дисциплин для качественной подготовки специалистов.

Колледж полностью укомплектован педагогическими и управленческими кадрами общей числен-

ностью 89 педагога. Штатный преподавательский состав – 76 человек, совместителей – 13. Педагог исследователь – 5, высшей категории – 20, первой категории – 12, педагог модератор – 3, второй категории – 15, без категории – 34. Доля преподавателей педагог исследователь, высшей и первой категории составляет 41%.

В составе нашего коллектива трудятся: кандидат исторических наук, обладатель медали Ибрая Алтынсарина – Смагулов Е.М., обладатель медали Ибрая Алтынсарина – Омарова С.Ж., медали «Қазақ елінің үздік ұстазы» – Жахметова Б.К., обладатель премии акима области – Омарова С.Ж., Акшукеева А.К. и многие преподаватели удостоены грамот городского, областного и республиканского значения.

В колледже создан сплоченный, творчески работающий педагогический коллектив. Её основу составляют опытные специалисты.

Это Жумартов Б.Ш., Кисличенко Н.А. Пронин Е. Надирбеков Ж.Ы., Омарова С.Ж., Жахметова Б.К., Сахарова А. П., Махатова К. Д., Акшукеева А.К., Хасенова Ж.Ж., Калкенова Э. И., Нысанкулов А.К., Каденова А.М., Завидий С.Л., Марқин Е.Н., Алиманова С.Н., Токарчук Е.В., Бейсембаев М.Н., Тенисбаев С. И., Аралбаева Б. Т., Масалова О. Ю., Буйненко О.В., Хали А.К., Сыйырбаева З.А., Озерова О.А., Ким О.А., Адиекова Ш.З., Ахметжанова Г.С., Саржанова И.О., Мамырбаева Ш.З., Мурзабекова С.С., Абеуов К. Б., Шорина Б. Ж., Байров Н. Б., Топаркулов А.К. и др.

Будущее в развитии колледжа мы связываем с молодыми преподавателями, которые вносят свежие мысли, новаторские идеи. Пополнили ряды молодые специалисты: Толеген П.К. Байдилдаев Ж. Н., Ахметов А.Б., Жексембина Ш.Б., Жакупова М.Т., Сулейменова С.Ы., Кажикаримова А.Е., Лекерова Ж.Ж., Балтабаева М.А., Акчулакова А.А., Оразхан Н.Т., Абдрахманова А.С., Газиз Т.М., Сагимбекова Л.К., Жумадилова А.Т., Манжугулова С.К.

В колледже большое внимание уделяется вопросу повышения профессионального мастерства преподавателей. Преподаватели колледжа принимают

активное участие в областных, республиканских и международных научно-практических конференциях, семинарах и занимают призовые места в конкурсах педагогического мастерства.

Преподаватели осваивают инновационные педагогические технологии, внедряют современные активные методы обучения. Одной из конкретных форм профессионального роста преподавателей является внедрение «рейтинговой системы оценок деятельности педагога». По итогам года преподаватели, заработавшие высокий рейтинг, отмечаются различными формами поощрений и благодарности. Председатели и члены ПЦК разрабатывают на основе типовых учебных планов и профессиональных стандартов рабочие учебные планы и программы и создают учебно-методические комплексы по всем специальностям. За годы кропотливой работы преподавателями колледжа разработаны учебно-методические комплексы, пособия, контрольные и практические работы, банки тестовых заданий и методические указания по курсам учебных дисциплин и модулей, электронные учебники.

Учебно-методическая работа осуществляется следующими органами управления: педагогический совет; методический совет; предметно-цикловые комиссии по специальностям; школа молодого преподавателя; школа передового опыта, совет классных руководителей; студенческий парламент «Жігер».

В структуре колледжа выделено 10 предметно-цикловых комиссий, которые долгие годы возглавляют опытные преподаватели: Сахарова А.П., Аралбаева Б.Т., Саржанова И.О., Завидий С.Л., Ким О.А., Ахметжанова Г.С., Мамырбаева Ш.С., Адиекова Ш.З., Оразхан Н.Т., Газиз Т.М.

Каждая цикловая комиссия работает по утвержденному плану, в котором предусмотрено проведение методических дней, открытых уроков, мастер-классов и других мероприятий, главной целью которых является внедрение новых подходов в обучении и преподавании, применение инновационных технологий.

Одной из основных задач учебно-методической деятельности колледжа является обучение педагогов современным методам организации учебной работы. В связи с этим в колледже регулярно проводятся методически семинары для педагогов.

Организацией, совершенствованием, выполнением, контролем учебно-воспитательного процесса колледжа руководят заведующие дневным и заочным отделений Каденова А.М., Жакупова М.Т., Жексембина Ш.Б.

Результатом сплоченного управления учебным процессом является ежегодные участия и победы наших студентов на областных, республиканских

конкурсах и конференциях, областных конкурсах World skills, победитель Республиканского проекта «ТОР – 100 студентов», а также победители спортивных международных соревнований – чемпионы Азии. Около 75% выпускников колледжа трудоустроиваются по избранной специальности, поступают в высшие учебные заведения.

Результатом творческой работы, исследованиями своей методической проблемы наши преподаватели делятся на страницах журналов «Профессионал Казахстана», «Техническое и профессиональное образование», «Педагогический мир Казахстана», «Просвещение», «Мектеп ұстаздарының әлемі», в материалах областных и республиканских научно-практических конференциях, на образовательных сайтах Парасат, USTUDY.KZ, Ustaz tilegi, на педагогическом портале «Ziatker.kz».

Осуществляются комплексные мероприятия по систематизации учебной, воспитательной, методической, производственной работы. С 2008 года внедрена система менеджмента качества ISO 9001-2009.

Колледж активно участвует в областных, республиканских проектах:

С 2010 года в колледже внедрен проект АСУ «Билимал. Электронный колледж».

2015 год – эксперимент по внедрению трехязычного образования в колледже.

2016 год – эксперимент по внедрению модульной программы, разработанной Всемирным Банком – Проект «Модернизация технического и профессионального образования».

2016 год – эксперимент по внедрению инклюзивного образования.

2017 год – эксперимент по внедрению модульной программы, разработанный «Холдинг «Кәсіпкор».

2017 год – эксперимент по внедрению дуального обучения:

2018 год – Об апробации и внедрении пилотного проекта «Электронная аттестация педагогических работников».

2019 год – участие в Республиканском проекте «Жас маман» по подготовки квалифицированных

кадров по 100 востребованным специальностям на рынке труда по специальности: 07160600 – Эксплуатация, ремонт и техническое обслуживание вагонов и рефрижераторного подвижного состава железных дорог, по **профессии**: – 7234 «Слесари и Ремонтники подвижного состава», «Слесарь по ремонту вагонов».

В целях оценки качества деятельности колледжа и реализации образовательных программ в колледже в марте 2017 года Независимым агентством по обеспечению качества в образовании IQAA была проведена институциональная и специализированная аккредитация по трем образовательным программам: 01050000 – Начальное образование; 01070000 – Технология; 09110000 – Техническая эксплуатация, обслуживание и ремонт электрического и электромеханического оборудования (по видам).

С большим уважением хочу отметить ветеранов образования за их благородный труд и преданность общему делу, достигших высот профессионального мастерства, достойного уважения среди коллег – это Титова Е.Н., Бишкенов К.Б., Бозщина К.Ж., Мусабаева С.З. Букубаева Т.Т. Карибекова А.М., Шарипов В.В., Галиева Ж.К., Абишева Н.Г., Бижанова Р.Б., Хасенова А.Х., Цой Т.Е., Макарова Л.Г. Даниярова Т.К. Тянь Г.В., Поликарпова Н.А., Жаркимбекова К.К., Гец Г.Я. Кеннесова Н.К., Плышевская В.Н., Князева З.К., Жумагельдинова Н.А., Игембекова Р.Е., Абдиров Ж.Д., которые щедро делились профессиональными знаниями, передавали накопленный опыт молодым преподавателям, среди них была и я, вот уже 28 лет работаю в данном колледже, пройдя путь от преподавателя металлургических дисциплин до заместителя директора по учебной работе. Огромное спасибо хочу сказать наставникам за жизненный и профессиональный опыт, приобретенный за эти годы совместной работы с вами.

Оглядываясь назад на прошедшие 80 лет работы колледжа, можно сделать вывод, что главной гордостью колледжа всегда был и есть его коллектив, сохраняющий и приумножающий лучшие традиции подготовки квалифицированных специалистов.

Ұстаздардың Ұстазы

ЖАХМЕТОВА БАЛЖАН КОШКИМБАЕВНА

«Ә. Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледжі» КМҚК

қазақ тілі және әдебиеті пәнінің оқытушысы.

Қарағанды облысы, Балқаш қаласы

Сәбит Бекенов

Ұстаз ұлылығы ұлықтылығында емес, ұлағатымен танылады.

Әр кезеңнің болмысымен үндестік табатын азаматтар болады. Әр дәуірдегі ұлы тұлғалардың кейбіреуі көзден таса, ұмыт қалып жатса, енді бірінің есімі тарих бетінде алтын әріппен жазылады. Ал енді біреулердің есімдері ұлылар қатарынан орын алмаса да, ел айтып аузынан тастамайтын елеулі де ауқымды істер тындырады. Сонысымен де жұрт алдында, ел алдында ерекше көрінеді. Қайда барсаңыз да оның аяулы да ардақты есімі жарқырап, алдыңнан шығады. Бәлкім *«Жақсының аты, ғалымның хаты өлмейді»* деген сөз осындай адамдарға айтылған болар. Міне, осындай өзіндік тұлғасымен танылған, абзал жандардың бірі – Халық ағарту саласында өзіндік із қалдырған ағарту ісінің үздігі, озық ойлы дарынды ұстаз, ел азамат, ұстаздардың Ұстазы Сәбит Бекенұлы. Ол – өзінің саналы ғұмырында туған елі мен халқына қалтқысыз қызмет атқарған, кәсіптік білім беру ісіне, оның ішінде болашақ мұғалімдерді даярлауға үлес қосқан Балқаш өңіріндегі айтулы азамат.

Сәбит Бекенұлы 1936 жылы желтоқсанның 11 жұлдызында Талдықорған облысы, Бүрлітөбе ауданына қарасты «Жаңатілеу» колхозында дүниеге келген. Сәбиттің балалық шағы 1930 жылдардың зұлматына, соғыс және соғыстан кейінгі экономиканы қалпына келтіру кезеңіне тұспа-тұс келді. Елдегі осындай тарихи оқиғалар аға буын өкілдері дүниетанымының қалыптасуына ықпал етті.

Сәбит Бекенов орта мектепті бітірген соң түрлі-түсті металдарды өңдеу зауытында, одан кейін Аягөздегі комсомол жұмысында істеді. 1957 жылы Сәбит Бекенұлы кеңестік Қазақстандағы жоғары білім берудің тұғыры болған, аты аңызға айналған Алматыдағы Қазақ Мемлекеттік Ұлттық университетінің тарих бөліміне үлкен конкурсты жеңіп түседі. Курстастарының айтуынша, *«Сәбит оқуға зор қызығушылық танытқан, ана сүтімен берілген ерекше есте сақтау қабілеті оның терең білім алуына жол ашты»*. Ұстаздар берген дәрісті бойына сіңіріп, оқуды ынтымақтастықпен оқыды, орыс және

шетелдік классикалық әдебиеттермен танысты. Университет қабырғасында білім алған жылдары ол ғылымның майталман марғасқаларынан белгілі ғалым, атақты Е.Бекмаханов сынды ғұлама тарихшылардан дәріс алды. Қазақтың әйгілі жазушысы М.Әуезовтің лекциясын тыңдау бақыты бұйырды. Ол М.Әуезовтің шығармашылығы мен жеке тарихи тұлғалардың өміріне үлкен құрметпен қарады.

Жоғары оқу орнын аяқтаған соң жас маман ұстаздық еңбек жолың қаламыздағы №2 мектептен бастады. Сәбит Бекенов 1965-1966 жылдары Саяк геологиялық поселкесінде тарих пәнінің мұғалімі болып жұмыс істеді. Көп кешікпей мұғалімге №42 орта мектепті басқару сеніп тапсырылды. Жалынды жастың бойындағы ұйымдастырушылық қабілеті мен ақыл-парасатын, үлкен жауапкершілігін, шығармашылық талпыныс пен өмірге деген құлшынысын аңғарған Балқаш қалалық білім беру бөлімі 1970 жылдары Сәбит Бекеновті ірі тау-кенді Саяк поселкесінде ашылған №29 орта мектебінің директоры болып тағайындайды. Ұстаздық жолының осы кезеңдері педагогикалық кәсібилікке, инновация, іздені, жетістіктерге толы болды.

Қазақ әдебиетінің насихатшысы, талантты тарихшы С.Бекенов үш жылдай Жезқазған облыстық халық ағарту бөлімін басқарған тұста да тек биіктерден көрініп, алғысқа бөленді.

1975 жылы 22 қазанда Балқаш маңында алғаш рет педагогикалық орта арнаулы оқу орны ашылды. Бұл жағдай Балқаштың өсуі мен гүлденуінің дәлелі болатын. ҚазКСР білім беру министрлігі көп ойланбастан, ұйымдастырушылық қабілетімен көзге түскен, жас, әрі шығармашылық тұлға Саяк орта мектебінің директоры Сәбит Бекеновті ұсынады.

Сәбит Бекеновтің педагогикалық училищедегі қызметі оның өмірінің жаңа бір белесі болды. Шабыт пен қажыр-қайратқа толы, нағыз тер төгетін шақта ол педагогикалық және ұйымдастырушылық талантын жаңа қырынан көрсетуге бар күш-жігерін салды. Мықты білім ордасын құру үшін ең әуелі аса білімді педагог кадрлар құрамын іріктеу мәселесі тұрды. Директор оқу орнына білім сапасы жоғары, білікті мамандарды тарта білді, оқытушылардың сапалық

және жетілдірді. Бірлігі мен ынтымағы жарасқан педагогикалық ұжым алдыңғы қатардан көрініп, шыққан асқақтатып, айтарлықтай жетістіктерге қол жеткізді.

Аймаққа, жалпы республикаға білікті мамандар даярлауда Сәбит Бекенұлының мыңдаған тағдырға бағыт-бағдар беріп, жас таланттарды бағбанша баптап шыңдаған, рухани жігер беруші жанар таудай астыртын ұлылығын ұмыту мүмкін емес.

С.Б.Бекеновтің басшылығымен талантты педагогтардың екі буыны ауысты. «Бекенов мектебінде» екі жүзден астам ұстаз шеберлігін шыңдады, олардың ішінде жоғары санатты оқытушылар қатары 31-ге жетті, халық ағарту ісінің үздіктері – 16. Бұл оқытушылар 7 мыңнан астам жас баланың елдерін даярлауға үлес қосты. Училищенің барлығы 22 түлегі жоғары оқу орнын бітірген соң, елдері қанаттанған білім ордасына қайта оралып, директорларымен қатар оқытушылық қызмет атқарды. Олар: Игембекова Р.Е., Жұмагельдинова Н.А., Красновская Л.И., Әбдіров Ж.Д. бір мақсатқа жұдырықтай жұмыла жұмыс істеп, көп нәрсені үйренді, тәжірибе жинақтады. Бүгінде сол жас мамандар Сәбит Бекеновтің жан-жақты ұстазбен қызметтес болғанын мынан тұтады.

Қиын бұл шаңырақтан 40 жыл ішінде шыққан Балқаш өңірі бойынша елеулі еңбектерімен көзге түсіп жүрген майталман ұстаздар: Блехер М.А., Бабин Н.В., Гертер Л.В., Диханбаева К.Ә., Кожевин А.Е., Павских Н.К., Мейрамғазиев Б.Б., Бекенов Р.Б., Әбішева Н.Г., Мейманқожа Б.Қ., Хасенова А.Х., Жакупова Ш.Б., Цой Т.И., Щербинина Т.Н., Кислова Н.К., Әділбекова А.Б., Нестерова Г.Ф., Ренкина Т.А., Игембекова Р.Е., Кенесова Н.К., Жұмагельдинова Н.А., Кисличенко Е.В., Әбдіров Ж.Д., Спирова А.П., Хасенова Ж.Ж., Жакыпбаев Р.Е. т.б.

Сәбит Бекенұлының атап өтер қасиеті – білгірлігі. Қадірлері іріктегенде жақсы жақтарын бағалай білушісі. 1992 жылы шілде айында екінші рет талапкерлер қабылдайтын музыка бөліміне оқытушылық қызметке Әбдіров Жұмагельді Дәулетбекұлын арнайы шақыртумен қызметке қабылдауы осыған дәлел.

Ұстаз ағаның өмір жолына көз жүгіртіп, саралай да, жүйелі қарасаңыз, талай-талай таңғажайып тартыныс кез боласыз. С.Б.Бекенов өнерді жанымен түйсіктің және бағалай да білетін. Сондықтан баяншылар-оркестрі, академиялық хор, үрмелі сазды хор, халық аспаптар ансамбліне срекше көңіл бөлді. С.Б.Бекеновтің опера мен балет өнеріне жақындығын ерекше айтқан жөн. Ол көптеген либреттоларды жетік білетін. 1970 жылдардың соңында іссапармен Мәскеу қаласына барғанда, «Чио-Чио Сан» қойылымын жүйермей өткізген, достары мен әріптестеріне тамса-

на айтып беретін. Сәбит Бекенов ұлы опералық және балеттық қойылымдарды қалай тыңдаса, дәл солай Жүсіпбек Елебековтың орындауындағы «Шанибай-ау» әнін сүйіп тыңдайтын және орындайтын.

Жемісті еңбектерінің арқасында С.Б. Бекенов 1986 жылы Жезқазған облысы халық ағарту бөлімінің меңгерушісі қызметіне жоғарылатылды.

Колледждің оқытушысы Антонина Кожевникова «Құдай берген педагог» атты мақаласында: «Балқаш педагогикалық училищесінің директоры С.Бекеновтің кабинетінің жарығы күн батқанша сөнбей жанып тұратын, соңғы қоңыраудың соғылғаны қашан, оқу ғимаратының ішінде қалғаны – қарауыл мен директор ғана. Ол ертеңгі күннің жо-спарын ойланады, бүгінгі жұмыстарды талдайды, студенттермен кезекті кездесудің тезистерін жазады...» деп жазған болатын.

«Ұстаз – үлкен мәртебе» ондай мәртебеге жету үшін саналы білім, сабырлы мінез, ұйымдастырушылық қабілет керек», деген В.А.Сухомлинский. Сәбит Бекенұлы – шын мәнісінде талантты ұйымдастырушы, іскер басшы бола білген бірегей ұстаз. Әр оқытушыға «Әр сабаққа кірген сайын оқушыны өзіңе елікте біл! Іс-әрекетің тәжірибеңнен көрініп тұрсын, ойландыр, істете біл» деп, талап қоя білген.

Міне, мұның бәрі – С. Бекенұлының өмірді босқа сүрмегендігінің, жылдардың босқа өтпегенінің дәлелі. Сәбит аға – ұстаздардың Ұстазы. Үлкен жүректі, асқар таудай ұстаздың өлмес ғұмыры шәкірттері арқылы жалғаса бермек.

1997 жылы М.Әуезов мұражай-кабинетін ұйымдастырып, жетекшілік жасады. Қазақтың ұлы ақындары мен жазушылары Абай, Шәкәрім, Әуезов шығармашылығы туралы студенттерге лекция оқыды, жастарды әйгілі шығармалардағы кейіпкерлер мен ұлы классиктердің өмірімен таныстырып, оларды патриотизм рухында тәрбиелеуге ат салысты. Бірақ араға бір жыл салып оқытушылық қызметтен кетуге мәжбүр болды. Колледж ұжымы сүйікті басшыларын қимастық сезіммен, жанашырлықпен әрі үлкен құрметпен шығарып салды. Сәбит Бекенов әріптестері үшін тек басшы ғана емес, ұстаз, тәрбиеші, ер азамат, тұлға әрі өз ісінің білгір де білікті маманы ретінде үлгі бола білді.

2009 жылдың желтоқсанында АДАМ, МҰҒАЛІМ, ДИРЕКТОР атанған С.Б. Бекеновті мәңгі есте қалдыру мақсатында Балқаш гуманитарлық-техникалық колледжінде С.Б. Бекенов атындағы қазақ тілі мен әдебиеті кабинеті ашылды.

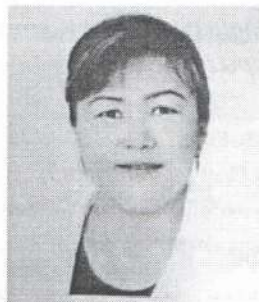
2011 жылы С. Бекенұлының әріптестері Балқаш қаласының қоғамдық ұйымдарының белсенді қолдауымен, Ленин көшесінің бойындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледжі ғимаратының

алдына колледждің тұңғыш директорына құрмет ретінде мемориалды ескерткіш тақтасын орнатты.

Адамның жан дүниесі алтын құлыптың астындағы қазына сарайы тәрізді. Мұнда ол өзінің рухани байлығын сақтайды. Ақылды адамның байлығы күн санап артып, өзінің де, өзгенің де жанын нұрландырады. Міне, сондай жан – озық ойлы дарынды ұстаз – Сәбит Бекенұлы. Абай атамыз айтқан

екен. Әр адам, басқа адамнан несімен ерекшеленеді? Ол – ақыл, ғылым, ар-мінезімен ерекшеленеді. Осы тұрғыдан айтсақ, ұлы ұстаздың жоғары эрудициясы, биік парасаты, мінезінің кеңдігі, баға жетпес асыл қасиеттері, ағалық камкорлығы, үлкен мәдениеттілігі құрметке лайық.

Ұстаз ұлағаты өшпек емес, себебі ол халық жадында, шәкірттерінің жүрегінде мәңгі жасай бермек!

КОЛЛЕДЖДІҢ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖҰМЫСЫ

ХАЛИ АЙЖАН

«Ә. Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледжі» КМҚК әдіскері. Қарағанды облысы, Балқаш қаласы

Ә. Мусин атындағы Балқаш гуманитарлық-техникалық колледжінің ғылыми-әдістемелік қызметі педагогикалық ұжымның инновациялық үдерістерге жоғары дайындығын қамтамасыз ететін, колледж дамуының анықтаушы факторларының бірі болып табылады. Бүгінгі таңда колледжімізде «Колледждің оқу-тәрбие кеңістігінде инновациялық үдерістерді енгізу негізінде оқытудың үштілді, модульдік, дуалды және кредиттік модельдерін қолдану негізінде кәсіптік білім беру жүйесін жаһандандыруға ықпал» әдістемелік тақырыбымен жұмыс істеп келеміз.

Колледжде 2015-2020 жылдарға арналған «колледжде үштілділікті дамыту студенттің көптілді тұлғасын қалыптастырудың негізі ретінде» жобасында жұмыс жасалынып, жалғасын табуда.

2016 жылы колледж инклюзивті білім беруді енгізу бойынша тәжірибелік алаңға кірді.

2016 жылы колледж Дүниежүзілік банк әзірлеген «техникалық және кәсіптік білім беруді жаңғырту» жобасына модульдік бағдарламаны енгізу бойынша жұмыс жасалынып жатыр.

2017 жылы колледж «Кәсіпқор «Холдинг» әзірлеген модульдік бағдарламаны енгізу бойынша жұмыс жүргізіліп, дуалды оқыту техникалық және гуманитарлық бағыттағы өндірістер мен қалалық білім бөлімі, мектептер мен балабақшалар арасында тығыз байланыста жұмыстар жасалынып жатыр.

2018 жылғы 13 тамыздағы № 352 «Педагог қызметкерлерді электрондық аттестаттау» пилоттық жобасы енгізілді. Педагог қызметкерлердің аттестаттаудан өту процесін автоматтандыру, растау немесе жаңа біліктілік санатын беру мақсатында колледжде осы жобасы іске асырылды. Бұл жүйені енгізу бірқатар мәселелерді шешеді:

– қағазсыз құжат айналымындағы шығындарды қысқарту;

– құжаттарды жинау және келісу уақытын қысқарту;

– аттестаттаудан өту процесінің ашықтығы.

Колледжіміздің оқытушылары біліктілік санатын арттыру мақсатында жаңартылған білім беру мазмұны бойынша жалпы білім беретін барлық пән оқытушылары «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталықтарының бағдарламасы аясында курстан өтіп, «TALAP» ҚЕАҚ ұйымдастырумен техникалық кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудегі біліктілік көтеру курстарынан, өндірістік тәжіриеден жыл сайын өтіп білімдерін шындап отырады.

Халықаралық ынтымақтастық шартын жасасу Қырғызстан Ресей мемлекеттерінің оқу орындарымен келісімшарт жасасып, тығыз байланыста көптеген жұмыстар жасалуда. Атап айтсақ, колледжіміздің оқытушылары Озерова О.А. және Сулейменова С.Б. «World Skills «жұмысшы мамандықтар чемпионатына педагогикалық бағытта студенттерін дайындау әдістемесі мен практикасы» бағдарламасы бойынша Челябинск қаласында (Ресей Федерациясы) тәжірибе алмасу мақсатында біліктілік курстарынан да өтті.

Ә. Мусин атындағы Балқаш гуманитарлық-техникалық колледжінің оқытушылары мен студенттері «Мектепке дейінгі тәрбие», «Бастауыш білім беру», «Электрмен жабдықтау», «Есептеу техникасы», «Ақпараттық жүйелер», негізгі орта білім – информатика мұғалімі құзыреттіліктері бойынша World Skills халықаралық жобасының жұмысына да қатысады.

Колледжімізде ғылыми-әдістемелік жұмысы колледждің тұрақты дамуын, білім берудің қолжетімділігін, жоғары сапасы мен тиімділігін қамтамасыз ететін құқықтық, ұйымдастырушылық, ғылыми-әдістемелік жағдайлар мен тетіктерді жасауға, қызметкерлердің, білім алушылардың,

құрылтайшылардың, әлеуметтік серіктестердің, қоғам мен еңбек нарығының сұраныстарын ескере отырып, оны үнемі жаңартып отыруға бағытталған.

Әдістемелік жұмыстың негізгі бағыттары:

- оқытушылардың жеке әдістемелік жұмысы;
- педагогтардың ғылыми жұмысы;
- үздік педагогикалық тәжірибені тарату және жалпылау;
- оқушылардың ғылыми жұмысын басқару.

Ғылыми-әдістемелік жұмыстың негізгі түрлері:

- оқу-әдістемелік құжаттар мен авторлық оқу бағдарламаларын әзірлеу;
- оқу сабақтарын әдістемелік қамтамасыз ету бойынша жұмыс;
- оқулықтар, оқу құралдары, мақалалар жазу және жариялау;
- студенттердің курстық және дипломдық жұмыстарын жазуға жетекшілік ету;
- білім алушыларды конференцияға дайындауға басшылық жасау;
- педагогикалық кеңестерде, әдістемелік кеңесте тақырыптық баяндамалар жасау;
- қалалық, облыстық, республикалық конференцияларда баяндамалар;
- олимпиадаларды, конкурстарды дайындау және өткізу (нәтижелерін міндетті түрде жазбаша талдаумен).

Оқытушылардың ғылыми-зерттеу жұмыстары Ә.Мусин атындағы Балқаш гуманитарлық-техникалық колледжінің мақсаттары мен міндеттеріне, ғылыми-әдістемелік жұмыстарға, пәндік-циклдік комиссияларға, оқытушылардың жеке қызығушылықтарына, қажеттіліктері мен мүмкіндіктеріне сәйкес жоспарланады және жүргізіледі. Ғылыми-зерттеу жұмысына басшылық ету пәндік-циклдік комиссиялар, ғылыми-әдістемелік кеңес, әдістемелік кабинет, колледж әдіскері арқылы жүзеге асырылады.

Зерттеу жұмысын бағалау үшін әкімшілік өкілдерінен, колледж әдіскерінің басшылығымен тәжірибелі, шығармашылықпен жұмыс істейтін оқытушылардан сараптамалық комиссия құрылды.

Ә.Мусин атындағы Балқаш гуманитарлық-техникалық колледжінің студенттерінің тәжірибелі оқытушылардың жетекшілігімен ғылыми жұмысқа қатысуы шығармашылық ойлауды дамытуға, білімге деген қажеттілікті және теориялық білімді практикалық қызметте қолдана білуді тәрбиелеуге, белсенді өмірлік ұстанымды қолдауға мүмкіндік береді.

Колледж студенттерінің шығармашылық қабілеттерін дамыту үшін сабақтан тыс зерттеу қызметі үлкен мүмкіндіктер береді: студенттердің ғылыми қоғамдарының жұмысына қатысу, ғылыми-практикалық конференцияларға, кәсіби конкурстарға және әртүрлі деңгейдегі пәндік олимпиадаларға қатысу, бұл студенттерге белгілі бір жағдайларда бейімделуге, жасырын ресурстарын ашуға көмектеседі.

Дарынды студенттерді анықтау және қолдау, олардың зияткерлік, шығармашылық қабілеттерін дамыту, ғылыми-зерттеу мүдделерін қолдау мақсатында екі ғылыми студенттік қоғам жұмыс жасайды: гуманитарлық бөлімде С.С. Мурзабекова басқаратын «Эврика» және техникалық бөлімде, «Зияткер» арнайы пәндер оқытушысы Н.Б. Байров басқарып студенттермен жұмыс жасалуда. Колледжде дәстүрге айналған оқу жылының 1 жарты жылдығының негізгі іс-шарасы БПУ-дың бірінші директоры С. Б. Бекеновке және Ә.Ш. Мусиннің туған күніне орай, студенттер арасында ғылыми тәжірибелік конференциялар өтеді.

Ғылыми студенттік қоғамдарда жақсы қалыптасқан қызметтің нәтижесінде колледж студенттерінің жұмыстары әртүрлі қалалық, облыстық және халықаралық конкурстар мен олимпиадаларда жүлделі орындарға ие болады.

Оқытушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту, кәсіби деңгейін көтеру, «кадрлерді өсіруде», колледж жұмыстарының барлық жүйесін тұтастандырудағы маңызды құрал – оқу-әдістемелік жұмыстардың дұрыс ұйымдастырылуы болып табылады.

Ғылыми-әдістемелік жұмыстың рөлі қазіргі жағдайдағы оқytудың жеке әдіс-тәсіл, формаларын тиімді шұғыл қолдана білу қажеттілігімен, яғни білім беру міндеттерін шешудегі жинақталған тәжірибеден туындап, күн сайын арта түсуде. Біздің колледж оқытушыларының ғылыми-шығармашылық жұмыстар, оқу-әдістемелік құжаттар мен авторлық оқу бағдарламалары әзірленген әдістемелік материалды соңғы бес жылда:

- Ғылыми монография – 1
- Типтік оқу бағдарлама – 4
- Әдістемелік құрал – 8
- Электрондық оқулықтар – 5
- Әдістемелік ұсыным, нұсқау – 6
- Оқу құралдары – 6
- Электрондық оқу-әдістемелік кешен – 19
- Жұмыс дәптері – 6
- Әдістемелік ұсыныс, нұсқау – 3
- Әдістемелік әзірлемелер – 2
- Жинақтар – 2
- Терминологиялық сөздіктер – 2

№	Авторлары	Оқу құралдарының атауы	Жылы
1	Смагулов Е.М.	Қазақтың ас беру дәстүрі: әлеуметтік саяси реттеушілік қызметі (ХҮІІІ-ХІХ ғасыр декеттері бойынша) ISBN 978-9965-869-86-0	2019 ж
2	Смагулов Е.М.	“Түйе шешу” өлі мен тірінің арасын түпкілікті ажырататын символикалық әрекеттердің жиынтық көрінісі, Монография ISBN 978-601-80672-1-1	2019 ж
3	Омарова С.Ж. Махатова К.Д.	Металлург мамандығына арналған кәсіби қазақ тілі пәні бойынша типтік бағдарлама Білім Ғылым Министрлігінде бекітілді.	2019 ж
4	Омарова С.Ж. Мамырбаева Ш.С.	Қаржы мамандығына арналған кәсіби қазақ тілі пәні бойынша типтік бағдарлама Білім Ғылым Министрлігінде бекітілді.	2019 ж
5	Масалова О.Ю.	Методическая разработка «Методические рекомендации по решению экономических задач» ISBN 978-5-98156-848-0	2019 ж
6	Надирбеков Ж.Р.	Кюй «Звукоряд традиционной домбры и композиционная терминология» ISBN 978-601-210-016-7	2019 г
7	Байров Н.Б.	«Русско-английский железнодорожный словарь» ISBN 978-601-7791-69-8	2019 ж
8	Буйненко О.В.	Учебное пособие “Практическая тетрадь по хоровой аранжировки” ISBN 978-601-7950-37-8	2019 ж
9	Жахметова Б.К. Калкенова Э.И.	Қазіргі қазақ тілінің жаттығулар жинағы ISBN 978-9965-32-702-5	2019 ж
10	Битанова Д.Ш.	«Мәдени тынығуды қамту әдістемесі» әдістемелік құрал ISBN 978-9965-32-703-2	2019 ж
11	Қайырбекова И.А.	«Химия пәні бойынша қазақша орысша ағылшынша терминологиялық сөздігі» ISBN 978-9965-32-710-0	2019 ж.
12	Ахметов А.Б.	ЭУМК «Теоретические основы электротехники» ISBN 978-601-7957-55-1	2020 г
13	Каденова А.М.	учебно-методическая пособие «Проверочные работы и упражнения по химии». ISBN 978-601-7895-83-9	2019 г
14	Адибекова Ш.З.	«Электронная рабочая тетрадь по дисциплине «История Казахстана». Раздел «Казахстан в средневековье» ISBN 978-601-7895-88-4	2020 г
15	Омарова С.Ж. Ахметжанова Г.С.	Программа и учебно-методическое пособие. Профессиональный казахский язык.	2020 г
16	Акшукеева А.К.	Сборник текстов По профес.русскому языку для специальности «Менеджмента» ISBN 978-601-7957-60-5	2020 г
17	Саржанова И.О.	Методические указания к выполнению практических работ по дисциплине «Тепло техническое оборудование» ISBN 978-601-7957-59-9	2020 г
18	Мурзабекова С.С.	Сборник текстов и заданий по развитию речи учебное пособие «Профессиональный русский язык» ISBN 978-601-08-02-265-0	2020 г
19	Аралбаева С.С.	Сборник терминов по предмету «Музыка, методика музыки» на трех языках ISBN 978-601-08-02-346	2020 г
20	Сахарова А.П.	Практическая тетрадь по ЭТМ ISBN 978-601-7950-93-4	2020 г

Қорыта келе, колледждегі әдістемелік қызметтің басты жұмысы оқыту үрдісін дамыту және жетілдірудегі оқу-тәрбие жұмыстарын түзеу негіздерінде оқытушылардың кәсіби шеберлігін дамытуға шынайы көмек көрсету болып табылады. Ғылыми-әдістемелік жұмыс – бұл үздіксіз білім берудегі әрекеттестік, іскерлік дағды, өмірлік және танымдық мәселелерді шешудегі компетенттілік. Бұл ғылыми-педагогикалық сауаттылық, педагогикалық зияткерлік мәдениеті.

ВНЕДРЕНИЕ ТРЕХЯЗЫЧНОГО КАК НЕОБХОДИМОСТЬ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

КИМ ОЛЬГА АЛЕКСАНДРОВНА
Преподаватель специальных дисциплин
КГКП «Балхашский гуманитарно-
технический колледж им. А. Мусина».
Карагандинская область, г. Балхаш

В Казахстане идея триединства языков впервые была озвучена Н.А. Назарбаевым ещё в 2004 г.

С этого периода активно обсуждаются такие понятия как – полиязычное образование, полилингвальное обучение, трехязычие, многоязычие и т. д.

Которое подразумевает воспитание конкурентоспособного специалиста, коммуникабельной личности, способной жить в мире и согласии, уважающего прежде всего свою культуру и культуру других народов.

В ноябре 2015 года в Казахстане была утверждена Дорожная карта развития трехязычного образования по 2020 годы, направлена на изучение трех языков: казахского, русского и английского.

В 2015-2016 учебном году наш колледж так же как и многие другие вошел в эксперимент по трехязычному образованию на гуманитарном отделении и начал работать по разработанному проекту «Развитие трехязычия в колледже как основа формирования полиязыковой личности студента»

Цель проекта: Развитие личности студента, способной на социальное и профессиональное самоопределение, владеющей несколькими языками, способной осуществлять коммуникативно-деятельностные операции на трех языках во всех ситуациях, стремящейся к саморазвитию и самосовершенствованию через сотрудничество с социальным партнером – Отделом образования города Балхаш Карагандинской области.

Проект осуществлялся по 3-м этапам: подготовительный, внедренческий и обобщающий.

Проект реализовался по 6 направлениям:

1. Нормативная и правовая база
2. Научно-исследовательская деятельность
3. Методологическое и учебно-методическое обеспечение
4. Подготовка кадров и повышение квалификации
5. Институциональная поддержка
6. Информационное сопровождение

В проекте участвовали группы студентов по квалификации «Учитель начального образования», «Учитель иностранного языка начального образования», «Дошкольное воспитание и обучение» «Основ-

ное среднее образование», в котором есть 2 квалификации «Учитель иностранного языка», «Учитель информатики» итд.

Итоги (достижения)

Затрагивая обобщающий этап хотим поделиться тем что у нас получилось....

1. В 2016-2017 учебном году была открыта кафедра трехязычного образования, в состав кафедры входят преподаватели английского языка, казахского языка и литературы, русского языка и литературы, истории Казахстана, Всемирной истории, физики, химии, биологии, информатики, географии, математики.

Количество входящих в кафедру увеличилось с 14 преподавателей до 23 преподавателей.

2. 29 октября 2015 года была проведена областная научно-практическая конференция «**Новые подходы в профессиональной подготовке педагогических кадров**», где одним из направлений конференции было «**Формирование поликультурной личности в подготовке педагогических кадров**».

На областную конференцию приглашались все колледжи, вошедшие в пилотный проект по трехязычию. Все 56 статей конференции опубликованы в сборнике конференции с ISBN. Всем участникам были выданы сертификаты и благодарственные письма выступающим от лица директора УМЦ Карагандинской области.

А также был проведен городской семинар по трехязычному образованию на который приглашались учителя школ, воспитатели дошкольных учреждений города Балхаш, методист городского отдела образования г. Балхаш, учителя и воспитатели г. Приозерск, Сарышаган, Актогайского района, находящихся в пилотном проекте трехязычного образования.

Были даны открытые уроки, по Специальности «Дошкольное воспитание и обучение» показаны уроки в ходе прохождения практики, а так же занятие кружка по биологии и внеклассные занятия. Урок по дисциплине «Психология». 2-й курс. Специальность «Начальное образование» Сулейменовой С.И., преподавателя педагогики и психологии; «Тұрақты электр тоғы. Ом заңдары». Урок по дисциплине «Физика». 1-й курс. Специальность «Основное среднее образование» Еркен А., преподавателя физики; «Бала дамуының ғылыми-психологиялық зерттеу әдістері». Урок по дисциплине «Психология». 1-й курс. – Литературная гостиная «Превыше всего –

любви волшебство!» Бондаренко Г.А., Ким О.А., преподавателей английского языка; заседание кафедры трехязычного образования.

Преподаватели колледжа проходят курсы повышения квалификации по трехязычному образованию – 72 часа, а также языковые курсы по английскому языку – 120 часов в КГКП «Центр языков» отдела культуры и развития языков города Балхаш. В 2016 году курсы английского языка по гуманитарному и техническому отделений.

3. С 21 ноября по 15 декабря 2017 года Сериков М.К. прошел курсы повышения квалификации педагогических кадров, организованный АО «Центром международных программ» за рубежом в Великобритании в INTO Glasgow Caledonian University, в городе Глазго.

4. Зекең К. – по программе «Болашақ» учился в Бостонском Университете и получил степень – «Master of Education – Teaching English to speakers of other languages»

5. Ведется работа по разработке учебно-методических пособий по интегрированному обучению предметов- информатики, физики, химии, биологии и английскому языку; Разрабатываются учебно-методические комплексы и выпускается учебно-методическая продукция по языковым предметам.

6. Студенты колледжа активно участвовали в предметных языковых олимпиадах разного уровня;

Жубайғалиева Жанар студентка 3 курса заняла 2 место в областной олимпиаде по трехязычию. Жубайғалиева Жанар студентка 4 курса заняла 2 место в областном конкурсе по трехязычию.

Асет Қызғалдақ студентка 4 курса заняла 1 место в областном конкурсе по трехязычию.

Орынбек Тореби студент 3 курса занял гран при в городском конкурсе по трехязычию.

7. Преподавателями ведется руководство научно-исследовательской работы студентов на трех языках;

8. 37 студентов и 2 преподавателя, находящиеся в пилотном проекте, прошли онлайн-курс «Система критериального оценивания учебных достижений учащихся» (в рамках обновления содержания образования), организованный Назарбаев интеллектуальной школой – виртуальная лаборатория педагогического мастерства.

9. 23.05.-24.05.2019 года в городе Балхаш прошел Республиканский форум по распространению опыта НИШ. В рамках этого форума наши преподаватели и студенты участвовали в пленарных заседаниях, мастер-классах и культурных мероприятиях в школах и лицеях города.

10. Введены в учебные планы факультативные курсы по углубленному изучению английского языка;

11. Включены элементы преподавания на англий-

ском языке предметов «Информатика», «Физика», «Химия» и «Биология», а также по специальным дисциплинам;

12. Были созданы терминологические словари на трех языках по физике, химии, биологии, информатики и спецдисциплинам, утвержденные на методическом совете колледжа;

13. Реализовался медиа-план по информационному сопровождению трехязычного образования в рамках реализации «Информационной стратегии по продвижению трехязычного образования»;

14. 31.10.2018 г. на базе нашего колледжа проведен областной семинар по теме «Развитие трехязычного обучения как фактор обновления содержания образования». Наши преподаватели и студенты провели открытые уроки, практику, открытые внеклассные мероприятия. За один день наши студенты 3-4 курсов под руководством педагогов и методистов организовали 10 мероприятий: 4 занятия в детском саду «Балакай» – студенты (методисты Сыйырбаева З.А, Аралбаева Б.Т, Нуркеева К.Д), 1 внекл. мероприятие в общеобразовательной школе №8 на тему «Балқаш рухани жаңғыруда» – методист Жахметова Б.К, 1 внекл. мероприятие в лицее № 2 им. Абая, тема «Абай – дана, Абай – дара, қазақта!» методист Калкенова Э.И. Открытые уроки были проведены преподавателями по химии Кайырбековой И.А, по биологии – Аделкановой С.А, по информатике – Сериковым М.К.

Хотелось бы обратить внимание на изменения в преподавательском составе.

Подготовки кадров и повышении квалификации

Преподавателями:

1. Разрабатываются учебно-методические пособия по интегрированному обучению – предмету (информатика, физика, химия, биология) и языку.

2. Разрабатываются учебно-методические комплексы по предметам «Профессиональный казахский язык», «Профессиональный русский язык», «Профессиональный английский язык».

3. Разрабатываются программы предметов вариативного компонента старших классов на английском языке

4. В апреле 2017 года приобретен учебно-программный комплекс с интерактивным оборудованием по предметам химия (кабинет № 407), по предмету физика (кабинет № 317), по предмету биология (кабинет 413), которые используются на уроках по внедрению трехязычного образования;

5. Преподаватели-предметники, участвующие

в проекте, в учебно-методических комплексах по предмету и дисциплинам вводят интерактивные методы и приемы по трехязычному образованию;

6. На методических днях предметно-цикловых комиссий «Дошкольное воспитание и обучение», «Начальное образование», по квалификации «Учитель иностранного языка в начальной школе» и «Учитель иностранного языка» проводятся открытые уроки и внеклассные мероприятия с использованием терминологических словарей по трехязычному образованию;

7. Предметно-цикловые комиссии «Дошкольное воспитание и обучение», «Начальное образование», по квалификации «Учитель иностранного языка в начальной школе» и «Учитель иностранного языка» на заседаниях ПЦК рассматривают вопросы трехязычного образования, разработанные терминологические словари, учебно-методические комплексы;

8. Проводится мониторинг потребности в педагогических кадрах для реализации трехязычного образования в колледже.

9. Разрабатывается план подготовки и повышения квалификации педагогических кадров для реализации трехязычного образования. Прохождение языковой стажировки преподавателей в рамках трехязычного образования. Прохождение курсов повышения квалификации преподавателями по реализации трехязычного образования. Получение по возможности второго высшего образования (английского языка) преподавателями, преподающими предметы биологии, физики, химии, информатики.

Составляется рефлексивный отчет по подготовке и повышению квалификации педагогических кадров для реализации трехязычного образования прошли:

- В 2016 году базовый 1 уровень (A1) прошли **14 преподавателей;**

- В 2017 году прошли базовый 2 уровень (A2) **20 преподавателей;** В 2017 году прошли средний уровень (B1) **12 преподавателей.**

- В 2018 году прошли курсы английского языка базовый 1, 2 уровень (A1, A2) – 25 преподавателей общеобразовательных и специальных дисциплин.

- В 2019 году прошли курсы английского языка средний уровень (B1) – **10 преподавателей**, базовый уровень (A1) **13 преподавателей** общеобразовательный и специальных дисциплин.

10. 29 мая 2019 года в гуманитарном колледже города Жезказган был проведен I-ый областной фестиваль педагогических идей «Современный учитель в условиях трехязычия: профессионализм и педагогическое творчество». В фестивале принимали участие представители УМЦ развития образования Карагандинской области и преподаватели коллед-

жей области. В рамках фестиваля были проведены мастер классы, самопрезентации и выставка материалов педагогического опыта. Наш колледж представил молодой, перспективный преподаватель Зекен Кайсар Канатұлы. Он продемонстрировал фрагмент урока английского языка на тему «Internet» студентам 2-ого курса Жезказганского гуманитарного колледжа. Результат его деятельности отмечен Дипломом и сертификатом участника фестиваля.

11. Преподаватели колледжа участвуют в научно-практических конференциях разного уровня с темами трехязычия и публикуют свои статьи в сборниках конференции;

12. Ежегодно проводятся декада мероприятий, посвященных Дню языков народа Казахстана, который включают в себя: олимпиады по русскому, казахскому и английскому языкам, конкурсы выразительного чтения, внеклассные мероприятия по языковым предметам, такие как «Абаевские чтения», «Живое слово», «Писатели, poets, акыны о главном» и т.д.

13. Также в рамках проведения триад по ПЦК и декады по самопознанию включают в себя мероприятия по трехязычию.

С момента начала дистанционного обучения преподавателями колледжа проект продолжал реализовываться:

- Подбирались, подыскивались наиболее подходящие как для преподавателя, так и для студентов информационные программы для создания видеороликов, в которых отражались межпредметные связи;

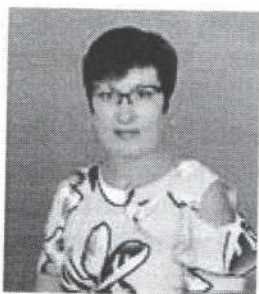
- Создание видео уроков, которые были размещены в комьюнити областного УМЦ и преподаватели были высоко оценены и награждены сертификатами и благодарственными письмами. (Мурзабекова С.С., Омарова С.Ж., Тлеубекова К.Ж. и т.д);

- Преподавателями Бондаренко Г.А., Халиллиной Б.Г., Ким О.А., Нуркеевой К.Д. проводились онлайн уроки через платформу Zoom факультатив «Лексико-грамматический практикум», входящего в реализацию программы трехязычия.

- Преподаватель информатики Ахметжанова Г.С. проводила онлайн уроки по технологии CLIL.

Но необходимо отметить, что работа не стоит на месте, не смотря на свое завершение, преподавателями и студентами работа в этом направлении продолжает вестись.

Не только поддерживается развитие педагогов, но и огромное внимание уделяется участию студентов в разнообразных мероприятиях, которые проводятся в рамках не только колледжа, но и городского уровня, областного и республиканского.

УЧЕБНО-ПРОИЗВОДСТВЕННАЯ РАБОТА ГУМАНИТАРНОГО ОТДЕЛЕНИЯ

БУЙНЕНКО О.В.

Заместитель директора по учебно-производственной работе
КГКП «Балхашский гуманитарно-технический колледж имени А. Мусина».
Карагандинская область, г. Балхаш

Деятельность КГКП «Балхашского гуманитарно-технического колледжа имени А. Мусина» (далее – колледж) регламентируется: Законом Республики Казахстан «Об образовании», Государственной программой развития образования РК на 2011-2020 годы, Государственными общеобязательными стандартами образования РК, Стратегией «Казахстан – 2030», законом РК «О языках», Послание Президента Республики Казахстан Н. Назарбаева народу Казахстана 17 января 2014 г. «Казахстанский путь – 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее», а также приказами, инструктивно-методическими письмами Министерства образования и науки РК, Управления образования Карагандинской области и внутренними локальными актами (Уставом колледжа, Правилами внутреннего (трудового) распорядка).

Подготовка специалистов гуманитарного направления в колледже ведется по 6 специальностям:

№ п/п	Шифр	Наименование специальностей
1	01140100	Педагогика и методика начального обучения
2	01140600	Педагогика и методика преподавания языка и литературы
3	01120100	Дошкольное воспитание и обучение
4	01140500	Физическая культура и спорт
5	0108000	Музыкальное образование
6	0111000	Основное среднее образование (учитель информатики)

Колледж имеет комплексный план, предназначенный для того, чтобы обеспечить осуществление миссии колледжа и достижение целей колледжа.

Стратегический план имеет в своей структуре программу развития колледжа, которая направляет деятельность сотрудников, привлекает новых абитуриентов и является основой реализации образовательных услуг потребителям.

Миссия: Создание современных условий для обучения, воспитания и развития обучающихся. Содействие модернизации системы профессионального

образования на основе трехязычного и модульного обучения; содействие инновационным процессам в учебно-воспитательном пространстве колледжа, стремление к лидерству в системе среднего профессионального образования Карагандинской области.

Главная цель программы развития колледжа: Разработка новой образовательной практики колледжа (содержание образования, методы обучения, формы организации образовательного процесса, компетентность педагогов; оценка образовательных результатов обучающихся и педагогов и др.) через внедрение трехязычного и модульного обучения в учебно-воспитательный процесс колледжа.

В 2016 году колледж вошел в экспериментальную площадку по внедрению инклюзивного образования. Приказ Управления образования Карагандинской области от 5 августа 2016 г. № 276.

В 2016 году колледж вошел в экспериментальную площадку по внедрению модульной программы, разработанный Всемирным Банком Проект «Модернизация технического и профессионального образования». Приказ Управления образования Карагандинской области от 31 августа 2016 г. № 300.

В 2017 году колледж вошел в экспериментальную площадку по внедрению модульной программы, разработанный «Холдинг «Кәсіпқор». Приказ Управления образования Карагандинской области от 31 августа 2017 г. № 346.

В 2017 году колледж вошел в экспериментальную площадку по внедрению дуального обучения: 0101000 – Дошкольное воспитание и обучение. Приказ Управления образования Карагандинской области от 31 августа 2017 г. № 327.

Информационное обеспечение учебно-производственного процесса осуществляется через проведение установочных и итоговых конференций, на которых особое внимание уделяется закону «О статусе Педагога» (№293-VI от 27.12.2019 г. с изменениями от 07.07.2020 г.) и правилам педагогической этики, что в целом повышает престиж учительской профессии; через освещение проведенных уроков на практике и мероприятий в рубриках на web-сайте колледжа. Сайт работает для информирования родителей, студентов и педагогов по различным направлениям для повышения информационной культуры, взаимо-

действия всех участников учебно-производственного процесса.

С целью развития сотрудничества в различных сферах науки и образования, равноправия и взаимной выгоды, изучения и повышения квалификации преподавателей и студентов, обмен публикациями и другими научными материалами в Международной программе «World Skills», целью которой является повышение статуса и стандартов профессиональной подготовки и квалификации по всему миру, популяризация рабочих профессий через проведение международных соревнований по всему миру между Челябинским педагогическим колледжем № 2 и КГКП «БГТК им. А. Мусина» был заключен договор о Сотрудничестве, сроком на 5 лет. Преподаватели и студенты КГКП «БГТК имени А. Мусина» участвуют в работе международного проекта «World Skills» по компетенциям «Дошкольное воспитание», «Начальное образование», «Основное среднее образование – Учитель информатики».

Дуальное обучение – эффективный путь повышения качества образования. Для студентов – это отличный шанс рано приобрести самостоятельность и безболезненно адаптироваться к взрослой жизни. Дуальная система обеспечивает плавное вхождение в трудовую деятельность, без неизбежного для других форм обучения стресса, вызванного недостатком информации и слабой практической подготовкой. Оно позволяет не только научиться выполнять конкретные трудовые обязанности, но и развивает умение работать в коллективе, формирует профессиональную компетентность и ответственность. Дуальная модель обучения предоставляет прекрасные возможности для управления собственной карьерой. В колледже по дуальной системе обучаются студенты специальности 0101000 – Дошкольное воспитание и обучение. Приказ № 327 Управления образования Карагандинской области от 31.08.2017 г.

Разработаны и утверждены положение и поэтапный план работы колледжа по дуальному обучению. Утвержден рабочий учебный план от 31.08.2017 г., согласованный с «УМЦ Карагандинской области» (Кожаметова Г.Ш.), палатой предпринимателей «Атамекен» Карагандинской области (Кульпеисов Е. Д.), городским отделом образования г. Балхаш (Агдарбекова Г. Ж.) и социальными партнерами – руководителями детских дошкольных учреждений по указанной специальности.

В текущем учебном году утвержден набор дуального обучения по специальностям «Педагогика и методика преподавания языка и литературы» с казахским и русским языком обучения и «Дошкольное воспитание и обучение» в количестве 83 человек.

Колледж ежегодно проводит творческие конкур-

сы, смотры, олимпиады, активно участвует во всех возможных мероприятиях, проводимых на республиканских, областных уровнях. Возросло количество участия обучающихся в профессиональных конкурсах, олимпиадах в рамках проектов и программ. Творческая активность, научно-исследовательский потенциал студентов неоднократно отмечались благодарностями и подтверждающими документами за призовые места.

Студенты принимают участие в конкурсах с целью повышения востребованности профессионального образования, ориентированного на реальные запросы работодателей. Кроме того, участие в таких соревнованиях дает возможность студентам оценить свой уровень подготовки и шансы на трудоустройство после завершения учебы.

Кадровый состав преподавателей-методистов гуманитарного отделения БГТК им.А.Мусина включает штатных педагогических работников и педагогов-совместителей. Деятельность педагогов колледжа в полной мере соответствует миссии, стратегической цели и задачам создания и функционирования организации среднего профессионального образования: создание современных условий для обучения, воспитания и развития студентов, содействие модернизации профессионального образования и инновационным процессам в учебно-воспитательном пространстве колледжа, стремление к лидерству в системе среднего профессионального образования Карагандинской области.

С целью раскрытия творческого потенциала студентов, формирования профессиональной компетентности будущего специалиста преподаватели систематически обеспечивают участие студентов в олимпиадах, конкурсах, спортивных соревнованиях областного, республиканского и международного уровней. Проводятся «дни открытой практики», взаимопосещений, что стимулирует стажёров на поиск и применение новых форм, приёмов в обучении.

Хочется отметить высокий профессионализм и грамотность методистов колледжа, которые передают знания не только обучающимся, но и молодым коллегам нашего коллектива. Это Жахметова Б.К., Сахарова А. П., Калкенова Э. И., Кисличенко Е. В., Озерова О.А., Ким О.А., Буйненко О.В., Мурзабекова С.С., Хасенова Ж.Ж., Сыйырбаева З.А., Аралбаева Б.Т., Желтоножский И.М.

Трудоустройство выпускников колледжа – один из самых важных показателей качества работы всего коллектива. Единый подход колледжа и социальных партнеров к обеспечению высокого уровня качества подготовки выпускников, их востребованность на рынке труда, позволяет сформировать конкурентоспособных специалистов. Основными критериями

оценки результатов совместных усилий с социальными партнерами является удовлетворенность наших партнеров – работодателей качеством подготовки студентов и трудоустройство выпускников.

Год выпуска	Бітіруші түлектердің саны / количество выпускников		Жұмысқа орналасқандары / трудоустроены		Жоғары оқу орнында оқитындар / обучаются в высших учебных заведениях		Техникалық және кәсіптік білім ұйымдарында оқитындар / обучаются в организациях технического и профессионального образования		Әскери қызмет ету қатарына шақырылғандар / призваны на военную службу		Қазақстан Республикасынан тыс жерге кеткендер / выбыли за пределы Республики Казахстан		Бала күтімі бойынша демалыс / декретный отпуск		Жұмысқа орналасуға қажеттілері / подлежат трудоустройству		трудоустройство
	Барлығы / всего	оның ішінде емлекеттік тапсырыспен / из них по госзаказу	Барлығы / всего	оның ішінде мемлекеттік тапсырыспен / из них по госзаказу	Барлығы / всего	оның ішінде емлекеттік тапсырыспен / из них по госзаказу	Барлығы / всего	оның ішінде емлекеттік тапсырыспен / из них по госзаказу	Барлығы / всего	оның ішінде емлекеттік тапсырыспен / из них по госзаказу	Барлығы / всего	оның ішінде мемлекеттік тапсырыспен / из них по госзаказу	Барлығы / всего	оның ішінде мемлекеттік тапсырыспен / из них по госзаказу	Барлығы / всего	оның ішінде мемлекеттік тапсырыспен / из них по госзаказу	
2018 г.	89	82	56	53	14	13	0	0	0	0	0	0	5	4	14	12	84%
2019 г.	108	86	88	70	9	9	0	0	0	0	1	1	1	1	9	5	92%
2020 г.	111	95	89	77	13	11	0	0	3	3	0	0	1	1	3	3	97%
2021 г.	79	77	40	39	17	16	0	0	7	7	1	1	3	3	10	10	87%

В целом, педагогический коллектив уделяет большое внимание вопросам учебно-производственного обучения, чему способствуют тесные рабочие отношения с социальными партнёрами. Все проводимые мероприятия направлены на реализацию поставленных задач учебно-производственного процесса.

ТӘРБИЕЛІ ҰРПАҚ – ЕЛ БОЛАШАҒЫ

СЫЙЫРБАЕВА ЗЕЙНЕГУЛ АХМЕТБАЕВНА

«Ә. Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледжі» КМҚК директорының тәрбие ісі жөніндегі орынбасары.

Қарағанды облысы, Балқаш қаласы

Тәрбие – қоғамдық үрдіс, қоғам мен жеке тұлғаның ара-қатынасын қамтамасыз ететін басты жүйе және қоғамның дамып өркендеуінің басты шарты. Оның негізгі өлшемі өмірге қажетті тұлғаның жағымды қасиеттерін дамыту болып табылады. Себебі тәрбие қоғамдық және мемлекеттік өмірдің түрлі салаларында белсенді қызмет етуге қабілетті, сана-сезімді және білімді азаматтарды қалыптастыруды көздейді.

Тәрбие үрдісінің нәтижелілігі оның мақсаттары мен мазмұнының, бағыттары мен міндеттерінің дұрыс та нақты айқындалып қоғам талаптарымен үйлесімді әрі сай келуіне тікелей байланысты. Сондықтан студенттердің сапалы тәртібі мен байымды мінезін қалыптастыру, оған сәйкес сезімін

және сенімін тәрбиелеу оқытушының мақсатқа бағытталған іс-әрекетіне негізделеді.

Қазақстан Республикасы Президентінің «Халық денсаулығы» мемлекеттік бағдарламасы туралы жарлығында білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар негізінде жеке тұлғаны қалыптастыру, дамыту және кәсіби қалыптастыру үшін қажетті жағдайлар жасау; баланың тәрбие, білім алу және жан-жақты даму, ана тілін, мәдениетін, ұлттық салт-дәстүрлерін сақтау, хабардар болу, денсаулықты нығайту құқықтарын іске асыру болып айқындалған.

Өскелең ұрпақты тәрбиелеуді мемлекеттік саясаттың іргелі негізін құрайтын қазіргі

қазақстандық қоғам дамуының негізгі стратегиялық және басым міндеттерінің бірі ретінде қарастырған жөн.

Техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарындағы тәрбие жұмысы тек аудиториядан тыс қызметпен шектелмеуі тиіс. Студенттерді қазіргі қоғамдағы өмірге дайындау, қазіргі заманғы қарқынды дамып келе жатқан Қазақстан жағдайында болашақ мамандыққа бейімдеу, патриоттық қасиеттерді қалыптастыру – бұл оқу процесі шеңберінде шешілуі тиіс міндеттер.

Осы міндетті іске асыру үшін Балқаш қаласының Ә.Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледжінде 2021-2022 оқу жылына арналған тәрбие жұмысының жоспары әзірленді.

ТЖКББ ұйымдарында тәрбие процесін жетілдірудің негізі «Рухани Жаңғыру» бағдарламасын іске асыру жағдайында тәрбиенің тұжырымдамалық негіздері, ұстанымдары жұмысты жоспарлау болып табылады.

Колледж қызметіндегі тәрбие жұмысының мақсаты – тәрбиелеудің негізгі месседждері контекстінде «Рухани жаңғыру» бағдарламасын формалары мен әдістерінің тұтас жүйесін құру арқылы азаматтық-патриоттық ұстанымды, колледж студенттерінің әлеуметтік жауапкершілігін және адамгершілік тәрбиені қалыптастыру.

Тәрбие қызметінің жүйесі студенттердің кәсіби – жеке қасиеттері мен қабілеттерін қалыптастыруға, олардың дамуына, өзін-өзі жүзеге асыруына және өзін-өзі жетілдіруіне жағдай жасауға, болашақ кәсіби қызметіне бағдарлануға бағытталуы керек. Осыған орай, бәсекеге қабілетті студенттерді тәрбиелеп, білім сапасын арттыруда колледж ұжымы абыройлы еңбек етуде.

Колледжде барлық тәрбие жұмыстары келесі басым бағыттар бойынша жүзеге асырылуда:

1. Жаңа қазақстандық патриотизм мен азаматтықты тәрбиелеу, құқықтық тәрбие.
2. Рухани-адамгершілік тәрбие.
3. Ұлттық тәрбие.
4. Отбасылық тәрбие.
5. Еңбек, экономикалық және экологиялық тәрбие.
6. Зияткерлік тәрбие, ақпараттық мәдениетті тәрбиелеу.
7. Көп мәдениетті және көркем-эстетикалық тәрбие.
8. Дене тәрбиесі, салауатты өмір салты.

Жаңа қазақстандық патриотизм мен азаматтықты тәрбиелеу шеңберінде колледждің іс-шара жоспары Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдығын мерекелеуге дайындық жөніндегі іс-шараларды Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің

30 жылдығын мерекелеудің «Жасампаздыққа толы жылдар», «Созидание во имя людей» тұжырымдамасына сәйкес қамтитын болады.

Балқаш қаласының Ә.Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледжін мындаған студенттер бітіріп, үлкен өмірге жолдама алды. Түлектердің ойынша, колледжден алған білімдері кәсіби ортада өзін сенімді, білікті маман ретінде қалыптастырады және алдына қойған мақсатқа жетуге көмектеседі.

Студенттердің бос уақыттарын тиімді пайдалануға және жеке тұлғаны адамгершілік-рухани тұрғысынан дамыту, адамгершілік қасиеттерін жетілдіру мақсатында колледжде клубтар пен үйірмелер жұмыстары алға қойылған.

«Алтын сахна» әдеби драма үйірмесі мемлекеттік тілді насихаттап, әдебиетке баулу, адами құндылықтарға тәрбиелеуде көп жұмыс атқарады. Студенттердің өнерге деген құштарлығын оятып, шығармашылық қабілеттерін ашуға мүмкіндік береді, эстетикалық талғамын дамытып, отансүйгіштікке баулиды.

Рухани адамгершілік тәрбие бағытындағы «Инабат» клубы студенттерге салт-дәстүр, ана тілді дәріптеу, ата-бабалардан қалған дана сөздердің құдыреті, соны жастарға өнеге етіп тәрбиелеуді мақсат етеді. Бұл клубта студенттермен пікірталас, дөңгелек стол, сұхбат т.б. формалар қамтылған. Осы клубта өткен іс-шаралардың студенттердің танымдық, білімдік, шығармашылық қабілетін жетілдіріп, сөйлеу мәдениетін қалыптастырудағы маңызы өте зор болды.

«Балбұлақ» жас ақындар шығармашылық өнері баспа орталығы колледж студенттеріне жаңа білім, білік, дағдылардың қайнар көзіне жету, өздерінің шығармашылық қабілеттерін көрсете білуге мүмкіндік береді. Қыркүйек айында 1 курс студенттерінің бейімделуін тездету үшін, талантты жастарды анықтау үшін «Жаңа келген жас өркен», «Тіл – өлшеусіз қазына, өрісі кең әлем» тақырыбында дөңгелек стол өткізілді.

Риясыз жақсылық жасау – биік адамгершіліктің белгісі деп «Ізгілік» психологиялық клубы әрбір адамға психологиялық кеңес бере отырып, адам бойынан адамгершілік, рухани құндылықтарды дамыта отырып, студенттерді ізгілікті іс жасауға тәрбиелейді. Бұл клубта студенттермен «Мейірімділік», «Қайырымдылық» тақырыбында танымдық-тағылымдық тәрбие сағаттары, «Мен әлемге не айтқым келеді» тақырыптарында шығармалар сайысы өткізілді.

«Қызғалдақ» би үйірмесіне студенттер қызыға қатысады. Бұл үйірменің тәрбиелік маңызы өте зор. Студенттердің салауатты өмір салтын

қалыптастыруға, дене сұлулығын арттырып, ынтасын күшейтуге мүмкіндік береді. Үйірме жұмысының жоспарына сай хореографиялық қойылымдар жасалды. Бұл қойылымдар қалалық іс-шараларда жүлделі орындарға ие болды.

Қазіргі кездегі шешендік өнердің жалғасы болып жүрген – пікірсайыс (дебат) ойындары. Осы негізде колледжде «Отан болашағы» дебят клубы жұмыс жасайды. Клубтың негізгі мақсаты: студенттерді сөз өнеріне баулу; тіл мәдениетін меңгерту, шаршы топ алдында сөз сөйлеу қағидаларын үйрету болып табылады.

Колледжіміз құрылғаннан бері «Филармония» фольклорлық саздық кешені жұмыс жасайды.

Бұл үйірменің жеткен жетістіктері облысымызға, қаламызға танымал.

Өсіп келе жатқан жас ұрпақтарға білім беру барысында тек сабақпен ғана шектелмей, өз кезегінде тәрбиелік жұмыстарды да қоса алып жүру әр бір оқытушы үшін өзінің жоғары білікті маман екенін дәлелдейтін жақсы қасиеттердің бірі екенін ұмытпағамыз жөн.

Сонымен, жүйелі, мазмұнды жүргізілген тәрбие – студенттердің бойына өмірдің мәнін, сыйластық, татулық, бірлік, төзімділік сынды құндылықтарды дарыту арқылы қоғамда өз орнын табуына, қабілет-дарындарының ашыла түсуіне, ақыл-парасатының дамуына әсерін тигізеді.

СТУДЕНТТІК ЖАСТАР ҰЙЫМЫ «ЖІГЕР» – КЕЗ-КЕЛГЕН БИІКТЕРДІ БАҒЫНДЫРУҒА ДЕГЕН ТАЛПЫНЫС ОТТАРЫ БАР ЖАСТАР!

КАДЕНОВА АНАР МУКЫМОВНА

**«Ә. Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледжі» КМҚК
техникалық бөлім меңгерушісі.**

Қарағанды облысы, Балқаш қаласы

Қазақстандық қоғамның қазіргі кезеңдегі дамуында саяси мәдениетті тұлға тәрбиелеу мәселесінде – жеке тұлғаның дамуына барлық тәрбие бағытының рөлі ерекше. Кәсіптік білім ала отырып, болашақ маман ретінде қазіргі жастардың саяси дамуына рухани-адамгершілік құндылықта өте қажет деп ойлаймын. Саяси мәдениетті тұлға – отбасынан нәр ала отырып, жалпы қоғамда өзінің тәрбиелілігін ары қарай дамыта түседі. Бұған көптен-көп әсер ететін фактор – орта. Ақпарат құралдарының, озық ойлы зиялы қауымның күш-жігері, тәрбиенің бағыттылығы қоғамда отансүйгіштік, іскерлік, үлкенді сыйлау, өзін қастерлей білу, жеке басы мен жақындары үшін жауапкершілікті сезіну сияқты қасиеттерді жоғары қоятын оңтайлы орта қалыптастыруға септігін тигізу қажет.

Бүгінгі қоғамдық өзгерістердің күрделілігі жастардың әлеуметтік жағынан жан-жақты қалыптасуына, жас қауымның тыныс-тіршілігінің барлық қалтарысына әсерін тигізді.

Осыған орай, Ә.Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледжінде жастар саясатын қалыптастыруда өзін-өзі басқару жұмысы белгілі бір жолға қойылған.

Алға қойған мақсаттарды жүзеге асыру жастар саясатының мына бағыттарына басылымдық беруді көздейді:

1. Жастар бойынша патриотизмді қалыптастыру, жастардың ізгілікті әрі рухани дамуы.

2. Еңбек, білім беру және денсаулық сақтау саласындағы жастардың әлеуметтік құқықтарын қамтамасыз ету.

3. Жастардың әлеуметтік-экономикалық қажеттіліктерін дербес жүзеге асыруына жағдай жасау.

4. Жастардың денесін шынықтырып, интеллектуалдық дамуына жағдай жасау.

5. Жастардың қоғамдық игі бастамаларын қолдау мен ынталандыру.

6. Қазақстандық жастарды халықаралық мәдени, экономикалық, ғылыми және білім беру үрдістеріне тарту.

Жастар саясатын қалыптастырудағы осы басты қағидалар заңнамалық және атқарушы биліктің орталық және жергілікті органдары тарапынан ескеріліп, олардың қызметтерін бағалаудың бір өлшеміне айналуы тиіс.

Ә.Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледжінде жас таланттарды қолдау мен шыңдау, олардың даму мүмкіндіктері мен ашылуына негүрлым кеңінен жағдай жасау үшін «Жігер» студенттер парламенті құрылып бүгінгі күні қызмет жасауда.

«Қазақстан болашағы – жастардың қолында» – деп, елбасымыз сенім артатын жастарымыз рухты, дені сау, мәдениетті болып дамуына келешекте біздің Студенттік парламенттің мүшелері өз үлестерін қосады деп ойлаймын.

«Жігер» студенттік жастар ұйымы – студенттердің колледжге деген көздерінде күш-

тарлықтары жалындаған жастар ғана емес, жекелеген әлемде кез-келген биіктерді бағындыруға деген талпыныс оттары бар жастар!

Студенттік парламенттің мақсаттары әртүрлі болуы мүмкін, бірақ олар бір ережеге бағынады: студенттік өмір бай және жарқын болуы керек!

Студенттік парламенттің негізгі міндеті мен басты ұраны: *«Біз бәріміз бірге жасай аламыз»*. Парламент мүшелері әр түрлі шығармашылық бағытта жұмыс жасайтын, белсенді студенттер. Олар Парламент мүшесі бола тұра өздерінің барлық табиғи бейімділіктерінің көріністерін ғана емес, сонымен қатар көшбасшылық қасиеттерді, коммуникативті дағдыларды және қарым-қатынасты үйренеді, бәсекеге қабілетті тұлға қалыптасады. Студенттік өмір жарқын естеліктермен, қызықты сәттермен есте қалуы керек. Тек студенттік шақта ғана осы қойылған мақсаттарға қол жеткізуге болады. Жастардың өз идеяларын жүзеге асыруға арналған кеңістіктері, жас мамандардың үзілмес желісі. Жақсы достардың ортасы, ұмытылмас ашылулар, ғажайып сәттер. Бұл жастар үшін жасалған үлкен жағдай.

Студенттік өзін-өзі басқару органы – студенттік парламент білім алушылардың мүдделерін, тұрақты жұмыс істейтін үйлестіруші өкілеттілік ретінде білім беру ұйымдары студенттерінің бастамасы бойынша құрылады және Қарағанды облысының ТЖКББ ұйымының «Жігер» жастар қозғалысының аясындағы Студенттік парламент ережесінің негізінде әрекет етеді.

Парламенттің мақсаты жастардың табысты әлеуметтенуі мен өзін-өзі тиімді жүзеге асыруы үшін жағдай жасау, білім алушылардың туындайтын мәселелерді өз бетінше шешуі үшін мүмкіндіктер жасау, сондай-ақ колледж жастарының жан-жақты дамуына, оның рухани, мәдени, білім беру және кәсіби тәрбиесін қалыптастыруға, студенттік бастамаларды қолдауға жәрдемдесу болып табылады.

«Жігер» студенттік парламентті президент басқарады. Әр оқу жылдың соңында есеп беріліп, келесі оқу жылына президентке үміткерлер тандалып, сайлау өткізіледі. Сайлау дауыс беру арқылы жүргізіледі, ең жоғарғы дауыс жинаған үміткер президенттікке тағайындалады. Қалған үміткерлер фракцияларды басқарады.

Парламенттің құрылымы 8 фракциядан құрылған:

- құқық және тәртіп фракциясы
- ақпарат фракциясы (баспасөз қызметі).

– спорт және салауатты өмір салты фракциясы.
– өзін-өзі тану және қуаныш (психология) фракциясы.

– камқорлық фракциясы (еріктілер).
– мәдениет және өнер фракциясы (музыкалық, көркем шығармашылық).

– пікірсайыс қозғалысының фракциясы

– экология және еңбек фракциясы.

Білім беру ұйымының әрбір тобынан барлық 8 фракцияның депутаттары сайланады.

Әр фракцияның жылдық жоспары құрылып, отырыста бекітіледі.

«Жігер» студенттік жастар ұйымының бастамасымен келесі іс-шаралар өткізілді:

1. КИП-20-9 және ОП-20-9 топтарының еріктілері «Ағаш өсіру» қалалық акция.

2. Қалалық ЖИТС орталығының, наркодиспансердің және СӨС дәрігерімен кездесу.

3. «Саналы ұрпақ» клубының еріктілері мен жетекшісі А. Т. Жұмаділова

– «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті және мінез-құлықты қалыптастыру» тақырыбына дөңгелек үстел, – «Шәкәрім өсиеті – адалдық айнасы» тақырыбына парасаттылық сағаты.

4. ОП-20-9 тобының еріктілері «Сыбайлас жемқорлыққа жол жоқ» акциясы.

5. Э-20-9, Кип-20-9, Мет-20-9 топтарының еріктілері «Туған елге мың алғыс» акциясы.

6. «Жігер» алқалы Жастар кеңесінің мүшелері Қайырымдылық күніне орай «Қайырымды іс марафондары» жалпыұлттық жобасын іске асыру аясында «Қайырымды ұрпақ» қайырымдылық акциясын ұйымдастырды. «Жігер» ЖАК мүшелері колледж студенттерін әлеуметтік қорғау Кеңесінің төрағасына осы акцияға қатысу туралы өтініш жазды. Кеңес мүшелерімен қолдау хат қабылданып, 30 студентке әлеуметтік көмек көрсетілді.

7. Қайырымды істер марофоны – «Құс ұясын орналастыру» акциясы.

8. Халықаралық ескерткіштер мен тарихи орындар күніне арналған бейнероликтер акциясы.

9. Таза табиғат «акциясы»

10. «Қайырымды істер» еріктілер акциясы колледж студенттеріне Рахимбаев Алмас және Маратқызы Айсұлу әлеуметтік көмек көрсетті.

Жалпы колледждің студенттік ұжымы жұмысқа қабілетті, студенттердің танымдық белсенділік деңгейі жоғары, жастар қоғамдық істерге қызығушылық танытады және қоғамдық тапсырмаларды белсенді орындайды.

ВЫСТАВОЧНЫЙ ЗАЛ СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ТРУД/ТЕХНОЛОГИЯ»

ХАСЕНОВА ЖАНАР ЖАЛГАСБАЕВНА

Преподаватель специальных дисциплин

КГКП «Балхашский гуманитарно-технический колледж им. А.Мусина».

Карагандинская область, г. Балхаш

Колледждің «Көркем еңбек/Технология» мамандығы бөлімінде шәкірт тәрбиелеу мен қатар облыстық, қалалық іс-шараларға белсенді қатысып, көрмелер ұйымдастырып, Ұлыстың ұлы күні «Наурыз» мерекесіне арнап киіз үй тігіп, жаңартып, безендіре отыру арқылы колледж жүлделі орындарға ие болып отыр. Жылдан жылға студенттер мен оқытушылардың жұмысы жан-жақтылығымен, шебер орындалуымен ерекшеленеді. Әсіресе ұлттық киім дайындау барысында өз білімдерін этнопедагогикамен ұштастырып, заман талабына сай сән үлгілерін дайындап, халық дәстүрінің құндылықтарын іздеп, кәсіби шеберліктерін арттырып, бәсекеге қабілетті кәсіби мамандар даярлауда.

Сонымен қатар әр түрлі материалдармен жұмыс технологиясы, қол өнер бұйымдарын дайындау, қалдық материалдардан зергерлік бұйымдар жасау мақсатында барлық әдіс-тәсілдерді сауатты қолдану арқылы, студенттерді жаңа істер жасауға қанаттандырады.

Өнер студиясының жұмыстарын бір жүйеге келтіріп жинақтау және ұлттық құндылықтарымызды дәріптеу мақсатында колледжде 2003 жылдан бастап көрме залы жұмыс жасап келеді.

Көрме залын жыл сайын кәсіптік пән оқытушыларының нұсқауымен студенттер өз шығармашылықтарымен толықтырып отырады. Бұл көрме залының жан жақты дамыған, өзіндік ой пікірі қалыптасқан, терең ойлайтын, ойын жүзеге асыра алатын, ұлттық құндылықтарымызды сыйлайтын кәсіби мамандар даярлаудағы маңызы өте зор және жыл сайын жаңадан толыққан студенттер қатарына үлгі өнеге боларлықтай тәрбие беріп келеді.

Предметно-цикловая комиссия «Художественный труд/Технология», работая над проблемой «Развитие творческих способностей у студентов, с целью повышения качества подготовки будущего специалиста», раскрывает творческие способности каждого студента, учит различным методам, формам и приемам проведения не только уроков, но и внеклассной работы, которая формирует культуру общения, развивает потребность в возникновении чувства прекрасного, способности к художественному мышлению, способствует развитию творческой фантазии и принятию ими нестандартных решений.

Всеми этому способствует организованная на

базе творческой студии «Өнер» специальности, которая работает в трех направлениях:

- декоративно-прикладное искусство;
- национальная одежда;
- изобразительное искусство.

Творческие работы студентов, созданные в этой студии, ежегодно пополняли выставочный зал колледжа, который был открыт в 2002 году. У истоков ее создания стояла Адильбекова Айгуль Беркеновна, преподаватель изобразительного искусства. Под её руководством воплощались в жизнь самые смелые решения и яркие идеи. Многие экспонаты, представленные в этом зале, не раз выставлялись на областных и городских выставках, а национальные предметы убранства юрты не раз получали высшую оценку на празднике «Наурыз» и приносили колледжу призовые места.

Большой вклад в создание, оформление и пополнение выставочного зала внесли преподаватели специальных дисциплин Князева Зинаида Константиновна, Игембекова Раиса Елубаевна, Жумагельдинова Надежда Алексеевна, Хасенова Жанар Жалгасбаевна, Тлеубек Канат Карибекович, Толеген Перизат Каиржановна, Аупешова Айгерим Курмашовна. Во многом благодаря им и сегодняшним продолжателям начатого дела – преподавателям специальности «Художественный труд/Технология» Хасеновой Ж.Ж. и Толеген П.К., выставочный зал остается быть реалистичным и презентабельным, современным и актуальным. Потому как, основная экспозиция выставочного зала посвящена традиционной культуре казахского народа. Представленные экспонаты дают полную информацию о быте и убранстве юрты. Центральную часть зала занимает купол – шанырақ, несущий определенную смысловую нагрузку. Шанырақ – круговое навершие является символом нашего суверенного государства. Кереге – раздвижная решетчатая основа, состоящая из отдельных секций – это основа нашей истории. Уыки – купольные жерди, символизируют молодое поколение, устремленное ввысь. Ведь именно молодым принадлежит будущее нашей страны.

Девиз выставочного зала «Умельца творения – его жизни продолжение» подтверждает роль преподавателей в подготовке сознательных, высокообразованных, квалифицированных специалистов.

ЖАҢАНДАНУ ДӘУІРІНДЕГІ — КӘСІБИ МӘТІНДЕРДІ ТИІМДІ ОҚЫТУ ЖОЛДАРЫ

ОМАРОВА САРХИТКУЛ ЖУМАШЕВНА

«Ә. Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледжі» КМҚК
қазақ тілі мен әдебиеті пәндерінің оқытушысы.
Қарағанды облысы, Балқаш қаласы

Соңғы кезде еліміздің білім беру ісінде түбірлі өзгерістер болып жатқаны түсінікті. Мақсатымыз оның бәрін тізбектеу емес, әлі де алдымызда тұрған өзекті мәселелер айналасында сөз қозғау. Білім стандартының жасалуы, басқа да жүріп жатқан реформалар күрделі, қиын, қарама-қайшы белестерді ақырын-ақырын артқа тастап, алға жылжып келеді. Қай заманда, қандай реформа болсын білім саласында басты тұлға — мұғалім. Мемлекеттік білім саясаты да осы мұғалім арқылы жүзеге аспақ. Ал бүгінгі таңда, мұғалімнің ең қасиетті міндеті — рухани бай, жан-жақты дамыған жеке тұлға қалыптастыру.

Елбасымыз Н.Ә. Назарбаевтың «Қазақстан-2050» Стратегиясы — қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты атты Қазақстан халқына жолдауында: «Қазақ тілі — біздің рухани негізіміз. Біздің міндетіміз — оны барлық салада белсенді пайдалана отырып дамыту. Қазақ тілінің осы заманның биік талабына сай, бай терминологиялық қорын жасаған соң оны рет-ретімен кезең-кезеңімен қоғамдық өмірдің бар саласына батыл енгізу керек», — деп баса да, нақты айтып кетті. Сондықтан біздің мемлекеттік тіліміз — қазақ тілін әр салада жан-жақты дамыту біздің яғни тіл мамандарының туған халқының алдындағы үлкен міндеті, борышы деп санаймын.

Менің айтайын деп отырған өзекті мәселем де жаһандану дәуіріндегі кәсіби мәтіндерді тиімді оқыту жолдары. Олай дейтін себебім: кәсіби мәтіндер оқушылардың мамандық тілін меңгертуге, ерекше қызмет атқарады. Сабақ барысында кәсіби мәтінмен жұмыс істеу студенттердің кәсіби сөйлеу дағдысын қалыптастыруға, тілге деген қызығушылығының артуына, кәсіби лексиканы меңгеруіне игі әсерін тигізеді. Сонымен қатар студенттер — мамандығы туралы білімін жетілдіреді, өзінің келешекте атқаратын жұмысы туралы пайдалы, қажетті ақпараттар алады, кәсібіне сай сабақта алған білімдерін болашақта қызметінде пайдалану мүмкіндігі туады. Жұмыс барысында өздерінің таңдаған мамандықтарына қатысты мәтіндерді жақсы қабылдайды және олармен қызыға жұмыс істейді.

Енді кәсіби мәтінді қайдан аламыз, қалай дайындаймыз? Осы сұраққа жауап берейін. Әрине, арнайы пәндердің оқытушыларымен, студенттермен бірлесе отырып дайындаймыз. Студенттер өздерінің

оқып жүрген арнайы (спец. предмет) пәндерінің дәрістерін сұрыптап алады. Одан мәтін дайындаймыз, қазақшаға аударамыз, қазақ тіліне байланысты жаттығу жұмыстарын жазамыз.

Сөзімнің дәлелі ретінде, металлург мамандығына дайындаған оқу құралымен таныстырайын.

Мыс өндірісі жайлы жалпы мағлұмат

1-тапсырма. Мәтінді оқып, аударыңыз.

Мыс өнеркәсібі Қазақстан Республикасындағы түсті металлургияның көшбасшы саласының бірі. Мыс никельмен, қорғасынмен, цинкпен және қалайымен бірге ауыр түсті металлургияның тобын құрайды.

Д.И. Менделеевтың периодтық жүйесінде мыс 1-топтың, 4-ші периодында орналасқан. Оның реттік нөмері 29.1 топтың элементі болғандықтан, мыс 1 валентті. Бұл қасиетімен ол кен минералдарында, штейндарда, қож және пирометаллургияның басқа жағдайларында үлкен көлемде берілген. Ол төзімді 2 валенттілікті, өнімде және технологиялық процесстерде көрсетеді. Мыс жұмсақ, тұтқыр, соққыға төзімді қызыл түсті металл. Ол жұқа қабатқа және ұзын сымға оңай созыла алады. Электр өткізгіштігі бойынша мыс күмістен кейінгі орында. Химиялық байланыста мыс белсенді металл емес, бірақ кейбір жағдайларда ол тікелей қышқылмен, күкіртпен, галогенмен және басқа да элементтермен қосыла алады. Қысым қатарында мыстың электр өрістігі сутекке қарағанда оң. Сондықтан мыс қышқылды, тұзды, күкіртті ерітінділерде тотықтырғыштарсыз ерімейді.

Мыстың басты қайнар көзі кендер, өнімдер мен концентраттар, қайталмалы шикізаттар. Мыс өнеркәсібінде кендердің барлық түрі қолданылады олар: сульфидті, тотықтырғыш, аралас және жеке туылған. Бірақ басты мыс шикізаты сульфидті және олардың қоры тереңдікте көп емес. Мыс қосындысы бар шикізатты қайта өңдеу пиро және гидрометаллургия процесі арқылы, металдық мыс алу үшін қолданылады.

2-тапсырма. Сұрақтарға жауап беріңіз.

1. Д.И. Менделеевтің периодтық жүйесінде мыстың тобы, периоды, реттік нөмері және валенттігі қанша?

2. Химиялық байланыста мыс қандай элементтермен қосыла алады?

3. Мыс қосындысы бар шикізаттар қандай зат алу үшін қолданылады?

4. Мыстың Қазақстан Республикасында өнеркәсібіндегі орны қандай?

3-тапсырма. Мына сөздерді қолданып, сөйлем құрастырып жазыңыз:

Қышқыл, өнеркәсіп, жүйе, шикізат, қосынды, өндеу.

4-тапсырма. Берілген сөйлемдерге синтаксистік талдау жасаңыз

Мыс өнеркәсібі Қазақстан Республикасындағы түсті металлургияның көшбасшы саласының бірі. Электр өткізгіштігі бойынша мыс күмістен кейінгі орында. Мыстың басты қайнар көзі кендер, өнімдер мен концентраттар, қайталмалы шикізаттар.

5-тапсырма. “Мыстың өнеркәсіптегі маңызы” жайлы эссе жазыңыз

6-тапсырма. Берілген сөздерді сәйкестендіріңіз

Өндеу	Соединение	Connections
Пайдалы қазбалар	Переработка	Minerals
Химиялық қосындылар	Металлургия	Branches
Отқа төзімді	Руда	Chemical analysis
Өнімдер	Химический анализ	Ore
Мыс	Медь	Refractory
Металлургия	Полезные ископаемые	Cuprum
Түрлері	Виды	Product
Кен	Огнеопасно	Metallurgical engineering
Қосынды	Продукция	Processing

Бірлестік ұжымының тынысы

ҚАЛКЕНОВА ЭЛЬМИРА ИБРАГИМҚЫЗЫ
«Ә. Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледжі» КМҚК
қазақ тілі және әдебиеті пәнінің оқытушысы.
Қарағанды облысы, Балқаш қаласы

Қаламыздағы кәсіби білімінің қара шаңырағы академик Әлихан Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледжінің гуманитарлық бөліміндегі «*Бастауыш білім беру*» мамандығының ашылғанына 40 жылға аяқ басыпты. Осы жылдар ішінде «*Бастауыш білім беру*» мамандығы бойынша құрылған педагогика, психология және жеке пәндер әдістемелік бірлестік ұжымы білім сапасын арттыру арқылы студенттердің шығармашылығына жол ашу, рухани зерделік жағынан дамыту, әлемдік стандарттар негізінде жұмыс істей алатын құзырлы тұлғаны қалыптастыру мақсатында жұмыс жасап келеді.

Пән әдістемелік бірлестігінің дамуына, оқу-тәрбие ісін ұйымдастыруда үлестерін қосқан білім майталмандары Н.Ғ.Әбішева, Р.Б.Бижанова, Б.Қ.Мейманқожа, А.Х.Хасанова, Е.М.Смағұловтың есімдерін зор мақтанышпен атау орынды. Олардың бәрі де білімді, білікті маман даярлау ісін басты мақсат ете отырып, сол жолда қажымай, талмай еңбек етті. Соның нәтижесінде біздің бірлестікте мықты кадр тәрбиелеуге деген бірегей дәстүр қалыптасты.

Қазіргі таңда аға буынның еңбек үрдісін жалғастырумен бірге оны байытып, заман тала-

бына сай сапалық деңгейге көтеруге күш салып жүрген Балжан Көшкінбайқызы Жахметова, Сәния Ырзықбекқызы Сүлейменова, Динара Шаймұратқызы Битанова, Тоғжан Мейрханқызы Ғазиз сияқты әріптестеріммен мақтана аламын.

Мемлекетіміз өркениетті елдердің қатарында көркеюі үшін ертеңгі ел болашағы, болашағымыздың алтын тірегі жастарды тәрбиелеу – ұстаздар қауымының парасатты жауапкершілікті парызы. Осы ауыр міндетті атқарып жүрген бірлестік ұжымы білім алушылардың кәсіптік білімі мен дағдысын ұштауға, шығармашылық қабілетін дамытуға, олардың бойында адами құндылықтарды қалыптастыруға, отаншылдыққа, тілімізді, ділімізді құрметтеуге тәрбиелеу мақсатында үлкен күш жұмсауда. Осы мақсатта пән әдістемелік бірлестігі ұжымы үлкен жетістіктерге жетіп жүр.

Оқу үлгерімі, білім сапасы, әдістемелік, тәрбиелік жұмыстар мониторингі бойынша бірлестік ұжымы үнемі алдыңғы қатардан көрінеді. Жыл сайын өткізетін педагогикалық үшкүндік, әдістемелік күндеріміз жоғары деңгейде өтуде.

Жаңа заманда жаңа технологиялар өмірге келіп, ғылым қарыштап дамыған кезде – оқу жүйесі жаңа ізденістермен жүйелі жұмыс істеуді талап етеді. Осы талапқа сай бірлестік оқытушылары жаңа инновациялық әдіс-тәсілдерін, оларды қолдану мүмкіндіктерін көрсететін ашық сабақтар, сыныптан тыс шаралар өткізеді. Сонымен бірге, оқытушылар

колледждің әдістемелік жұмыстарына үлес қосып, педагогикалық кеңес, әдістемелік кеңес, семинар, конференцияларға үнемі қатысып, оқу-тәрбие үрдісіндегі көкейкесті мәселелер бойынша пікірлерін білдіріп отырады.

Заманауи қоғамда болашақ мамандардың зердесіне тәрбие нәрін дарытуда, рухани әлемін кеңейтуге бағытталған, тәрбиелік мәні жоғары тағылымды іс-шаралар өткізіп жүрген «Алтын сахна» әдеби-драма үйірме клубы, «Балбұлақ» пресс-орталығы, «Отан болашағы», «Жас биолог» клубтары – біздің бірлестікте.

Әр оқу жылында оқытушылардың білім сапасын көтеру, студенттердің зерделі ойлау қабілетін дамытуға бағытталған әрі олардың өздігінен оқып үйренуіне мүмкіндік беретін оқу-әдістемелік кешендері, өнімдері, электронды оқулықтары әдістемелік отырыстарда қорғалып, жоғары бағалануда.

Бірлестік оқытушылары тәжірибелі әдіскер ретінде болашақ мамандарды кәсіби дайындауда педагогикалық тәжірибе барысында ашық сабақтар, тәрбие сағаттарын ұйымдастырып, тәлімгерлерге әдістемелік нұсқаулар береді, мұғалімдік мамандыққа деген құрмет сезімдерін қалыптастырады. Білім алушылардың оқу нәтижелерін жетілдіру мақсатын көздейтін жаңа заман талабына сай жаңартылған білім мазмұнын меңгертуге бағытталған тренингтер, коучингтер өткізіп, практика базасымен тығыз байланыс жүргізіп, болашақ мамандарға бағыт-бағдар береді.

Қорыта айтқанда, бірлестік ұжымының жас ұрпаққа саналы білім беріп, тәрбиелеуде ерінбей еңбек етіп, шығармашылықпен жұмыс жасап, ел игілігі, мемлекет мүддесі тұрғысында еңбек етер жастарды тәрбиелеу жолындағы игілікті істері, алар асулары алда.

КӘСІПКЕРЛІК ҚЫЗМЕТ НЕГІЗДЕРІН ОҚЫТУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

МАМЫРБАЕВА ШОЛПАН СЕРІКЖАНОВНА
«Ә.Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледжі» КМҚК

арнайы пәндерінің оқытушысы.

Қарағанды облысы, Балқаш қаласы

Қазақстандағы әлеуметтік-экономикалық формацияның өзгеруі жағдайында мемлекеттік меншіктің монополиясынан, басшылықтың командалық-әкімшілік жүйесінен нарықтық экономикалық жүйеге өтуі, сәйкесінше кәсіптік бағдарлаудың нысандары мен әдістерінің түбегейлі өзгеруіне әкелді.

Бүгінгі өмірге аяқ басқан жастардан, біріншіден, өзін-өзі кәсіби анықтауы және үнемі өзгеріп отыратын жағдайда өмір сүру қабілеттерін жүзеге асыру мүмкіндігі, екіншіден, елдегі қарқынды өзгертін әлеуметтік-мәдени және экономикалық жағдайға объективті талдау жасауы, жаңа ресурстар көздерін қалыптастыруға бағытталған жобалық-бағдарламалық қызметті жүзеге асыру мүмкіндігі қажет. Өз бетінше өндірісті ұйымдастыру, тұрақты жұмыс, қызмет көрсету саласын дамыту, қосымша жұмыс орындарын құру үшін студенттермен жастардың кәсіпкерлік қабілеттерін жетілдіру бойынша жоспарлы және жедел кадамдар қажеттілігі туындады. Осыған орай «Кәсіпкерлік қызмет негіздері» курсы «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасының бастамасы бойынша енгізілді. «Кәсіпкерлік қызмет негіздері» курсы оқыту «Жастар жылын өткізу жөніндегі жол картасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 жылғы 30 қаңтардағы №27 Қаулысының «Жоғары оқу орындары мен

техникалық және кәсіптік білім беру (бұдан әрі ТжКБ) студенттеріне кәсіпкерлік негіздерін оқыту» 11-тармағының орындалуы, сондай-ақ 2018 жылғы 13 қарашадағы Қазақстан Республикасы Үкіметінің «Еңбек» Нәтижелі жұмыспен қамту және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы» №746 Қаулысының «Жоғары оқу орындары мен ТжКБ студенттерін кәсіпкерлік негіздеріне оқыту» 5.4.2-тармағы 2-тармақшасын орындау үшін жүзеге асырылады.

Пәнді оқытудың мақсаты – білім алушыларға кәсіпкерлік қызмет негіздері бойынша базалық білім беру, алған білімдерін іс жүзінде қолдана білуі; өз таңдауына деген жауапкершілікті дарыту және кәсіпкерлік бағыттағы ойлау қабілетін, белсенді өмірлік ұстанымын қалыптастыру; қазіргі нарықтық жағдайларда болашақ қызметіне қажетті практикалық дағдылардың базасын құру болып табылады.

Ә.Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледжінде 2019-2020 оқу жылынан бастап, оқу жұмыстық жоспарына сәйкес «Кәсіпкерлік қызмет негіздері» пәні оқытылады. Кәсіпкерлікке деген қызығушылық колледж түлектеріне болашақта өз қабілеттерін барынша арттыруға, шығармашылық әлеуетін ашуға, жоғары кәсіби деңгейге жетуге, мақсат қоюға және нәтиже алуға үйренуге, жақсы материалдық өмір сүру деңгейін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Мұғалімнің сәтті жұмысының негізгі шарттарының бірі-оқу процесін әдістемелік құралдармен, жұмыс дәптерлерімен қамтамасыз ету,

бұл оқу процесін сауатты және тиімді ұйымдастыруға көмектеседі. Пәннің мазмұндық бөлігін дұрыс таңдау, оны әдістемелік жабдықтау ғана емес, сонымен қатар инновациялық идеялар мен оқыту технологияларын іздеу де маңызды. Студенттерді кәсіпкерлік қызметке оқыту үшін пәннің мазмұнын түрлі әдістер мен тұлғаны дамытуға бағытталған тәсілдерге негізделген. Кәсіпкерлік қызмет – бұл инновациялық-жобалық қызмет. Сондықтан кәсіпкерлікке нақты оқыту, білім мен кәсіпкерлік құзыреттілікті қалыптастырудың жолдарының бірі қоғамдық дамудың қазіргі заманғы талаптары мен білім беру талаптарына сәйкес білім алушылардың кәсіпкерлікке жобалау-практикалық қызметін ұйымдастыруға мүмкіндік беретін жобалар әдісін енгізу болып табылады.

Дизайн әдісі дамушы тұлғаның шығармашылық өзін-өзі жүзеге асыруына, ерік-жігерді, тапқырлықты, мақсаттылықты дамытуға бағытталған.

Студенттер құрған кәсіпорынның мысалында нақты кәсіпорынға тән әртүрлі экономикалық процестерді модельдейді: олар нарықтық зерттеулер жүргізеді, капиталды қалыптастыруға қатысады, өнім шығарады немесе қызмет көрсетеді, кәсіпорынның құжаттамасын жүргізеді. Өз кәсіпорындарын құру

кезінде басты мақсат пайда табу емес, кәсіпкерлік қызметті толық көлемде жүргізу және оқушыларды кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру үшін қажетті практикалық дағдыларды үйрету, кәсіби бағдарлау үшін жағдай жасау, жеке тұлғаның өзін-өзі анықтауы және әлеуметтік бейімделуі.

Тапсырманы түсіну үшін студент білімді шынымен қажет деп қабылдауы керек, ол мәселені талдап, оны шешуі керек. Сол арқылы сыртқы нәтижені көруге, түсінуге, қолдануға болады. Ішкі нәтиже: тәжірибе, білім мен дағдыларды, құзыреттер мен құндылықтарды біріктіру.

Кәсіпкерлікке оқыту тәжірибеге бағдарланған болып табылады, оқытудың негізгі міндеттері зерделенетін қызметтің сипатына сәйкес оқыту процесін жүзеге асыру, зерделенетін мәселелерде білім алушылардың құзыреттілігін қалыптастыру, кәсіпкерлік саласында қызығушылықты және өзін-өзі айқындауды дамыту болып табылады.

Пәнді оқытудың қорытындысы ол студенттермен түрлі кәсіпкерлік идеялар талқылап, ішіндегі нақты тұтынушыларға бағытталған жобалар іріктеліп, бизнес-жоспарлар дайындалып, көпшілік алдында ашық қорғау болып табылады.

ФОРМИРОВАНИЕ ПОЛИКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ В ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА КОЛЛЕДЖА

ОЗЕРОВА ОЛЬГА АНАТОЛЬЕВНА

Преподаватель педагоги и частных методик

КТКП «Балхашский гуманитарно-технический колледж им. А. Мусина».

Карагандинская область, г. Балхаш

Воспитание поликультурной личности – устойчивая формулировка, постоянно находящаяся на слуху в последние пятнадцать лет. Её слышат наши воспитанники, начиная с дошкольного возраста, но, когда на классных часах, на уроках педагогики и других общепрофессиональных дисциплин начинаешь спрашивать о смысловом значении выражения *поликультурная личность*, сталкиваешься с не совсем компетентными объяснениями учащихся. А ведь будущий учитель просто обязан обладать высоким идейным и профессиональным уровнем, готовым решать задачи, стоящие перед системой образования. Поэтому работу над этим вопросом всегда начинаем с раскрытия понятия, о котором идёт речь, заглядывая в этимологию слова и его лексическое значение.

Слово *поликультурный* состоит из двух слов: *поли* и *культура*. По словарю С. И. Ожегова «*поли*» является первой частью сложных слов в значении много. Слово «*культура*» имеет пять значений, среди кото-

рых для рассмотрения нашего вопроса можно выделить следующие:

1. Совокупность достижений человечества в производственном, общественном и умственном отношении.

2. Высокий уровень развития чего-нибудь, высокое развитие, умение.

А с этимологической точки зрения это слово в переводе с латинского языка обозначает *возделывание, земледелие, воспитание, почитание*.

Таким образом, выводим следующее определение:

Поликультурная личность – это человек, который обладает высоким уровнем развития духовных и физических сил, нравственных и эстетических ценностей, трудовых умений и навыков, находящийся в постоянном поиске своего «Я», в стадии постоянного самосовершенствования для освоения достижений человечества, умеющий с почитанием относиться к окружающему миру во всём его многообразии.

После осуществления терминологической работы приступаем к работе над осознанием сформулированного понятия, обращаясь к различным источникам, и постепенно приходим к определённым умозаключениям.

Вопросы формирования поликультурной личности волновали и волнуют человечество давно, начиная со времён древних философов и заканчивая современными педагогами. Исключением не стали и казахские учёные, мыслители, педагоги, писатели.

Поэтому, начиная курс этнопедагогики, а в данный момент и самопознания, помимо учебной литературы по дисциплине всегда предлагаю для расширения кругозора, для понимания задач и направлений этнопедагогики, прочесть следующие художественные произведения:

1. М. Ауэзов «Путь Абая»;
2. И. Есенберлин «Кочевники»;
3. И. Калашников «Жестокий век»
4. А. Алимжанов «Степное эхо»

Обратимся к отрывку одного из них:

«Абая это задело и он иронически заметил:

– Странно... Он – человек, и он думает. Я тоже человек и тоже думаю. А понять друг друга никак не можем. Мысли наши путаются в наших же словах, как заблудившийся в дебрях. И выходит, что мы стоим против друг друга не как два человека, а как два животных. И он пугается меня, как крестьянский конь степного верблюда».

Эти слова из романа-эпопеи Мухтара Ауэзова «Путь Абая» как нельзя лучше и острее передают необходимость межнационального общения людей, живущих бок о бок друг с другом, способности к ведению диалога с иными культурами с позиции знаний и принятия ценностей. Последнее является одним из направлений этнопедагогики как науки, а так же одной из актуальных задач системы образования Республики Казахстан, содержание которой говорит о создании необходимых условий для получения образования, направленных на формирование, развитие и профессиональное становление личности на основе национальных и общечеловеческих ценностей, достижений науки и практики. В этой же главе перечислены приоритетные задачи системы образования:

– приобщение к достижениям мировой и отечественной культуры; изучение истории, обычаев и традиций казахского и других народов республики; овладение государственным, русским, иностранным языками.

Всё вышеперечисленное является непосредственными составляющими поликультурной личности, под которой понимается индивид, ориентированный через свою культуру на другие. Глубокое знание культуры для него – фундамент заинтересованного отношения к другим, а знакомство со многими – основание для духовного обогащения и развития. Формирование такой личности должно начинаться в семье, где закладываются основы нравственных ценно-

стей человека, и продолжаться на всех уровнях образования: в детских садах, школах, средних и высших учебных заведениях. Немалую роль в этом играет самообразование и самовоспитание личности, черпающей знания из различных источников, в том числе из художественной литературы, которая призвана учить различать хорошее от плохого, ужасное от прекрасного, нравственное от безнравственного, постигать неизвестное и становиться мудрее. Советскими и казахстанскими писателями написано немало произведений, воспевающих силу просвещения, силу взаимодействия разных народов, взаимопроникновение различных культур для развития и совершенствования собственной. В этом смысле роман-эпопея М. Ауэзова «Путь Абая» является неиссякаемым источником для подтверждения всех идейных начал о формировании поликультурной личности. Обратим внимание ещё на один эпизод из этой книги:

«Андреев был человеком широкообразованным и имел огромный опыт, но к казахам он приехал недавно и народа не знал... Высокообразованный, горячий сторонник просвещения, он начал теперь собирать материал о жизни и обычаях киргизов... Он поразил Абая новой для него мыслью о том, что и казахский народ, несомненно, накопил огромные культурные богатства, ещё неизвестные науке и недооценённые самим Абаем: Михайлов утверждал, что они должны существовать, но пока хранятся в народе, как золото в недрах земли... После этого разговора Абай ещё сильнее почувствовал, как дорог и близок ему Михайлов. И Абай обратился к нему с прощальными словами:

– Раньше я думал, что вы несёте в себе лучшие мысли только русского народа, а я для вас – человек совсем из другого мира, далёкого от вас, неизвестного вам, из чуждых вам степей с их непонятными вам мыслями. А вы точно взяли меня за руку, повели на какую-то вершину, показали оттуда стоянки народов всех времён и объяснили мне, что все люди – сородичи, пусть хоть дальние».

Знакомство с русскими политическими ссыльными утвердило Абая в мысли, что единственно верный путь к новой жизни – это просвещение, духовное укрепление человека. Немного ранее выдающийся казахский педагог, учёный и поэт Ы. Алтынсарин выдвинул мысль о том, что школа должна стать подлинным очагом культуры среди окружающего населения, иметь хорошую библиотеку, чтобы грамотная часть населения могла читать научно-популярную литературу, способствующую освоению культуры других стран и народов.

Это и на сегодняшний день не чуждо образовательной политике нашего государства, в котором проживают более 130 национальностей.

Начинается формирование поликультурной лич-

ности с занятий в дошкольных учреждениях, особое место среди которых занимают такие как «Ознакомление с окружающим миром», «Развитие речи» и «Обучение грамоте». Именно на этих занятиях формируются первоначальные представления таких понятий как *Родина, государственные символы, патриотизм, солидарность, взаимоуважение*. На занятиях же по изучению языков (русского, казахского, английского) происходит усвоение норм языка, обогащения словарного запаса, а знание нескольких языков – это ещё один из обязательных признаков поликультурной личности.

Дальнейшему развитию и формированию целостности сознания способствует содержание школьного образования на всех трёх ступенях. Являясь преподавателем методики обучения русского языка, могу с уверенностью сказать, что содержание всех учебных дисциплин начального звена позволяет целенаправленно решать задачи по воспитанию поликультурной личности. Остановимся на таких дисциплинах как «Литературное чтение», «Литература». В стандарте по предметам «Литературное чтение» и «Литература» указана следующая цель:

– воспитывать систему нравственно-патриотических качеств личности на материале художественных и научно-популярных текстов.

Далее следуют задачи:

– формирование гражданско-патриотических, нравственно-этических качеств личности школьника, его активного отношения к читаемому, готовности к самостоятельному добыванию знаний через содержание курса литературного чтения и средств литературы;

– развитие эмоциональной и гуманной сферы чувств ребёнка для продуктивной интеллектуальной, творческой деятельности на материале читаемых текстов.

Тематика читаемых произведений подтверждает стремление к достижению поставленной цели и решению задач:

– «*Наша Родина – Казахстан*»: страницы истории прошлого и настоящего; подвиги казахстанцев во время Великой Отечественной войны», освоение космоса; мир и дружба народов нашей Республики, всей Земли; всенародные и национальные праздники, памятные даты.

– «*Земля у нас на всех одна*».

– «*Дом, семья, друзья, школа*»: культура взаимоотношений с друзьями, родителями, знакомыми; нравственные проблемы общения и поведения; проявление гражданских и нравственных качеств характера в различных ситуациях, прославление лучших нравственно-этических качеств человека, осуждение алчности, жестокости, несправедливости, лени.

Приведём в пример произведение из курса «Литературное чтение» 2 класса «Дружба» по Н. Богданову, сюжет которого рассказывает детям о военных событиях, о дружбе русского паренька С. Кузнецова с казахом И. Джафаровым. Красной нитью в рассказе проходит мысль о пользе знания нескольких языков: благодаря знанию казахского языка русским радистом удалось спасти жизнь друга и собственную.

Как видно, содержание вышеуказанных дисциплин позволяет сформировать знания и умения воспитанника в систему, позволяющую отразить сложный, взаимосвязанный и взаимообусловленный характер связей и отношений в мире, социуме, культуре, что является необходимым требованием к формированию поликультурной личности.

Кроме уже названных дисциплин, воспитательные задачи по формированию личности, ориентированной через знание своей культуры на другие, позволяет содержание и таких учебных предметов как «Казахский язык», «Русский язык», «Математика», «Познание мира» «Музыка», «Изобразительное искусство», «Трудовое обучение», упражнения и задания которых построены с учётом родниоведческого принципа.

В 2010 году в системе нашего образования произошло знаменательное событие – массовое внедрение предмета «Самопознание», основу которого составляют нравственно-духовные ценности и личностные качества, позволяющие человеку жить в гармонии с собой и миром, в духе гуманности, человеколюбия и милосердия.

На данном этапе развития системы образования можно сказать о том, что проект преподавания предмета «Самопознания» вышел на новый уровень – уровень интеграции, целью которого является создание в организациях образования целостной воспитывающей среды, основанной на общечеловеческих ценностях.

В основу программ всех уровней образования заложена система ценностей «Мәңгілік Ел». Идеи «Мәңгілік Ел» внедряются в школьное содержание через академические предметы, исследовательскую и внеурочную деятельность, дополнительное образование, элективные курсы. Содержание направлено на формирование духовно-нравственных качеств учащихся, казахстанского патриотизма, развитие толерантности и умения общаться в условиях межэтнической и межкультурной коммуникации, укрепление светских ценностей и формирование осознанного неприятия молодежью идеологии терроризма и экстремизма.

Для решения вопроса об общении в условиях межкультурной и межкультурной коммуникации внедряется уровневое обучение казахскому и русскому

языкам, которое начинается с 1-го класса. Такой подход гарантирует учащимся широкий спектр лексик, а не изолированные знания.

Так же будет продолжаться внедрение модели трехязычного обучения. При этом приоритетное значение имеет задача овладения государственным языком на высоком уровне.

Главой государства поставлена задача, осуществить поэтапный переход на английский язык обучения в старших классах и вузах республики. Подготовка к переходу на английский язык обучения в старшей школе уже началась. С 2013 года «Английский язык» включен в программу первого класса. В основной школе организовано сквозное изучение терминологии на английском языке по предметам естественнонаучного цикла. Предлагается проведение внеклассных мероприятий по предметам, изучение отдельных тем курсов из вариативного компонента на английском языке. Планируется организация летней языковой четверти, к проведению которой будут привлекаться студенты 3-4-х курсов педагогических вузов. В старших классах предлагается постепенно вводить практику преподавания на английском языке некоторых предметов – таких как «Информатика», «Физика», «Химия», «Биология».

Немаловажным является тот факт, что основные средства и возможности Интернета связаны с развитием информатики – дисциплины, изначально использующую устоявшуюся английскую терминологию. То есть овладение научно-терминологической лексикой английского языка является необходимым условием общей грамотности подрастающего поколения.

Подтверждением реализации данных аспектов является примером наш колледж, ставший с начала этого года экспериментальной площадкой по внедрению полиязычной модели образования. Наши преподаватели на сегодняшний день активно организуют сквозное изучение терминологии на трёх языках, причём не только на уроках естественнонаучного цикла, но и на уроках общепрофессионального и специального цикла.

Уже в течение нескольких лет проведение торжественных линеек, посвящённых каким-либо датам и праздникам осуществляется на трёх языках в целях воплощения вопроса о трёхязычии и воспитания поликультурной личности.

В обязательном порядке в плане воспитательной работы у каждого классного руководителя намечаются классные часы по решению задач воспитания поликультурной личности: формирования нравственности, патриотизма, межнационального согласия, толерантности, общечеловеческие ценности. Обязательным в этом году было проведение классно-

го часа «30 лет независимости. Добропорядочность».

Согласно рекомендациям министерства образования и науки РК в содержание этого часа общения были включены вопросы по разъяснению терминологии «казахстанский патриотизм», «межкультурная коммуникация», «межнациональное согласие», «патриотическое воспитание», «Родина», «толерантность», «ценности». Отрадно, что учащиеся сами смогли раскрыть содержания этих определений, приводя примеры из жизни.

Научно-популярная статья «Казахстан» позволила выявить главную национальную идею – «Казахстан – наш общий дом» и наличие консультативно-совещательного органа при главе государства – Ассамблеи народов Казахстана.

Раскрытие терминов «межкультурная коммуникация», «межнациональное согласие», «ценности» было организовано на основе взятого из интернет – ресурсов замечательного рассказа «Курт – драгоценный камень», где повествуется о том, как местные жители-казахи помогали выжить заключённым Акмолинского лагеря жёнам «изменников» родины, инсценируя обкидывание их «камнями» (куртом) и оставляя для них под кустами продукты в тайне от надзирателей. Воспоминания Гертруды Платайс легли в основу стихотворения «Курт – драгоценный камень». Его автор – преподаватель истории Раиса Голубева.

«О, Господи, да это ведь не камень.

От него так пахнет молоком.

И в душе затрепетал надежды пламень,

А в горле встал ком.

Так вот что придумали старики!

Вот за что женщины детьми рисковали!

Они нас от болезни берегли,

Они нас от безверия спасали.

Они поняли, что мы не враги,

А просто несчастные женщины.

И чем смогли – помогли,

Поразив нас своей человечностью.

Я молча поползла по льду,

Собирая драгоценные камни.

Теперь я отвратила от них беду,

Спасая их от охраны.

А ночью в холоднейшем бараке,

На оскверненной земле,

Я, немка, мусульманскому богу,

Да ничего не просила себе.

Я просила старикам здоровья,

Женщинам-матерям – счастья.

Особенно я молилась за детей,

Чтобы они не видели несчастья.

Я прошла все круги ада,
Потеряла веру и друзей,
Но одно я знаю,
Что только так и надо воспитывать детей!»

Для укрепления понимания толерантности обучающихся было предложено упражнение «*Как строить отношения между народами?*», организуя работу с детьми начальной школы.

К сожалению, не всегда люди придерживаются правил и норм равного общения с представителями других народов. Все еще можно услышать шутки и анекдоты, которые создают неприглядный образ представителя того или иного народа.

Сравните историю и стихотворение Е. Ильина, ответьте на вопросы и выполните задания.

Нравицца супа?

На конференции один из делегатов во время торжественного обеда подошел к своему коллеге из Чукотки и спросил слегка снисходительно:

– Нравицца супа?

Чукча быстро кивнул.

Позже делегат спрашивал: «Нравицца рыба?» или «Нравицца мяса», «Нравицца фрукта?» – и всегда следовал любезный кивок.

После ужина председатель конференции представил главного докладчика в том вечер – как раз того самого чукчу, произнесшего проникновенную, остроумную речь на безукоризненном языке – к немалому удивлению своего соседа.

Закончив речь, докладчик подошел к своему соседу и спросил его:

– Нравицца доклада?

Стихотворение Е. Ильина

С детства видеть нам привычно,
Как без ссор и без обид
Уживаются отлично
Люди, разные на вид.
Сколько в каждом школьном классе
Непохожих лиц и глаз:
У веснушчатого Васи
Очень смуглый друг Муртаз,
Неразлучна с русой Галей
Черненькая Халида –
В классе и в спортивном зале
Вместе девочки всегда.

– Какое отношение к представителям других народов описано в первом и втором случаях?

– Какие выводы Вы можете сделать, сравнивая историю и стихотворение?

– Назовите примеры недопустимого отношения к представителям других народов. Как строятся отношения между учащимися в Вашей группе?

После чего попытались произнести слова «В добрый путь» на разных языках, прочитали выдержки из послания президента и закончили казахской народной пословицей «Народ, живущий в согласии, не портится; платье, широко скроенное, не изнашивается».

Думаю, что на основе вышеприведённых примеров, можно сказать о соответствии проводимой воспитательной работы с задачами воспитания, изложенными в Концепции воспитания непрерывного образования Республики Казахстан:

- формирование гуманистического мировоззрения, ответственности перед собой и обществом, будущими поколениями за результаты своей деятельности в социальной, природной и культурной среде;
- создание условий для освоения детьми и молодежью мировой и национальной культуры через овладение государственным и другими языками, изучение и принятие традиций и культуры народов Казахстана;

- воспитание на основе сформированных в казахстанском обществе устойчивых традиций этнической и религиозной толерантности.

Литература:

1. Конституция Республики Казахстан.
2. Закон Республики Казахстан «Об образовании»
3. Концепция этнокультурного образования Республики Казахстан.
4. Концепция воспитания непрерывного образования Республики Казахстан»
5. Госстандарт начального образования.
6. История педагогики: учебник для студентов педагогических институтов/Н.А. Константинов, Е.Н. Медынский, М.Ф. Шабаева. – М.: Просвещение, 1982 г.
7. Литературное чтение: Учебник для 2 класса общеобразовательной школы. 2-е издание/ В.К Павленко, Т.К. Абенова, Е.М. Лосева, А. А. Шмырёва. – Алматы: Атамұра, 2002 г.
8. Ауэзов М. «Путь Абая». – М., 1986 г.
9. Пастухова О. Момент истины//«Казахстанская правда», 20.08.2010 г.
10. А. Саринжинов. Шаги к конкурентоспособной нации// «Казахстанская правда», 17.09.15 г.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ПРОБНЫХ МУЗЫКАЛЬНЫХ ЗАНЯТИЯХ В ДЕТСКОМ САДУ

САХАРОВА АННА-МАРИЯ ПЕТРОВНА

Преподаватель музыкальных дисциплин

КГКП «Балхашский гуманитарно-технический колледж им. А. Мусина».

Карагандинская область, г. Балхаш

В статье поднимается вопрос о возможности и необходимости использования мультимедийных технологий в ходе пробной практики в детском саду, как средства, повышающего эффективность музыкальных занятий и развивающего творческие способности практикантов-стажеров.

В настоящее время использование мультимедийных технологий в детском саду является неотъемлемой частью образовательного процесса и улучшения уровня развития детей. Обучение детей дошкольного возраста никогда еще не было таким привлекательным и захватывающим. Мультимедиа (*мультимедиа от англ. multi – много, media – среда*) – одна из наиболее перспективных и популярных педагогических информационных технологий. В современном мире человека окружает постоянно меняющаяся яркая наглядная информация. Ученые доказали, что основную часть информации человек получает за счет органов зрения, на втором месте находятся органы слуха. Поэтому применение мультимедийных технологий, которые воздействуют на эти органы чувств, является эффективным и актуальным. Мультимедийные технологии позволяют сделать процесс обучения более эффективным и результативным, так как создают комфортные условия для получения, восприятия и усвоения информации.

Русская народная поговорка «Лучше один раз увидеть, чем сто раз услышать» применима к дошкольникам. Детям с их наглядно-образным мышлением лучше всего понятно то, что можно одновременно и рассмотреть и услышать. Поэтому так важно при обучении дошкольников обращаться к тем каналам получения информации, которые у них открыты. Использование мультимедийных технологий в учебно-воспитательном процессе в дошкольном образовательном учреждении – это одна из самых новых и актуальных проблем в дошкольной педагогике.

Музыкальные занятия в детском саду имеют свою специфику. Они должны быть эмоциональными, яркими, с привлечением большого иллюстративного материала, с использованием звуковых и видеозаписей. Все это может обеспечить нам мультимедийная техника с ее богатыми возможностями.

Мультимедиа в детском саду:

– компьютер,

- телевизор,
- музыкальный центр,
- фотоаппарат,
- видеокамера,
- мультимедийный проектор.

Применение мультимедиа на музыкальных занятиях в детском саду раскрывает большие возможности. Красочные познавательные презентации, видеофильмы помогают разнообразить процесс знакомства детей с музыкальным искусством, сделать встречу с музыкой более яркой, интересной, оживить совместную образовательную деятельность с детьми. Использование мультимедиа расширяет возможности музыкального руководителя-практиканта в преподнесении музыкального и дидактического материала, предусмотренного образовательной программой дошкольного учреждения. Очень важно, что музыкальный руководитель-стажер, используя мультимедиа, имеет дополнительную возможность передачи детям визуальной информации. Музыкальные занятия с применением ИКТ усиливают познавательный интерес дошкольников к музыке, активизируют детское внимание, так как появляются новые мотивы к усвоению предложенного материала. На таких занятиях дети обычно бывают более активными в совместном обсуждении музыкального произведения. Музыкальное занятие становится более содержательным, гармоничным и результативным. К сожалению, пока нет специальной программы и методических пособий, которые помогут педагогу-музыканту в дошкольном учреждении грамотно и эффективно использовать мультимедийные технологии, поэтому методистам, практикантам-стажерам, музыкальному руководителю детского сада приходится совместно осваивать этот новый вид деятельности.

Я хочу поделиться собственным опытом использования мультимедиа в ходе пробной практики в детском саду.

Задачи музыкального воспитания осуществляются посредством нескольких видов музыкальной деятельности:

- слушания музыки,
- пения,
- музыкально-ритмических движений,
- музыкально-дидактических игр,
- игры на детских музыкальных инструментах.

Средства мультимедийных технологий включаются во все виды музыкальной деятельности. Музыкальные занятия с применением мультимедиа активизирует внимание и познавательный интерес

детей к музыке, помогает формированию образного мышления. Мультимедийные средства помогают передать информацию быстрее, нагляднее, красочнее, в доступной форме. В результате усиливается восприятие музыки за счет увеличения количества иллюстративного материала.

Так, в разделе «Слушание музыки» практиканты-стажеры используют компьютерные презентации, которые или создают сами или находят в интернете. Мультимедийные презентации обогащают процесс эмоционально-образного познания, вызывают желание неоднократно слушать музыкальное произведение, помогают надолго запомнить предложенное для слушания музыкальное произведение. Презентации незаменимы при знакомстве детей с творчеством композиторов, в этом случае яркие портреты, фотографии привлекают внимание детей, развивают познавательную деятельность, разнообразят впечатления детей. Кроме того, все чаще в этом разделе практиканты – стажеры используют видеофрагменты, мультфильмы, помогающие детям точнее понять, почувствовать и определить характер музыки.

Пение занимает ведущее место в системе музыкально-эстетического воспитания детей дошкольного возраста. Этот вид деятельности тоже предполагает использование новых информационных технологий. Так, условием хорошей дикции, выразительного пения является понимание смысла слов, музыкального образа песни, поэтому стажеры создают электронные иллюстрации к различным песням.

Применение ИКТ при выполнении музыкально-ритмических упражнений, различных танцев помогает детям точно выполнять указания педагога, выразительно исполнять движения.

Музыкально-дидактические игры на пробной практике в детском саду также можно организовать с применением красочных озвученных презентаций, таких, как «Угадай звучание музыкального инструмента», «Кто пришёл к нам в гости?», «Музыкальный домик», «Угадай мелодию» и т. д.

При обучении игре на детских музыкальных инструментах мы используем использовать видеозаписи концертов симфонического оркестра, оркестра русских народных инструментов, сольное звучание различных инструментов. Это поможет объяснить, что такое оркестр, группа инструментов, знакомить с профессией дирижёра. Интерес вызывают у детей мультипликационные ролики, такие как «Осенний оркестр», «Листопад». В результате просмотра таких видеофильмов у детей появляется интерес к сложному исполнению музыки на детских музыкальных инструментах, правильному звукоизвлечению.

Таким образом, практика работы с дошкольниками в детском саду в ходе пробных занятий показывает, что использование мультимедийных технологий

способствует раскрытию, развитию и реализации музыкальных способностей ребенка-дошкольника.

Система музыкального воспитания в детском саду предполагает не только разнообразие видов, но и вариативность форм музыкальной деятельности детей. Это совместная музыкально-образовательная деятельность, праздники, развлечения и т. д. Для любой формы музыкальной деятельности тоже существуют презентации, видеофильмы, видеоролики, слайд-шоу, записи детских выступлений на утренниках, познавательные учебные фильмы, детские мультфильмы. Всё это позволяет разнообразить досуговую деятельность, привлечь внимание детей, вызвать эмоциональный подъём, создать радостное настроение.

Использование ИКТ в музыкальном воспитании детей дает следующие преимущества:

- улучшается запоминание пройденного материала;
- усиливается познавательный интерес воспитанников;
- развивается интерес ребенка к самостоятельному выполнению заданий.

Благодаря современным технологиям дети на музыкальных занятиях из пассивных слушателей превращаются в активных участников, занятия становятся более насыщенными и интересными. Использование мультимедийных технологий становится привычным для детей, а для педагогов становятся нормой работы – это является одним из важных результатов инновационной работы в детском саду.

Итак, мультимедиа – одна из современных технологий, способствующая интеллектуальному, эмоциональному, нравственному развитию дошкольников.

Использование мультимедиа позволяет сделать занятие привлекательным и по-настоящему современным, осуществляет индивидуализацию обучения, расширяет картину мира ребенка, активизирует познавательную деятельность обучающихся и улучшают усвоение материала, а значит, делает обучение не только увлекательным, но и эффективным, а также дает возможность расширить и творческие способности педагога-практиканта.

Список литературы:

1. Голенко О.Б. Компьютерные технологии и обучение детей игре на музыкальных инструментах. – Материалы научно-практической конференции «Личность-слово-социум», Брест – 2009
2. Горвиц Ю. Зачем малышам компьютер / Детский сад от А до Я. – 2003
3. Новые информационные технологии в дошкольном образовании / Под ред. Ю.М. Горвица. – М., 1998
4. Чайнова Л.Д. Развитие личности ребенка в компьютерно – игровой среде / Детский сад от А до Я. – 2003

Использование элементов технологии CLIL в условиях дистанционного обучения

АХМЕТЖАНОВА ГУЛНАР САЙЛАУХАНОВНА

Преподаватель информатики, магистр технических наук

КГКП «Балхашский гуманитарно-технический колледж имени А. Мусина».

Карагандинская область, город Балхаш

Образовательная практика CLIL обучения в Казахстане получила своё развитие в контексте государственной программы трёхязычного образования и одного из приоритетных направлений интеграции образовательной среды. Сегодня эта технология успешно применяется в университетах, колледжах и школах Казахстана.

Интегрированное предметно-языковое обучение – это современный метод обучения с двойной направленностью, при котором иностранный язык используется для овладения и обучения как языку, так и содержанию. В процессе преподавания и обучения внимание уделяется не только содержанию, но и языку.

Использование технологии CLIL позволяет выделить следующие положительные моменты: обучающийся пропускает через себя значительно больший объем языкового материала, что означает полное погружение в естественную языковую среду. Работа по различным темам позволяет выучить определенные термины, определенные языковые структуры, что способствует пополнению словарного запаса обучающегося предметной терминологией и подготавливает его к дальнейшему изучению и использованию знаний и умений, определяющих его жизненные достижения.

Урок с использованием элементов методики CLIL строится на основе активного обучения. Различные процедуры и методы работы позволяют включить в процесс всю группу: индивидуальная работа, работа в парах, групповая работа, практическая работа, фронтальный опрос, демонстрация, рефлексия. Работая со студентами, преподаватель имеет возможность развить такие навыки, как writing, reading, listening, speaking. Дифференциация на уроке так же позволяет учитывать возможности, способности и возрастные особенности всех обучающихся.

Мой первый опыт работы с использованием элементов методики CLIL на уроках информатики начался после того как прошла курсы повышения квалификации, организованные НАО «Talar» (НАО «Холдинг «Кәсіпқор») для педагогов колледжей по программе: «Методика CLIL: предметно-языковое интегрированное обучение в процессе преподава-

ния специальных дисциплин на английском языке» в рамках внедрение трёхязычного образования в учебно-воспитательный процесс колледжей.

В этой статье представляю свой опыт использования элементов методики CLIL в условиях удаленного обучения.

Одной из основной концепции на которую базируется методика CLIL является «Коммуникация». В условиях удаленности друг от друга наиболее остро стоит вопрос организации работы в группе в процессе которых происходит эффективное взаимообучение. Индивидуальной площадкой для такой работы, можно сделать на основе платформы Zoom создав сессионные залы, в команде которые позволят обусловлено, не мешая друг другу работать в группах, конечно так же можно использовать другие платформы, например, Microsoft Teams и др.

Рассмотрим реализацию некоторых активити методики CLIL и первым в списке одно из часто используемых мнѐю активити «**Matching Cards**» его можно использовать на любом этапе урока, в том числе и в начале урока, для актуализации начальных знаний или освоения ключевых знаний новой темы.

В классно урочном варианте все предельно ясно делим обучающихся на пары и предлагаем карточки для поиска соответствия, для такой же виртуальной работы необходимо дополнительные усилия, во-первых, как отметила выше необходимо организовать возможность обсуждения. Во-вторых, следует продумать каким образом обучающиеся будут выполнять задания, рассмотрим некоторые варианты. Самый простой способ работать в общей презентации, который заранее подготовлен, другой способ использование различных онлайн-преконструкторов, например, Wordwall представляет собой многофункциональный инструмент для создания как интерактивных, так и печатных материалов. Задания автоматический проверяются и обучающиеся могут оценить свою работу и проанализировать ошибки, конечно все эти задания можно выполнять и индивидуально.

Пока пары выполняют задания, преподавателю следует заходить к ним в сессионные залы возможно им понадобится помощь, а также можно просто по-

слушать их обсуждение и отметить моменты на которых потом нужно акцентировать внимание всего класса.

Активити «**Vocabulary bag**», особенно удобно использовать для повторения ключевых слов, терминов. Инструментом для выполнения этого активити выбрала Wheelofnames (*Колесо имён – это бесплатный генератор случайных имён*) это задание помогает многократно повторять и обобщать пройденный материал, эффективно оно после изучения большой темы или целого раздела, а также в конце семестра, студенты должны быть в курсе, что все ключевые понятия отправляются Wheelofnames и могут быть использованы на любом уроке.

Активити «**Labelling**». Маркировка. Для подписи значений или названий различных частей рисунка, например, компьютера или тела человека. Такой метод можно использовать для закрепления материала. Инструментом для выполнения этого активити выбрала онлайн-сервис **Learning Apps**, с его помощью можно создавать собственные задания на основе множество разнообразных шаблонов, задания автоматический проверяются и обучающиеся могут оценить свою работу и проанализировать ошибки.

Активити «**True or False**». Инструментом для выполнения этого активити выбрала онлайн-сервис **Quizizz**, при помощи этого инструмента можно:

- проводить игры, тесты, опросы и викторины;
- организовывать соревнования;
- отслеживать результаты каждого обучающегося;
- устраивать соревнования между студентами.

Таким образом, широкое использование образовательной технологии CLIL приводит к развитию компетентности в области иностранного языка в процессе овладения профессиональной дисциплиной, подтверждая ее эффективность и необходимость использования в современных образовательных программах.

В заключение следует отметить, что данный метод является уникальным способом обучения иностранным языкам, что позволяет решать многие задачи образовательного процесса. Использование методики предметно-языковой интеграции с правильным учетом всех факторов:

- существенно повысить мотивацию студентов к изучению иностранных языков;
- подготовить студентов к продолжению образования по выбранной специальности.

ЧТО В ИМЕНИ ТЕБЕ МОЕМ

Сценарий мероприятия для студентов первых курсов

МАСАЛОВА ОКСАНА ЮРЬЕВНА
Преподаватель специальных дисциплин
КГКП «Балхашский гуманитарно-технический колледж им. А. Мусина»
Карагандинская область, г. Балхаш

Цель:

Познакомить студентов с сакральным смыслом собственного имени;

Развивать самостоятельность и творческие способности учащихся;

Формировать чувство собственного достоинства и уважения к своей семье, своим предкам;

Воспитывать уважительное отношение друг к другу.

Задачи:

Познакомить учащихся с историей появления имён, значением и происхождением своего имени;

Вызвать эмоциональное стремление к поисковой работе над происхождением и расшифровкой имён друзей и близких;

Помочь осознать высокий нравственный смысл имени;

Развивать индивидуальные творческие способности детей, любознательность и самостоятельность.

Ход мероприятия Преподаватель:

Имя человека играет огромную роль в его жизни, определяет задачи и в какой-то степени его возможности, указывает на те уроки, которые ему предстоит пройти.

Давая имя ребенку, родители во многом определяют его судьбу.

Вера в реальность сакральности имени, его непостижимую сверхприродную сущность – внутренняя вера человека в сверхестественное.

1 ведущий: Отгадайте загадку: «Принадлежит тебе, а пользуются другие» (ИМЯ)

Говорят, когда человек рождается, на небе загорается звезда, которая определяет его судьбу. Влияет на характер и судьбу человека и созвездие, под которым он родился. И, конечно же, большое значение имеет имя, которое дают родители ребенку при рождении. Сегодня – мы узнаем мистический смысл наших имен.

2 ведущий: Самой большой радостью для казахов является рождение ребенка. Поэтому к выбору имени для новорожденных всегда относились очень серьезно. Имя по традиции давал дед или всеми уважаемая личность, чтобы малыш в будущем вырос та-

ким же знатным. Иногда обращались с такой просьбой к гостю.

Но, и помимо этого, у казахов существовало немало самых разнообразных вариантов наречения своих детей. Например, связанные со временем года, погодой, особенностями телосложения и здоровья, многочисленными приметами или знаменательными событиями и т.д.

Считалось, что сглаз на девочек не действует так сильно, как на мальчиков, и для них выбирались самые красивые, нежные, легкие для произношения имена.

Часто в качестве имени давались названия дорогих материй: Жибек (шелк); нежных растений: Раушан (роза), Кызгалдак (тюльпан), Еңлік (эдельвейс); драгоценных металлов и камней: Алтын (золото), Күміс (серебро), Гаухар (изумруд), Маржан (жемчуг). Чтобы девочки росли несказанной красоты, их называли именами небесных светил: Күнсұлу (красивая как солнце), Айсұлу и Айман (красивая как луна, луноликая), Шолпан (утренняя звезда).

Когда рождалась долгожданная дочь, ее называли Асель (мед), Меиз (кишмиш), Кулпынай (клубника).

Если в семье рождались только дочери, им давались имена в надежде на то, что следующим родится сын: Улболсын (да будет сын), Улжалгас (продолжится сыном), Улжан (душа мальчика), Улбобек (мальчик-младенец), Бурул (сверни, повернись) и даже Кыздыгой (перестань рожать девочек).

В некоторых случаях девочке даже давали имя Ултуар (родить мальчика), чтобы у нее в будущем были сыновья.

3 ведущий: С тех пор-прошло много времени, и сейчас имена у людей более современные.

• Ребята, а вы знаете, сколько в вашей группе разных имен?

- Как вы относитесь к своему имени?
- Кому оно нравится? Кому не нравится?
- Может, кто из вас знает, как выбирали родители вам имя? В честь кого вас назвали?

Мы приглашаем многодетную бабушку студентки нашей группы. Она расскажет нам, как и почему именно так она назвала своих детей. (Рассказ бабушки).

1 ведущий: Спасибо ВАМ за интересную историю.

Очень многие из распространенных в нашей стране имен пришли из других языков, поэтому почти каждое имя имеет свое первоначальное значение.

Давайте послушаем рассказы одноклассников, что они узнали о своем имени.

(Встают студенты группы и рассказывают значение своих имен)

2 ведущий: К именам мальчиков у казахов отно-

шение было не таким как именам девочек, так как на плечи мужчин ложились основные трудности жизни. В первую очередь желали, чтобы они в трудные времена были защитниками родного очага и рода, а в более мирное время походили на известных биев и акынов.

Как известно, в прошлые века смертность детей была очень высокой, что породило массу специфических имен.

В семьях, где младенцы умирали часто, новорожденных называли неказистыми именами, полагая, что это происходит неспроста: Ылтарак (стелька), Елеусіз (неприметный), Елемес (незаметный).

Эти имена являлись словно защитой от сглаза, порчи. По той же причине, зачастую, составной частью имени было презрительное «күл» – раб: Иткүл (раб собаки), Каракүл (черный раб). Бывало, детей условно продавали чужим: Сатылған (продан), и покупали: Сатыбалды (купленный) или Төлеген (уплачено).

Когда рождался долгожданный ребенок, то называли его Тлеген (желанный), Сағындык (соскучились). Если в семьях на тот момент было мало детей, то нарекали новорожденного Тезекбай (много, как кизяка в степи), Битбай (богат на вшей).

3 ведущий: Часто у казахов в одной семье встречаются сыновья с именами Куандык (радовались) и Суяндик (любовались). Это происходит от того, что долго ждали новорожденного, и следующий малыш продлевал радость родителей.

Бывали случаи, когда новорожденные умирали один за другим, а родители старели бездетными. Тогда очередного младенца проносили под подолом нескольких старушек, что прожили долгую жизнь. Таких детей нарекали Үшкөмпір, Төрткөмпір, Бескөмпір, то есть – три, четыре или пять старух.

Хорошо известно, что когда у знаменитого акына Кенена Азербайева на пятом десятке лет родилась дочь, он проделал вышеупомянутый ритуал и нарек ее именем Төрткөмпір. Позже, когда дочь выросла и пошла в школу, то ее часто дразнили, отчего та переменила свое имя на Торткен.

Известен и другой случай, когда после смерти нескольких младенцев, очередного мальчика назвали Тұрсын (пусть остановится, останется), а потом, когда три следующих ребенка снова умерли, последовавшего за ними новорожденного нарекли Балта (топор), то есть пожелали, чтобы он как топором отсекал несчастье.

К этому ряду можно причислить имена Өлмес (не умрет), Өскен (вырастет), Жанұзақ (долгая душа), Күнұзақ (продолжительный день).

Часто выбор имени сопровождался особенностями кочевого быта: Кошкинбай (кочевка), Кыстаубай

(зимовка), Жайляубай (летовка), Бұлақбай (родник). При этом немалую роль играли и названия местности. Например, знаменитый акын Жамбыл Жабаев обязан своим именем горе Жамбыл, на отрогах которой он родился. Из этого ряда и имена Созақбай, Келесбек, Едилбай, Талас и т.д. У казахов также много имен, связанных со временем суток, с конкретными погодными условиями: Танатар (встает рассвет), Қаржау (снег идет), Жанбырбай (дождь), Туманбай (туман), Боранбай (буран). Из далекого прошлого, когда животные были тотемами, дошли имена Аюхан (хан медведь), Арыстан (лев), Жолбарыс (тигр), Бурихан (хан волк), Қабанбай, Куланбай и др.

1 ведущий: Известный художник Пабло Пикассо известен всем. Но далеко не все знают полный набор его имени и фамилии.

А вот его настоящее имя Пабло Диего Хосе Франциско де Паула Хуан Непомукено Криспин Криспиано де ла Сантисима Тринидад Руиз и Пикассо. Всего в его имени и фамилии 93 буквы. Ведь Пикассо – испанец, а в Испании такой пышный набор имен совсем не редкость.

На Гавайских островах в одну из школ города Гонолулу поступила младшая дочь владельца одного из местных ресторанов. Ее имя и фамилия состояли из 102 букв.

Вот они: Напу-Амо-Хала-Она-Она-Анека-Вехи-Вехи-Она-Хивеа-Нена-Вава-Кехо-Онка-Кахе-Хеа-Леке-Еа-Она-Ней-Нана-Ниа-Кеко-Оа-Ога-Ван-Ика-Ванао. Ее так и не смогли внести в классный журнал. На русском языке выходит: “Многочисленные прекрасные цветы гор и долин начинают наполнять Гавайи в длину и ширину своим благоуханием”.

2 ведущий: Есть еще одно таинство имени. Это число букв в нем.

Имена, состоящие из одной буквы, применяются только у папуасов. В науке о числах единица соответствует Солнцу.

Двухбуквенных имен много у китайцев. Два – число Луны. С таким именем человек рискует остаться в одиночестве.

А трехбуквенные имена дают, напротив, понимание полноценности. Их носители как правила мужчины (Ким, Нил, Тит) могут быть очень энергичными, но для женщин (Ася, Зоя, Ада) такие имена являются критическими, потому что покровительствующий тройке Марс – мужская планета.

Даже уменьшительные имена, состоящие из трех букв (Юра, Ира, Оля), предъявляют повышенные требования к человеку.

Четырехбуквенные имена тоже больше подходят мужчинам.

Такие имена, как Иван, Петр, Анна, Вера, придают общению «меркурианский» мужской ритм.

Пятибуквенные имена очень распространенные. Такое количество букв считается оптимальным. Однако два пятизначных имени всегда соперничают между собой, независимо от пола их обладателей.

Шестибуквенные имена хороши для женщин, они придают гармоничность.

3 ведущий: Ребята, как вы думаете, что обозначают эти слова: КИМ, ОКТЯБРИНА, ВЛАДЛЕН... (слова записаны крупно на ИД)

После революции 1917 года люди хотели в именах своих детей отразить эпоху, поэтому в 20-х и 30-х годах появилось много новых имен. Ким (сокращение: Коммунистический Интернационал Молодежи), Октябрина (7 октября), Владлен (Владимир Ленин). Но не все имена были удачными. Многие не выдержали испытания временем. Самые редкие и неблагозвучные: Лагшмивар (Лагерь Шмидта в Арктике), Цас (Центральный аптечный склад), Персострат (Первый советский стратостат), Даздраперма (Да, здравствует Первое Мая), Электрик.

1 ведущий: Но были и такие имена.

Древние русские имена. Часто они служили характеристикой людей. Имя давалось человеку как примета, по которой его можно было выделить среди родственников. Часто, когда в семье рождался первый ребенок, ему давали имя Перва, второй был Вторак, третий – Третьяк.

Имя могло даваться по внешнему виду человека: Черныш, Чернавка – по цвету волос, Мал – за малый рост.

Имя могло отражать черту характера или поведения (Добр, Храбр, Смеяна, Умник), время рождения в году (Зим, Вешняк, Мороз), профессию (Шуба, Ложка, Пушка).

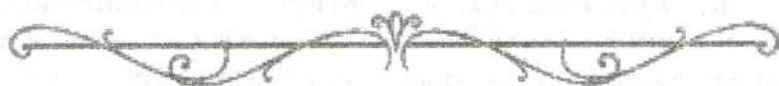
Давались имена, связанные с животным и растительным миром: Волк, Кот, Трава.

Известный советский археолог Арциковский В.А. сообщил, что в древнем Новгороде жила семья волховских рыбаков. Отец носил фамилию Линев (от рыбы линь). У Линева было 4 сына. Он оказался человеком не без юмора и назвал всех сыновей “по-рыбьи”: Сом Линева, Ерш Линева, Окунь Линева и Судак Линева.

Преподаватель: Дорогие наши студенты.

Каким бы именем Вас не называли – носите его с гордостью.

Помните в нем душа нашего народа, частичка вашей семьи и надежда на Ваше светлое будущее.

ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ ЗДОРОВЬЕ ПЕДАГОГОВ

ШОРИНА БОТАГОЗ ЖАКСАЛЫКОВНА

Педагог-психолог

КГКП «Балхашский гуманитарно-технический колледж им. А. Мусина».

Карагандинская область, г. Балхаш

Надо знать секрет жизни: «Лечите душу ощущениями, а ощущения пусть врачует душа».

Б. Пруст

В условиях эпидемиологической ситуации жить и работать всем приходится по-новому. Каждый из нас вынужден приспосабливаться и находить возможности поддерживать привычный ритм жизни. И, в первую очередь перестраиваться пришлось всей системе образования.

Педагоги оказались в новой социальной ситуации, которая поможет развить профессиональные компетенции и приобрести новые навыки работы в дистанционном формате.

Время предъявляет повышенные требования не только к личностным качествам педагогов, но и к уровню физического и психического здоровья. Здоровый и духовно развитый педагог получает удовлетворение от своей работы, обладает высоким уровнем работоспособности, активности, творчества, стремится к совершенствованию.

Профессия педагога относится к духовно опасным. Право оценивать другого эмоционально незрелому человеку даёт ощущение власти и непогрешимости, которое действует как наркотик. Взгляд на педагога как на человека, не имеющего права на ошибку, затрудняет профессиональный и личностный рост, ведёт педагога к эмоциональному сгоранию. Противопоставить этому можно только осознание несовершенства и готовность к изменениям. Приоритетным направлением в решении этой задачи должна стать актуализация восприятия педагогами своего профессионального здоровья как важнейшей личностной ценности. Другим важным направлением должно стать изменение отношения к проблеме и активная позиция в отношении здоровья у каждого педагога.

Педагоги находятся на первом месте по нервно-психическим расстройствам. Здоровье педагога — эффективность его профессиональной деятельности — психическое здоровье воспитанников. Таким образом, задача сохранения и укрепления профессионального здоровья педагогов является одной из первоочередных.

Отсутствие правильного режима дня. Отсутствие достаточной физической активности. Перегрузки речевого аппарата. Психоземotionalные перегрузки. Нагрузка на одни и те же центры коры головного мозга, с возникновением застойных очагов возбуждения и неравномерностью кровоснабжения мозга. Отсутствие контролирующей здоровье учителей службы. Разрушающее здоровье, отсутствие времени на осмысление диалога, только что состоявшегося с учеником.

Педагог находится под гнетом двойного стресса — социального и профессионального.

Какие действия и ситуации приводят к нервно-эмоциональному напряжению и стрессу?

- все виды конфликтных ситуаций
- обвинения, особенно несправедливые, высказанные в оскорбительной, грубой форме
- неожиданные, психологически неприемлемые приказы, распоряжения
- нагромождение всевозможных дел и дефицит времени на их выполнение
- разочарование в людях, в работе, в ранее принятой позиции, в ранее отстаиваемых подходах и установках
- длительное ожидание чего-либо, в связи с этим перевозбуждение

В целях направленной профилактики «психологического выгорания» следует

- стараться рассчитывать и обдуманно распределять свои нагрузки;
- учиться переключаться с одного вида деятельности на другой;
- проще относиться к конфликтам на работе;
- не пытаться быть лучшим всегда и во всем.

Справляемся со стрессом.

- Комплексный подход, смена обстановки и вида деятельности.
- Активный отдых.
- Увеличение разнообразных физических нагрузок.
- Нормализация сна.
- Психотерапия, направленная на коррекцию по-

ведения, построения психологической защиты и снижения агрессии.

- Натуральные седативные фитопрепараты и ароматерапия, снимающие тревогу и восстанавливающие нервную систему.

- Освоение методик по релаксации Цигун, ушу, йога и кинезиологические упражнения.

- Самомассаж:

- Музыкотерапия, цветотерапия, литотерапия.

Ароматерапия

Успокаивает нервную систему – герань, жасмин, мелиса, кипарис, апельсин горький, пихта.

Расслабление – роза, лаванда, сосна, апельсин сладкий, мандарин.

Устраняет невроты, страхи – петитгрейн, розмарин, роза, сандал.

Семейные масла для радости – роза, лимон, грейпфрут, апельсин, мандарин, апельсин горький, сандал, кипарис.

Ароматерапию применяют в сочетании с музыкотерапией.

Кинезиология – лечение движением.

Комплекс кинезиологических упражнений для активации гормональной системы, снятия утомления и питания головного мозга

- Упражнение №1. «Горячие ладошки»

- Растереть ладони до горячего состояния. Энергично промассировать каждый палец руки (на ладонях заложены все акупунктурные точки, соответствующие внутренним органам).

- Упражнение №2. «Поцеловать облачко»

- Руки взять в замок за спиной. Сделать вдох, потянуться руками назад – вверх. Подбородок поднять вверх, вытянуть губы трубочкой, раскрыть грудной отдел и область солнечного сплетения, прогнуться. Выполнить пружинящие движения руками 6-8 раз. Отпустить руки вниз, сделать выдох (повторить 3 раза). Активизируется вся гормональная система.

- Упражнение №3. «Журавль, пьющий воду»

- Выполнять волнообразные движения шеей и верхней частью туловища, имитируя журавля, пьющего воду.

- Упражнение №4. «Птичка чистит перышки»

- Вытянуть шею вверх, потянуться к правому плечу и подбородком выполнять круговые движения назад над плечом. (то же влево).

Музыкотерапия

Музыкотерапия – это лекарство, которое слушают. О том, что музыка способна изменить душевное и физическое состояние человека, знали еще в Древне Греции и в других странах. Самый большой эффект от музыки – это профилактика и лечение нервно-пси-

хических заболеваний. Она снимает меланхолию, а если верить библейской легенде, то царя Саула уберегли от приступов безумия игрой на арфе.

Литотерапия

Литотерапия – это лечение минералами. Минералы необычной формы и цвета, поражающие своей красотой, представлялись нашим предкам носителями сил высшего порядка. Поэтому и складывались веками удивительные предания легенды, суеверия, связанные с драгоценными камнями. Существовала целая наука о правилах лечения драгоценными камнями – гемматерапия (от латинского слова «гемма» – драгоценный камень). История знает немало примеров, когда народ обращался к забытым методам, казавшимся почти нелепыми, наивными, и... убеждался в том, что они эффективны.

Рубин – врачует сердце, мозг, силу и память человека. По типу светового излучения рубин положительно влияет на работу мозга и сердца, укрепляет иммунитет. Он благоприятно действует на характер людей слабовольных, способствуя проявлению чувства храбрости, ответственности, стремления к лидерству.

Сапфир – оказывает положительное действие при лечении почек, диабета; делает более эффективной терапию при поражениях костной системы, параличах и парезах в результате инсультов, заболеваниях нервной системы, особенно неврозах, помогает избавиться от бессонницы.

Сердолик – при ношении на теле укрепляет зубы, благотворно влияет на нервную систему, снижая повышенную раздражительность, утомляемость, угнетение. Он дарит ораторскую силу, процветание.

Топаз голубой – положительно влияет на щитовидную железу, обеспечивает эмоциональное равновесие.

Шунгит – «камень здоровья», редкий минерал. Снимает боль, спазмы, структурирует воду, оберегает от отрицательного энергетического воздействия.

Хрусталь – улучшает свойства крови, благотворно влияет на работу мозга (гипофиз, эпифиз), способствует эмоциональному равновесию, снимает негативность окружающей среды по отношению к носящему человеку, воспроизводит, активизирует, сохраняет энергию.

Янтарь – успокаивает нервную систему, улучшает настроение, уравнивает эмоциональное состояние, успокаивает сердце, оберегает от «дьявольского глаза». Янтарная кислота является прекрасным стимулятором нервной системы, укрепляет мышцу сердца, улучшает работу органов дыхания, почек, кишечника, способствует увеличению гемоглобина в крови при анемии.

Список используемой литературы:

1. <https://infourok.ru/psihologicheskaya-pomosh-pedagogam-v-usloviyah-distantsionnogo-obucheniya-4255651.html>
2. Теоретическое сообщение с элементами тренинга-<https://infourok.ru/doklad-po-teme-primenenie-elementov-treninga-kak-interaktivnaya-forma-provedeniya-zanyatiya-po-psihologii-2764621.html>
3. <https://multiurok.ru/index.php/blog/psihologicheskie-reko-mendatsii-dlia-uchitelei-na-period-distantsionnogo-obucheniia-i-samoizoliatsii.html>
4. Бобченко Т.Г. Психологические тренинги. Основы тренинговой работы. Учебное пособие. – М.: Юрайт. 2020. 132 с.
5. Болотова А.К. Прикладная психология. Основы консультативной психологии. Учебник и практикум. – М.: Юрайт. 2019. 340 с.
6. Еромасова А.А. Общая психология. Методы активного обучения. Учебное пособие для вузов. – М.: Юрайт. 2019. 182 с.

ЖАС МАМАНДАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ТАЛАПТАРЫН ЖЕТІЛДІРУ ӘДІСТЕРІ

ТӨЛЕГЕН ПЕРИЗАТ ҚАЙЫРЖАНОВНА
«Ә. Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледжі» КМҚК
педагогика-психология пәнінің оқытушысы.
Қарағанды облысы, Балқаш қаласы

Қоғамдағы адамзаттық қажеттіліктер артқан сайын, кез-келген өзгерістерге шығармашылық арқылы жету, мәселелерді дәстүрлі емес және сапалы шешетін, қоғамның жылдам ырғақпен дамуына байланысты, адамдарды жағдайлары тез ауысатын өмірге дайындау қажет. Қоғамда жеке тұлғаның шығармашылық ынтасына деген қажеттілігі неғұрлым табанды болса, соғұрлым шығармашылық мәселелердің стимулын және жағдайын, оның шығу негізін теориялық тұрғыда тереңірек қарастыру қажет.

Қазіргі білім беру стратегиясы барлық білім алушыларға өз таланттарын және шығармашылық талаптарын, жеке жоспарларын іске асыруларына мүмкіндік жасауда. Бұл позициялар Отандық мектептердің гуманистік даму тенденциясына сәйкес келеді. Білім алушылардың жеке мүмкіндіктерімен педагогтар хабардар болып, оларды үздіксіз дамытып «арттырулары» қажет. Ұжымдық немесе жеке оқу түрі болсын бүгінгі таңда бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық әрекеттерімен байланысты ойлау қабілеттерін дамыту өзекті мәселе.

Негізгі құндылықтарды білмей, балалар жалған, күмәнді құндылықтарды тез қабылдайды. Білім берудің негізгі мақсаты өсіп келе жатқан ұрпақты болашаққа дайындау болып табылады. Шығармашылық – бұл осы мақсатты тиімді іске асырушы жол.

Шығармашылық дамудың көрсеткіші – креативтілік болып табылады. Психологиялық зерттеулерде креативтілік ұғымы индивидтің жеке және ақыл-ой ерекшеліктерін, мәселелерді дербес шеше алуға қабілеті бар тума ойлардың туындауы және оларды шешу білу кешенімен түсіндіріледі.

Қазіргі ғылыми зерттеулер, тұлғада шығармашылық дамыту бұл жалпы дамуға қайталанбас ықпал беретінін дәлелдейді: эмоциялық

сферасы қалыптасады, ойлауы жетіледі, әсемдікке, өнерде және өмірде бала сезімтал бола бастайды. Сабақтағы шығармашылық тапсырмалар тұлғаның жалпы шығармашылығының дамуына, бұл өз кезеңінде қайырымдылықты, қиялды, образдық-ассоциациялық ойлауды, есті белсендіріп, байқампаздықты, интуицияны тәрбиелеп, баланың ішкі әлемін қалыптасуына себепші болады.

Интеллектуалдық белсенділіктің креативтілік деңгейіндегі адамдар құбылыстардың себептерін түсінуге тырысады, ал бұл өз кезегінде зерттеудің жаңа мақсаттарына айналады, талдау үрдісін тереңдетеді.

Болашақ мамандардың интеллектуалдық капиталы осы көрсетілген барлық талаптардан тұратындықтан, педагогика және психологиядан алынатын білім де оны биік деңгейде, яғни ғылыми жаңалықтар ашу, жоғары технологияларды күнделікті қолдану сияқты талаптарға сай болуы керек. Педагогика мен психологияға деген қызығушылықты, ол арқылы адамның креативтік қабілетін ашу, оның шығармашылық ойлауын қалыптастыру, әлемді өзінше тани білуге жетелеу арқылы дамытуға болады.

Қазақстан Республикасының үздіксіз білім беру жүйесі саясатының басты мақсаттарының бірі жан-жақты, жоғары білімді, шығармашылық қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру. Жақсы мұғалім – бұл қай кезде де ең алдымен кәсіби деңгейі жоғары, интеллектуалдық, шығармашылық әлеуеті мол тұлға. Ол оқытудың жаңа технологияларын өмірге ендіруге дайын, оқу-тәрбие ісіне шынайы жанашырлық танытатын қоғамның ең озық бөлігінің бірі деп есептеледі. Жоғары оқу орнында білікті мұғалімді даярлау үшін оқытушының да, студенттің де қажымас еңбегі қажет. Педагогикалық практика мұғалімді кәсіби даярлау жүйесінде басты элемент болып табылады. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011–2020 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасының педагог кадрларды даярлау, қайта даярлау және олардың біліктілігін арттыру саласында «педагог кадрларды даярлау бағдарламаларына оқытудың бүкіл жылдар бойы

үздіксіз педагогикалық және психологиялық-педагогикалық практиканы енгізу» қажеттігі көрсетілген. Студенттердің креативтілік белсенділігін қалыптастыруда оқу материалдарының маңыздылығы дәрежесіне қарай оның құндылығын анықтап, сабақ беру мен оқу үрдісін ұйымдастыра білудің маңызы зор. Оқыту үрдісінде студенттің креативтілік белсенділігін қалыптастыру үшін білімдер мен әрекет тәсілдерін алуды қажеттендіруді қалыптастыратын шарттарды, өзін-өзі бейімдеу шарттарын, мәселелерді шешудің түрлі нысандарын ұйымдастыру дағдыларын дамытудың шарттарын қамтамасыз етілуі тиіс.

Студенттердің креативтілік белсенділігінің даму деңгейлеріне тоқталатын болсақ, оның ең жоғары деңгейі креативтілік міндеттерді өз бетінше қоюмен, тапсырмалардың шешімін табуда неғұрлым тиімді жолдарын болжаумен және өз бетінше айқындаумен, өздігінен бағалаумен сипатталады. Ал, орташа деңгей жоғары деңгейдің кейбір элементтерінің оқытушының көмегімен орындалатынымен сипатталады. Төменгі деңгейде студентке белгілі бір әрекеттің үлгісі болғанда, оларды орындау тәсілдері туралы көмек болғанда ғана креативтілік әрекетін ынталандыруға, белгілі тәсілдерге бағдарлануда көрініс табады.

Креативтілік ізденімпаздық пен белсенділік жеке тұлғаның алуан қырлы болмыс-бітімі болып табылады. Ол — сезімталдық, креативтілік және еріктік үрдіс нәтижесі, креативтілік уәж бен өз бетінше әрекет тәсілдерінің жиынтығы, танымға деген тұрақты құлшыныс болып табылатын креативтілік әрекетке бейімделу.

Студенттердің креативтілік белсенділігін арттырудың негізгі факторларына олардың өз мүмкіндігін сезінуі, студенттердің өз таңдауымен жұмыс істеуі, оларға оқытушы тарапынан қойылатын талап пен қабілеттерінің сәйкес болуы, т.б. жатады.

Студенттердің креативтілік іс-әрекетін белсендіруді қалыптастырудағы тиімді әдістерге жеке-жеке тоқталайық.

Проблемалық — дамыта отырып оқыту әдістер жүйесі. Бұл әдістер жүйесі мынадай негіздер бойынша топталды: проблема деңгейіне байланысты; мұғалім әрекеті, түріне байланысты (*оқытушының баяндау әдісі: монологты, көрсету, диалогты; студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру әдісі, эвристикалық, зерттеу*).

Монологты оқыту әдістері. Белгілері: оқытушының оқу материалын ауызша баяндауы, фактілерді қызғылықты суреттей отырып түсіндіруі, т.б., проблемалық жағдайлардың пікірталас түрінде пайда болуы. Студенттердің орындаушылық іс-әрекеті басым: белсенді ойлау, бақылау, тыңдау және есте сақтау, іс-әрекеттің үлгі бойынша орындалуы; білімін, сапасын бағалау.

Көрсету әдісі. Белгілері: оқу-креативтілік немесе ғылыми проблеманың шешілу логикасы көрсетіледі; дәлелдеме, пікірлер үлгілері беріліп, шындыққа жету жолы көрсетіледі.

Диалогты әдіс. Негізгі белгілері: оқу материалын әңгіме формасында беру.

Эвристикалық әдіс. Негізгі белгілері: материалды оқыту эвристикалық әңгіме ретінде ұйымдастырылады; креативтілік сұрақтар қойылады; креативтілік тапсырмалар шешіледі; оқу проблемалары қойылып, оны студент мұғалім көмегімен шешеді.

Зерттеу әдісі. Негізгі белгілері: оқытушы проблемалық сипаттағы тапсырмаларды береді, жұмыстың мақсатын студентпен бірлесе отырып құрайды, студенттердің өзіндік жұмыстарын ұйымдастырады. Теориялық және практикалық сипаттағы проблемалық жағдайлар студенттердің тапсырмаларды орындауы барысында туындайды.

Алгоритмдік әдіс. Негізгі белгілері: студенттің ауызша жауап беруі; әрекет үлгісін көрсету және оның орындалу алгоритмін көрсету (*ережелер біртұтастығы*); студенттердің өздері жасағанда мүмкін болатын жағдайлар.

Интерактивті әдіс. Оқу процесінде оқу акпаратын меңгеру және қабылдау өзара креативтілік қарым-қатынас арқылы жүзеге асады. Интерактивті оқыту әдістері тұлғааралық қарым-қатынасқа негізделі отырып, «*жеке тұлғаны дамытуға бағытталатын*» қазіргі білім беру парадигмасын қанағаттандырады. Сонымен бірге, сапалы білім алудың алғышарттары болып табылатын таным белсенділігі мен ізденіс дербестігін қалыптастырып қана қоймай, ары қарай дамытады. Қазіргі кезеңдегі студенттердің белсенділігін қалыптастырудың шарттарының бірі — оқытушы мен студенттердің өзара қарым-қатынасындағы ынтымақтастық болып табылады.

Білім берудің ұлттық моделіне көшуде ойшыл, зерттеуші, өз ісінде жаттандылықтан аулақ, тәжірибелік қызметте педагогикалық үйлестіруді шебер меңгерген психолог — педагогтік диагностика қоя білетін іскер оқытушы қажет. Оқытушының бағыттаушы рөлінің арқасында студенттердің білімді игеруге бағытталған, әрі қарай өз бетімен білім алуды қажетсінуі, ізденуі креативті түрде ойлауы қалыптасады. Оқу-креативтілік және ғылыми ізденістер жүйесі студенттердің көзқарасын кеңейтуде интеллектін көтеруде, болашақ маманның әлеуметтік-психологиялық мінезіндегі жеке қасиеттерінің дамуына елеулі әсер етеді. Демек, студенттердің креативтілік белсенділігі — олардың жеке дамуын қамтамасыз етеді, өзіндік шығармашылық ой-өрісін кеңейте білуімен сипатталатын жеке тұлғаға тән қасиет.

ҚЫЗ ТӘРБИЕЛЕЙ ОТЫРЫП, ҰЛТТЫ ТӘРБИЕЛЕЙМІЗ

ЖАКУПОВА МОЛДИР ТУЛЕНДЫЕВНА

«Ә. Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледж» КМҚК

математика пәнінің оқытушысы.

Қарағанды облысы, Балқаш қаласы

Халқымыз ұрпақ тәрбиелеп, өмірге ұлы тұлғалар әкелетін қыздарымыздың айрықша әдепті де көрікті болғанын қалаған. Бүгінгі қыз – ертең бір әулеттің келіні. Сол келін өмірге ұрпақ әкеліп, ақ жаулықты ана атанады. Ал аналар – елдің тәрбиешісі, ұлттың беломыртқасы, берекенің бесігі. Іргетасы мықты соғылған үйдің ұзаққа шыдайтыны секілді, жақсы тәрбиенің қаймағын қалқып ішкен қыздан көргенді келін, білікті ана шығады. Ендеше, әрбір елдің өмірдегі шешуші кілті – қыздарға берілетін тәлім-тәрбие арқылы өлшенеді. Халқымыз «*қыз – қонақ*» деп, төрінен орын беріп, қыздарды алтынның сынығына балап өсірген. Жалпы бала тәрбиесіне, соның ішінде қыз бала тәрбиесіне өте көп көңіл бөлген. Ата-бабаларымыз «*Қызға қырық үйден тыю, қала берсе қара күннен тыю*» деген мақалға канша ой сыйғызған. Яғни қыз бала тәрбиесіне тек ата-анасы жауапты емес, ел жауапты болып отыр. Осыны негізге ала отырып «*Қыз тәрбиелей отырып, ұлтты тәрбиелейміз*» атты тақырыпты таңдадым.

Мақсаты: Бүгінгі таңдағы қыз бала тәрбиесінің каншалықты дәрежеде екенін салмақтау, атқарылып жатқан жұмыстарды бағамдау, қыз тәрбиелеуде атқарылған жұмыстарды хабарлар ету.

Қазақтың батыл қыздары, ақын қыздары, ақылды қыздары ұлтты тәрбиеледі. Халқымыздың ырысты ынтымағын, береке-бірлігін, туыстың татулығын іске асыратын да, ұйымдастыратын да әйел-ана. «*Ағайын тату болса – ат көп, абысын тату болса – ас көп*», – деген ұлағатты сөз осыдан туса керек. Пәренжі-сәтір кимеген, сөйте тұра еркіндік пен есерліктің ара жігін ажырата білген парасатты, тапқыр, төзімді, өнерлі, шашын төбесіне түйіп жауға шыққан батыр қыздар қазақта болған.

Қазіргі біз өмір сүріп жатқан қоғамға тоқталсақ – тәуелсіз, еркін еліміз осы заманның даму үрдісі жандамдығымен зымырап келеді. Алдағы мақсат – дамыған елу елдің қатарына ену. Ал қоғам да уақыттан қалмай, ортамызға келген жаңа дүниелерге сеніп, қалыптасу үстінде. Уақыт талабы – жарнамалық технология. Сондықтан қоғам уақыт талабына сай өмір сүру үшін, заман, адамдардың жеке тұлғалық факторларды талап етеді. Ұлттық сана-сезімге сіңіп, арғы тегімізден келе жатқан адами қасиеттерімізді жойып алмауды қажет еткендей. Қазақ халқы ежелден келе жатқан мәдени мұрасымен тәрбиелік мәні зор

салт-дәстүрін жалғастырып келеді. Осы байлықты нарықты заманда қалыптастырып, ұлттық қасиетін жоймау керек. Ең басты мәселе адам тәрбиесі, оның қоғамдағы алатын орны. «*Орта түзер ойыңды, ойың түзер – бойыңды*» – деп, Абай атамыз айтқандай мемлекеттік тұрғыда назар аударуды қажет ететін ұлттық сана-сезім, тәрбие бар. Осы орайда – болашақ сүйікті жар, ардақты ана-қыз баланың алар орны ерекше. Қыздарымыз өзінің ұлтжандылығымен, өздеріне тән нәзіктігімен, сүйкімділігімен және рухани тазалығымен ерекшеленуі тиіс. Ар-намысын жоғары ұстай білген қыз ғана жұрт алдында әрдайым абыройлы сыйлы.

Ал қазіргі таңда, қыздарымыздың бірсыпырасының әрекеттері ұлттық психологиядан ауытқып бара жатқаны байқалады: ар сақтау, ұятты білу, үлкенді ардақтау, кішіні құрметтеу, адамды сыйлау ұмытылып барады, тіпті жойылып барады деуге болады. Сондықтан барлық жоғары оқу орындарында қыз тәрбиесіне арналған арнаулы курс жүргізілсе, бұл ұлттық маңызы бар оқиға болар еді деп ойлаймын. Қыз тәрбиесіне байланысты арнаулы оқулықтар шығарылуы қажет.

Бізде оқып, білім алып жатқан студенттердің көбісі қыз балалар. Сондықтан да қазақ халқының алтын бесігі – ұлттық мектептерге маман дайындау – біздің Ә.Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледж ұжымы үшін өрелі, әрі қастерлі міндет. Осы орайда біздің аталмыш оқу орынында Рухани адамгершілік – тәрбие бағытындағы «*Инабат*» клубы жұмыс жасайды. Клуб жетекшісі мен М.Т. Жакупова. Клуб мүшелері әр оқу жылында жаңартылып отырады және әр оқу жылына клубтың жоспары бекітіледі. Осы аралаықта «*Қыз бала тәрбиесіне*» байланысты көптеген іс-шаралар өткізілді. Солардың бірнешеуін атап өтсем. Клубтың алғашқы шарасы ретінде қазақтың көнеден келе жатқан қолданыста сирек кездесетін салт-жораларын жиыстырып, көпшілікке «*Ұрпақ азбасын, дәстүр тозбасын*» атымен тамаша кеш сыйладық. Әсерлі ән, әдемі би, салт-дәстүрден сыр шертер көрініс, көрермендермен ойын, қазақтың ырым-тиымдары жазылған клуб бастамасымен шығарылған кітапшасын көрермендерге тарту еткен, жастарға берері мол дүние болған. Одан кейінгі кезекте қазақтың батыр, ержүрек қыздарына арналған Әлия мен Мәншүктей батыр апаларымызды дәріштер кеш өз көрермендеріне жол тартты. «*Қазақтың қыздарына қайран қалам*» атты колледжіміздің I курс арулары арасында қыз сыны байқауы өткізілді. Сайыс бөлімдерін қазақ қызы бойынан табылуы тиіс қолөнер, мәнін келтіре отырып ұршық иіру, ас мәзірін

дайындау, білімділіктерін, өнерлерін және де ырым тиымдарды көрініс арқылы жеткізе білу шарттары бойынша бағаланды. Бұл да болса колледжіміздегі студент қыздарымызға үлкен сабақ болды.

Сонымен қатар, «*Ұлтыңды сақтаймын десең, қызыңды тәрбиеле*» атты «*Айтуға оңай*» ток-шоуы өткізілді. Ток шоуда тақырыпқа тұздық болар бейне баяндар және қонақ ретінде үлкен ата-әжелерімізді шақырып сауалға ойы терең жауап алдық.

Әрине бұл да болса теңізге тамған тамшыдай болсын қазақ қыздарына деген үлгілі тәрбие берсек деген ойымыз, еңбегіміз. Мұнымен тоқтап қалмақ емес, «*Инабат*» клубының алда талай игі шаралардың бастамасын жасарымыз сөзсіз.

Қорытынды: Жас өскін талшыбық сияқты. Оны аялап-мәпелесен, бәйтерек болып өседі. Қыздар саналы да тәрбиелі болып өссе, терең білім алса, жоғарыда айтылған өрелі міндет биігінен көрінеріміз хақ.

Ертеңгі ана – еліміздің көркейуі өздеріне байланысты болған қыз баласының тәрбиесіне берік болып, болашақ ұрпақтың дені сау, мәдениетті, иманды тәрбиеленуі әрқайсысымыздың міндетіміз. Абай Құнанбаев атамыз айтқандай Замандасың жаман болса, сен де кінәлісің! Баршамыз қыздар үшін қырық тыйымның бірі бола білсек. Болашаққа сеніммен қарауымызға мүмкіндік болар еді. «*Ел болам десең – бесігіңді түзе*» деген, ел сенімін ақтап, болашақ ана болар, тәуелсіз еліміздің болашағын алға апарар білімді, тәрбиелі, инабатты, сыпайы, әдепті қыз бала тәрбиелеу ұлы парызымыз деп білейік.

Қыз бала тәрбиелеуде кеш қалмайық!!!

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Сыныптап тыс журнал, №5(68) 2010.
2. Республикалық педагогикалық журнал, №8 (56) – 2009.
3. Этнопедагогика 2004 ж. – Ә. Табылды.

Қазақ руханиятының көшбасшысы – Әлихан Бөкейханов

БАЛТАБАЕВА МЕРУЕРТ АМАНБЕКОВНА
«*Ә. Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледжі*» КМҚК
тарих пәнінің оқытушысы.
Қарағанды облысы, Балқаш қаласы

Бөкейханов Әлихан Нұрмұхамедұлы – көрнекті қоғам және мемлекет қайраткері, ғұлама ғалым, ормантанушы, экономист, мал шаруашылығын зерттеуді ғылыми жолға қоюшы, тарихшы, этнограф, әдебиеттанушы, аудармашы, әрі публицист ретінде қазақ халқының саяси әлеуметтік, мәдени рухани тарихында өшпестей із қалдырған ұлы тұлға және Алашорда үкіметінің төрағасы. Жарық дүниеде «*Жасасын Алаш!*» деп ұран салып, қара тырнағынан әл кеткенше, ғұмырының соңына дейін қазаққа қалтқысыз қызмет еткен аялуы тұлғаның биыл 155 жылдығы. Әлихан Нұрмұхамедұлы көтерген идеялар өлген жоқ. Қайта Алаш рухты жастың бойында, санасында қайта жаңғырып жатыр.

Әлихан Бөкейханды «Бүкіләлемдік шынайы даңқты қайраткер» ретінде ЮНЕСКО мойындап, халықаралық деңгейде дүркіреген 150 жылдық мерейтойы ел тәуелсіздігінің 25 жылдық тарихи межесімен қатар келсе, биылғы 155 жылдығы тәуелсіздіктің «*орда бұзар*» отыз жылдығымен тұспа-тұс келіп отыр. Бұл – жәй сәйкестік емес, тарихтың өзі байланыстырып отырған сабақтастық, үндестік.

Жасынан зерек, алғыр өскен Әлиханды әкесі 1879

жылы Қарқаралыға алып барып, жергілікті молданың қолына оқуға береді. Көкірегі ояу Әлихан бастауыш мектепті бітіріп кейін ол Қарқаралы қаласының үш жылдық училищесіне түседі. 1886 жылдың маусымында училищені бітірді деген аттестат алады. 1886 жылы ол Омбыға келіп, жергілікті 4 жылдық техникалық училищеге қабылданды. Әлихан студенттік кезеңінде күнделікті сабақтарына қоса, студенттердің саяси, әдеби, экономикалық және т.б. студенттік үйірмелердің жұмысына қызу араласып, студенттік толқуларға қатысады. Осы жылдары Әлиханның саяси көзқарасы қалыптаса бастайды, оны екі ғасырға жуық Ресей империясының қол астында отырған халқының ауыр тағдыры қатты толғандыра бастайды. Қараңғылық пен надандықтың шырмауында отырған халқына білім мен мәдениет керек екенін ұғады, елдің тұрмысын, мәдениетін, білімін көтеруді өзінің алдына мақсат етіп қояды. Ол ғылыми атаққа да, ғылыми дәрежеге де ұмтылмады, өйткені негізгі күш-жігерін саяси күреске жұмсады.

XIX ғасырдың соңында Омбы орман шаруашылығы училищесінде оқытушылық қызмет атқарып, ғылыми жұмыстармен айналысқан ол 1896 жылы көрнекті ғалымдардың кепілдемесімен Орыс географиялық қоғамы Батыс-Сібір бөлімшесінің толық мүшесі болып сайланған. Әлихан «*Ресей. Жалпы географиялық сипаттама*» атты көп томдық еңбектің қазақ даласына арналған 18 томына автор ретінде қатынасқан. 1904 жылы қазақ да-

ласына қоныс аудару қозғалысын даярлап берген Ф.А.Шербина экспедициясының құрамында болды.

1911-1914 жж. Әлихан Бөкейхан «*Жаңа энциклопедиялық сөздіктің*» 4-21 томдарына автор ретінде қатысты. Әлихан Бөкейхановтың мұрасы әр салаға арналған мыңдаған очерктер мен мақалалардан тұрады. Олар Ресей мен қазақ елінің барлық басылымдарында жарық көрді.

Ұлт зиялысы 1890 жылы өрімдей жас кезінде өзінің шығармасында: «Өзгеге жамандық тілеу – өзіңге жамандық жасау, себебі, басқалармен қосылып барлығымыз бір адамзат баласымыз. Адам баласы үшін ең қиыны рухани тыныштық жағдайына жету, оған біз санамен де, байлықпен де жете алмаймыз, тек ілім мен білім жолына түсу арқылы ғана адам баласы толыққанды рухани кемелдікке жете алмақ» деген ойларынан бастау алған оның педагогикалық мұрасы бүгінгі жас ұрпақ тәрбиелеуші ұстаздар үшін баға жетпес құндылық. Ғалым-педагог оқыту мазмұнын ұлттық психологиямен байланыстыруға ерекше мән берген.

Әлихан Бөкейхан өзінің «*Ашық хат*» атты мақаласында білім беру, оқыту мәселесін былайша жазады: «Ұлтына, жұртына қызмет қылу білімнен емес, мінезден. Адам баласын өзіңдей жақсы көр, сүй деген сөз айтылғалы екі мың жыл болған, онан бері білім отарба, телеграмма, телефон шығарды, жақсы мінезге тоқталған адам аз, білім, біліммен, мінез мінезбен» – дейді. Адам білімді болмаса да тәрбиелі, әдепті болуы әбден ықтимал – деген қағиданы ұстанған.

Әлихан Бөкейханов 1903 жылы Санкт-Петербургте екі автормен бірлесіп жазған «*Қазақ әкісінің тарихи тағдыры және оның мәдени жетістіктері*» атты тұңғыш ғылыми монографиясын жариялады. Аталған еңбекте ол Қазақ хандығының тарих сахнасына шығуын, хандықтың кейінірек үш жүзге бөлінуін, сондай-ақ, 1910 жылы «*Қазақтар*» атты тарихи-анықтамалық очеркін жариялады. Абайды алғаш рет орыс оқырмандарына таныстырады, оның қазақ әдебиетіндегі алатын орнын бағамдайды.

Жазбаша тарихы сақталмаған өз ұлтының тарихын, ол халық ауыз әдебиеті нұсқаларынан іздеді. «*Тарих болса ел өсіп өнеді, тарих болмаса ел жоғалады. Бұл – хақ*», – делінген. Ә.Бөкейхан, өз ұлтының тарихын түгелдеуге барын сала кіріскені, XIX ғасырдың соңы мен XX ғасырдың алғашқы ширегінде жазған «*Қобыланды жырындағы әйелдер бейнесі*», «*Қара қыпшақ Қобыланды*», «*Мырза Едіге*», «*Батыр Бекет*», «*Тарих керек*» атты мақалаларынан айқын көрінеді. Ол өзінің әдеби-сын мақалаларын ұлтының тарихын түгелдеу үшін жазып отырғандай әсер қалдырады. «*Тарихты түзуге өлең, мақал,*

тақпақ, ертегі-халықтың қолданып жүрген ғұрып-әдеттері, ескі қару, ер-тұрман, үй ішіндегі құралдар секілді тоқсан тоғыз жолдары болады», – деген.

Қазақ жазба әдебиетінің бастауында тұрып оған жол нұсқап, бағыт-бағдар беруді ол өзінің перзенттік борышым деп түсінді.

Алаш ардақтысының соңында қалған мұраларының елеулі бөлігі – аудармалары. Ол көркем аудармамен, ғылыми, ғылыми-танымдық, саяси әдебиеттер мен түрлі пән оқулықтарын, оқу-ағартуға арналған құралдарды аударумен де айналысты. Олардың арасында қысқа-қысқа мысалдар мен әңгімелер де, көлемді повестер мен романдар да бар. Әдеби тілді, ғылым тілін қалыптастыруға қосқан Ә.Бөкейхан үлесінің бірі ол жасаған терминдер. Аударған оқулықтары мен ғылыми еңбектерінен оның қаламынан туындаған көптеген терминдерді кездестіруге болады.

Тұңғыш жалпыұлттық қазақ басылымын шығаруға мұрындық болған ұлт көсемі Әлихан екеніне тарихи айғақ-деректер шүбә келтірмейді. Ә.Бөкейханның «*Қазақ*» газетіне өз авторлығымен жазған мақалалары да саны жағынан мол. Ол ол ма, газеттің әрбір санында Әлиханның Қыр баласы, Қ.Б., Ғ. Бөкейханов, Ғ.Б. (яғни Ғали хан Бөкейхан), Ғали хан, Түрік баласы, Арысұлы деген бүркеншік есімдермен жарық көріп тұрған. Жалпы, «*Қазақ газетінің*» 6 жылда шыққан 265 санында бір Әлекеңнің 300-ге тарта мақаласы, әдеби сыны, фольклорлық зерттеуі, көркем аудармасы, ашық хаттары, пікірталастары, үндеулері және т.б. туындылары жарияланды. Сондай-ақ, 1926 жылы орта мектеп оқушыларына арнаған астрономия оқулығын жазып шығарған.

Әлихан Бөкейханов мұрасында ерекше орын алатын туындыларының бірі – көркем аударма. Қаламгер аудармаларында тәрбие түрлері жан-жақты берілген.

Тәрбие теориясын оқыту теориясымен байланыста қарастыру мәселелерін қозғаған педагог-ғалым Ә.Бөкейхановтың сол кезеңде айтқан «*оқытуды ана тілінде жүргізу керек*» деген пікірі күні бүгінге дейін өз мәнін жойған жоқ. Сол кезеңде Алаш көсемі көтерген ана тілінде оқыту мәселесі бүгінгі таңда мемлекеттік стратегиялық құжат болып бекітілді.

Әлихан Бөкейхан қаламынан туған «*Исторические судьбы киргизского края и культурные его успехи*», «*Киргизи*», «*Жағрафия*», «*Астрономия*», «*Материалы к истории султана Кенесары Касымова*» атты еңбектері халқымыздың өткені мен бүгінгі, көнесі мен жаңасын сабақтастырып жатқан алтын арқау боларлық әдеби, педагогикалық мұра. «Алаш» идеясын алға тартқан Әлихан Бөкейханов 1917 жылдың желтоқсанында Алаш ұлттық

территориялық автономиясын жариялап, оның төрағасы болып сайланды. Әлихан Бөкейханов биік өре иесі ретінде өзге ұлыстардың құқығына қол сұқпай, бұдан былай қазақтың қайта құрылған елі көпұлтты, көпдінді және сан мәдениетті, бірақ көп мәдениетімен тұтас мемлекет болатынын болжады. Қазақ халқын әлемдік қауымдастықта мәртебесі биік «Мәңгілік Елге» айналдыру идеясы басты орында тұрды. «Қазақ» газетінің 1913 жылғы 3 санында жарияланған мақаласында «Қияметке шейін қазақ қазақ болып жасамақ. Осы ғасырдағы әлем жарығына қазақ көзін ашып, бетін түзесе, өзінің қазақшылығын жоғалтпағандай, және өзіміздің ұлттық санамызға ыңғайлы қылып «Қазақ мәдениеті» (*Казакская культура*) құрып, бір жағынан «Қазақ әдебиеті» (*Казакская литература*) тұрғызып,

қазақшылығын сақтамақшы» деген сөздері дәлел болмақ. Азаттық жолындағы арпалыспен өткен күреске толы ғұмырында ол ұлтының ертеңі үшін бар күш-жігерін, білім-тәжірибесін жұмсаумен бірге, басын бәйгеге тігіп, жанын да қиды. Қазақтың өз жерін еркін жайлап, өз елінің төрінде отырып, ұлқызын қазақша оқытып, билік пен төрелікті қазақ тілінде айтуы үшін аянып қалған жоқ! Қайсар рухты, асыл текті қайраткердің көшбасшылық арынымен де, қаламының қарымымен де қазақтың жазба әдеби тілінің дамуына қосқан үлесі, сіңірген еңбегі де елеусіз қалмасы анық.

Қазақтың шаңырағынан түскен күндей болған ер Әлиханды ел мәңгілікке ұмытпайды. Ұмытпайтыны – Әлиханның идеясы – Алаш идеясы. Ал, Алаштың жолы – біздің жол.

ӨЗІН-ӨЗІ ТАҢУ ПӘНІНДЕ ҮШ ТІЛДІ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ

РУХАНИ-АДАМГЕРШІЛІК ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

ЛЕКЕРОВА ЖАНСАЯ ЖАНАХМЕТҚЫЗЫ

«Ә.Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледжі» КМҚК

өзін-өзі тану пәнінің оқытушысы.

Қарағанды облысы, Балқаш қаласы

Резюме:

В статье рассматриваются проблемы формирования духовно-нравственной личности через элементы полиязычного образования на уроках самопознания.

Resume:

The article deals with problems of formation of the spiritual elements moral personality through multilingual education in lessons of self-knowledge.

XXI ғасырдың табалдырығын аттаған еліміз әлемнің дамыған елдерінің қауымдастығына кіруге бет алды. Сондықтан еліміздің туын биікке көтерер білімді, білікті, адамгершілігі жоғары ұрпақ тәрбиелеу біздің алдымыздағы ең басты міндет.

“Біз тұрғызатын қоғам арды бағалайтын, белсенді, жоғары моральді, әдепті және рухани байлығы мол адамдардан тұру керек” – деді Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаев. Рухани тәрбие адамның ізгілік ұстанымдарын тәрбиелейді. Жеке тұлғаның ақыл-ойы мен іс-әрекеттерін жүрек арқылы ізгілік мұраттарға бағыттап, өмір даналығын түсінуге рухани көзқарас қалыптастырады. Осыған орай менің бүгінгі жұмысымның тақырыбы: «Өзін-өзі тану пәнінде үш тілді қолдану арқылы бастауыш сынып оқушыларының рухани-адамгершілік құндылықтарын қалыптастыру».

Мақсаты: өзін-өзі тану сабағында оқушылардың рухани-адамгершілік құндылықтарды

қалыптастыруда сабақта түрлі әдіс-тәсілдерді үш тілдік оқытуды қолдана отырып, оқушылардың белсенділігін, қызығушылығын арттыру.

Міндеттері:

➤ Тәжірибе барысында өзін-өзі тану пәні арқылы бастауыш сынып оқушыларының бойындағы рухани-адамгершілік құндылықтары ерекшелігін айқындау;

➤ Кез келген жасөспірімге білімді меңгерту ғана емес, оның рухани-адамгершілік қасиеттерін танып, үш тілдік білім беру элементтерін енгізіп, ішкі жан дүниесіне әсер ету арқылы жас ұрпақтың өзін-өзі дамытуына жол көрсету.

Тіл – халықтың ең басты қазынасы. «*Үштұғырлы тіл*» туралы жобаны Елбасы Н.Ә.Назарбаев Қазақстан халқы ассамблеясының XII құрылтайында жария етіп, бұл мәдени жобаны кезең-кезеңмен іске асыруды ұсынды. Бұл қазақ, орыс және ағылшын халықтарына үш тілді бірдей пайдаланатын жоғары білімді мемлекет ретінде таныту болып табылады.

Шығыс ғұламалары Омар Хайям: “Адамдардың пайдалысы – адамдарға пайда келтіргендер” десе, Рудаки бұл ойды одан әрі нақтылай түседі: “Өмір – теңіз, жүзем онда демеңіз, ізгіліктен жасалмаса кемеңіз”. Қарап отырсақ, әлемдегі қайғы-қасіреттердің болу себебі адам өмірінде адамгершілік құндылықтардың және арман-мұратының болмауынан екен. Сондықтан да ізгіліктің ең үлкені – адамдарға жақсылық жасау деп түсінсек, мұның өзі адамның бойында ізгіліктің болуынан бастау алады екен. Біреулер қоғамда көп ғылымның, біреулер үлкен байлықтың иесі болар. Бірақта адамда адамгершілік қасиеттер болмаса, бұл жеткен жетістіктері жалаң, жадағай болып шығады.

Рухани-адамгершілік тәрбие – дұрыс дағдылар мен әртүрлі жағдайларда өзін-өзі ұстау дағдыларының нормалары, ұйымдағы қарым-қатынас мәдениетінің тиімділігі.

Рухани-адамгершілікке тәрбиелеу дегеніміз оқушы өміріндегі орнын, жауапкершілігін түсініп, өзін-өзі жетілдіріп, айнала қоршаған адамдар мен нәрселерге затқа, жан-жануарларға және экологияға жақсылық тілеп, қайырымдылық жасауға тәрбиелеу. Сондықтан рухани-адамгершілік білімі жеке тұлғаны қалыптастырудың негізі болып табылады.

Жас ұрпаққа рухани тәрбие мен білім беру адам дамуының рухани үйлесімділігін, өмірдің құндылықтарын түсінуге, өзін қоршаған ортамен үйлесімділікте ұстай білуі, жердегі тіршілікті сақтау үшін өзінің қажеттілігін түсінуді қамтамасыз ету. Жоғары рухани құндылықтар: махаббат, жақсылық, өмір мәні, ақиқат, еркіндік, сұлулық, адамның өзіндік құндылығы, жалпы адамгершілік және т.б.

«Өзін-өзі тану» пәні арқылы жан-жақты дамыған, рухани-адамгершілігі мол, бір-біріне сүйіспеншілікпен, құрметпен қарайтын, өмір сүруге деген құштарлығы жоғары жеке тұлға тәрбиелей аламыз. Бастауыш сынып оқушыларының білімін және адамгершілік қасиеттер мен құндылықтар туралы түсініктерін кеңейтуге, оқу іскерліктерін дамытуда сабақта «Мәтін оқу», «Сабақтың дәйексөзі», «Әңгімелеу», «Әңгімелесу», «Ойын», «Жаттығу», «Шығармашылық жұмыс», «Жаттығу – ойлану»,

«Бейнематериалдар көру», «Тыныштық сәті» әдіс-тәсілдерін қазақ тілінде қолдана отырып, орыс тілін және ағылшын тілімен байланыстыра оқушылардың рухани-адамгершіліктерін және тіл мәдениетін, ой-өрістерін кеңейтіп дамытады.

«Әр бала – керемет рухани күш иесі. Ол шетсіз шексіздікті танып-білуге ұмтылады. Мұндай ұмтылыс адам баласының бойында дүниеге келген сәтінде-ақ пайда болады. Сондықтан да мұғалім әр балаға рухани күш иесі ретінде қарауы керек. Мұғалімнің мұндай көзқарасы баланың белсенділігін арттырады. Білімге деген құштарлығын көбейтеді. Балаға сеніммен қарау баланы тек қуаттандыра түседі», – деп белгілі педагог Ш.Амонашвили айтқандай мұғалім шеберлігі мен білімділігі «Өзін-өзі тану» пәнінің құндылығы мен маңыздылығын аша түседі.

Қорыта келе: Жалпы, менің ойымша өзін-өзі тану сабағында оқушылардың рухани-адамгершілік құндылықтарды қалыптастыруда сабақта түрлі әдіс-тәсілдерді үш тілдік оқытуды қолдансақ, оқушылардың белсенділігін, қызығушылығын арттыруға мүмкіндік береді. Сөз соңын ұлт көшбасшысы, Нұрсұлтан Әбішұлының сөзімен аяқтағым келеді. «Мен 2050 жылғы қазақстандықтар – үш тілде сөйлейтін білімді, еркін адамдардың қоғамы екеніне толық сенімдімін. Олар – әлемнің азаматтары. Олар саяхаттап жүреді. Олар жаңа білім меңгеруге құштар. Олар еңбексүйгіш. Олар – өз елінің патриоттары».

МЕКТЕПKE ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДА ЖОБАЛАУ ӘДІСІНІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ МЕН ЖҮРГІЗІЛУ ӘДІСІ

КАНАФИНА АЙНУР БЕРИКОВНА

«Ә. Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледж» КМҚК

педагогика-психология пәнінің оқытушысы.

Қарағанды облысы, Балқаш қаласы

Бүгінгі таңда тәуелсіз мемлекет алдында тұрған негізгі мақсаттардың бірі – дүниежүзілік білім әлеміне ену. Бұл салада білім беру ісінің мазмұнын жаңа бағытқа бұрып құрылымдық жүйесін жаңарту, өзгерістер енгізу – білім реформасын жүзеге асыру алғышартта тұрғаны баршамызға аян. Демек, Егеменді Қазақстанның болашақ потенциалын оқытып-тәрбиелейтін мұғалім – шығармашыл, жан-жақты білімді, парасатты, мейірімді, сезімтал, интеллектуалды, мәдениетті, кәсіби шебер, ізденімпаз, ғылыми зерттеуші болса, онда жеке тұлғаға қажетті мынадай талаптар алдыңғы орынға шығады: креативтілік, белсенділік, жауапкершілік, ой-өрісінің кеңдігі, сауаттылық, танымдық әрекетке қызығушылығының басымдығы.

Қазіргі жаңа формация бағытында жұмыс істеп жүрген педагогтардың алдында тұрған негізгі проблемалары:

– Баланы оқи білуге үйрету;

– Баланы ойлауға үйрету;

– Баланың өзін-өзі тұлға ретінде дамуына жағдай жасау.

Осыған орай колледж білімі түбегейлі жаңартылып, мұғалімнің қызметінің мақсаттары кеңейіп, үлкен өзгерістер үстінде. Әр педагогтың міндеті – студенттің шығармашылық ойына бағыт беру, шығармашылық ізденісті қолдау, жағдаяттар туғызып, оның шешімін табуға бағыттау, жаңаны іздеуге, жүйелі зерттеулерге талдау жасауға талпыныс беру. Осы қажеттіліктерді студенттерге меңгерту барысында жобалау іс-әрекет негіздері пәні жүргізіледі.

Жобалау әдісі – инновациялық педагогикалық технология. Педагогикалық жоба ол педагогтардың арнайы ұйымдастырған, балалардың өздігінен шешім қабылдауын және де өз таңдауы мен

еңбегінің, шығармашылығының нәтижесіне өзін жауапты ететін іс-әрекеттер тобы. Арнайы білімді қажет ететін айқын мәселелерге ынталандыру және жоба іс-әрекеті арқылы мәселенің шешімін камтитын білімнің іс-жүзінде пайдалануы.

Жоба технологиясының ерекшелігі — баланың алдағы іс-әрекетті жобалай алуы мен оның субъекті бола білуі. Жоба — ол баланың мақсатқа жетуде қоршаған ортасын кезеңді процестер мен алдынала жоспарланған тәжірибелік іс-әрекет арқылы қабылдайтын педагогикалық әдіс. Жобалау әдісі — мәселені жете зерттеу арқылы, нақтылы нәтиже бере алатын, рәсімделген дидактикалық мақсатқа жету тәсілі. Жобалау әдісі — барлық кезде қандай да бір мәселенің шешімін жорамалдайды.

Жобалап оқытудың артықшылықтары: логикалық дәрежеде ойлау мен белсенді зерттеуді мадақтау, балалардың өз күштері мен мүмкіншіліктеріне деген сенімдерінің артуы, жобамен жұмыс жасағанда, дәстүрлі оқытумен салыстырсақ балалар өз оқуларының жауапкершілігін байыпты түрде өздері алады. Нәтижесінде оқудың сапасы жақсарады және ойлау мүмкіншілігі мен мәселені түсіне білу, ынтымактасу және қарым-қатынас сияқты іс-әрекет шеберлігі мен әдістерін дамыту мүмкіншілігі артады. Сонымен бірге даму деңгейі әртүрлі балаларды оқыту мүмкіншілігі артады.

Жобалау әдісінің басты идеясы: балалардың танымдық қызығушылығын дамыту, өз беттерінше және тәрбиешісі мен ата-анасының көмегі арқылы өз білімдерін дұрыстап ақпараттық кеңістікте жөн таба білу және сыни ойлауды дамыту.

Жобалаудың түрлері: 1. Монопәндік — білім саласындағы мәселелерді шешетін «Денсаулық» жобасы. 2. Пәнаралық «Денсаулық», «Қатынас», «Таным», «Шығармашылық», «Әлеумет» білім салаларының мәселесін шешетін жоба, яғни бір тақырыпты әртүрлі саладағы ұстаным бойынша оқу жоспарының вариациялық бөлігінің мәселесін шешетін жоба.

Жобаның тақырыбы келесі талаптарға жауап береді:

1) 5 оқыту салаларының мазмұнынан таңдалады, яғни мемлекеттік стандарттың талаптарына сай келуі керек;

2) тақырып бағдарламадан тыс таңдалып, оқу жоспарының вариациялық бөлімімен сай келуі мүмкін;

3) мектепке дейінгі жастағы балаларға жақын және түсінікті болуы тиіс;

4) жақын даму аймағында орналасуы тиіс.

Жоба бір мәселені шешіп және оны қолданыста пайдалану үшін әртүрлі білім салаларынан мағлұматтарды ықпалдастыра алады. Балалар біріншіден ойлауға, ал содан кейін барып істеуге,

іс-әрекетінің жоспарын құрып, келісімдерді бұзбай, келісілген мәмілелерден таймауға тырысады. Жобалар әртүрлі белгілеріне қарап бөлінеді. Ең елеулісі іс-әрекеттің басымдық түрі болып табылады.

Мектепке дейінгі білім беруде жобалардың мына түрлері пайдаланылады:

1. **Эмпирикалық:** тірі және өлі табиғат әлемінде өздік бақылаулар мен эксперименттер жүргізу. «Қар бүршіктері қайдан ұшып келеді». «Нәліктен бәйшешектер бәйшешек деп аталады?». Нәтижелер өсімдік сақтайтын бүктемелер, тәжірибе картотекалары ретінде рәсімделеді.

2. **Зерттеу:** ізденеді, деректерді жинақтап қорытады, табиғат құбылыстары туралы әртүрлі дерекнамалардан мағлұмат жинайды, кітаптар, кинофильмдер, интернет пайдаланады. Зерттеу, іздестірулер нәтижесі газет айдарлары, альбомдар, журналдар немесе аспаздық кітаптарда жинақталады. Қызыл кітап арқылы (*сирек кездесетін және жойылып бара жатқан*) өсімдік түрлері мен жануарлар құстар туралы білімдерін кеңейтіледі.

3. **Рөлдік ойындар жобасы:** бұл шығармашылық ойын нышандары, ойын жобасы. Мұнда балалар ертегі кейіпкерлерінің бейнесіне еніп, берілген тапсырмаларды өздері шешеді.

Нәтижесінде: — Мазмұнды ойын, бала мерекелері ұйымдастырылады, балалар ертегілерді кейінтендіре біледі. Су асты әлеміне ойын-саяхаттары ойналады. Балалар «Театр» сюжеттік-рөлдік ойындар ойнауға үйренеді.

4. **Шығармашылық жоба:** әдетте қатысушыларда ортақ іс-әрекеттерінің дайындалған құрылымы болмайды. Бұл балалардың үлгілер мен пішімдер жасау, әңгімелер құрастыру, тақпақтар, ойдан шығарылған кейіпкерлері бар әңгімелер. Нәтижесінде балалар музыкалық ертегі драмаластыру, стол үстілік театры арқылы әңгімелер ойлап табу, кейіпкерлер дайындау, ата-аналар мен балаларға қойылым көрсету мен сахналастырылған, суреттелген диафильмдердің фильмо-текасын жасау, альбом дизайны көрмесі. Шығармашылық жобаларда табиғи және құнсыз материалдарды пайдаланған жөн.

5. **Фантастикалық жоба:** таныс әңгімелер мен ертегілер, мультфильмдерді мазмұнына қарай отырып, және балалардың өз шығармашылығы мен қиялынан «Болашақтың қаласы», «Келімсектер жерде», «Суперробот» Бетман сияқты жобалар құру.

Жобаға қатысушылар құрамы топ, шағын топ, жеке, отбасы, жұп болуы мүмкін. Жобаның ұзақтығы қысқа мерзімді — 1,2 немесе бірнеше сағат, 1-2 апта, орта мерзімді 1-3 ай, ұзақ — бір жылға дейін. Тәжірибеде мектепке дейінгі білім беруде жобаның орындалуы мектеп жасына дейінгі баланың психикалық дамуына байланысты болады.

Әсіресе берілген жобаға деген қызығушылық пен ықыластың тұрақтылығы.

Жобалаудың негізгі қызметі — бағдарламаны белгілеп, арнаулы іс-әрекеттердің жалғасуына құралдар таңдау. Жобалық әдіс — айқын іс-әрекеттер кезеңінен өтетін айдың пайда болуынан бастап жүзеге асуы.

Жоба құрылымы бойынша 3 кезеңге бөлінеді: 1. Дайындық. 2. Негізгі. 3. Қорытынды.

Дайындық (ұйымдастыру) кезеңінде не үшін дәл осы жоба таңдалды деген сұраққа жауап бере отырып, жобаның қазіргі мән-жайы, бұл жоба қандай мәселелерді шешеді және бұл жобаның нәтижесі қандай болмақ осы сұрақтарға жауап беріледі. Сонымен бірге жобаның тақырыбы, мақсаты, міндеті, мәселесі, уақыты және қоры анықталады. Жұмыстық жоспар жасалады, командалар құрылымы, жауапты адамдар тағайындалады.

Негізгі кезең — жобаның жүзеге асуы кезеңі. Бұл кезеңде ақпарат жинап және оны анықтайды, жоба жасақталады, жоспар бойынша негізгі іс-шаралар өткізіледі, жоспарларды бақылау және түзету жұмыстары жүргізіледі.

Жобаның жүзеге асырылуы арасында өзгерістер енгізілуі де мүмкін. Бастысы бағдарламаның дәл дұрыс орындалуы емес жұмыстың тиімділігі (*жобаның мақсатқа жетуі*).

Қорытынды кезеңде жобаны қорғау, рефлексия, қойылған мақсат тұрғысынан алынған нәтиженің бағалануы және түзетулері енгізіліп және қорытындыланады.

Даму перспективаларын анықтау, жобаның соңғы кезеңі — жобаны қорғау — әрқашан көріністі. Оған ата-аналар мен кішкентай балаларды, жалпы қонақ шақыруға болады. Дәл осы кезеңде жоба эмоциялық тұрғыдан қыза түседі және осы кезде оның әлеуметтік маңыздылығын да арттыру керек. Не үшін, кім үшін жасалғанын және жалпы не үшін қажет екенін түсіндіру керек. Қорғау өте жарқын болуы керек, онда әрбір баланың, әр ата-ананың, әр мұғалімнің еңбегі көрінетіндей етіп ойластыру керек.

Мақсаттылық жобаның белгілері: (мақсат жоқ болса — жоба да жоқ). 1. Өзгеріс (*оқу процесінің қажет күйге айналуы*). 2. Уақытына шектеу қою (*барлық жобаның басталып, аяқталатын мерзімі болуы керек*). 3. Жобаның бірегейлігі. 4. Қажет қордың шектеулігі.

Жобаға қойылатын негізгі талаптар: Шешімін іздейтін мәселенің болуы, жоба бұл байсалды ойын, баланың дербестігі және ата-ана мен баланың ортақ шығармашылығы;

Білімді қолданыста пайдалану үшін мектеп жасына дейінгі балалармен өз ықыластарымен ұсынылған

кішігірім жобалар алу қажет, сонымен қатар 3 нәрсеге көңіл аудару қажет: Мектепке дейінгі баланың қызығушылығы, оның белсенділігі және оның дербестігі.

Жобалау кезінде мектеп жасына дейінгі бала рөлі өзгереді. Жоба кезінде мектеп жасына дейінгі бала оқыту субъектіне айналды. Іс-әрекет мақсатын тәрбиешімен бірге бала өзі анықтайды. Бала мәселені шешуде өзіне керекті нәрсені өзі көбірек таңдай алады және оқу мен тәрбие процесіне белсенді қатыса алады және бала мүмкіншілігінің көптігі (*тәжірибе жасап көреді, жаңа нәрселерді таниды*). Сонымен бірге бала тапсырманы орындауда жауапкершілік жүктей алады және уақытын бөліп пайдалана біледі, топтық жұмыстарда көбірек тауелді болады.

Жобада тәрбиеші қызметінің сипаты: тәрбиеші баланың серіктесі әрі оның өзін-өзі дамытудағы көмекшісі болып табылады. Тәрбиеші жобаның негізгі жетекшісі, әрі мәселені шешудегі баламалар тобымен жеке баламалардың жігер үйлестірушісі. Тәрбиеші жоба кезінде сырттай бақылайды, кеңесіп әрі сарапшысы бола отырып, аз айтып балалармен көп ізденеді. Ақпарат көздерін тауып, ұсыныстар жасап отырады жасалған жұмыстардың нәтижелерін бағдарлай біледі.

Мектепке дейінгі жастағы балалардың ересектеулері құм мен сазды қуана зерттейді, өзіндік ерекшеліктерін тани отырып, жүзуге кемелер жібереді, самалды тосады, суды түрлі-түсті мұздақтарға айналдырып, ал күн көзін түрлі-түсті алауларға айналдырады, көпіршік жасап, сурет салып көреді, ал бұл арқылы балалар негізінде «Ауа қайда болады?», «Неге кемпірқосақ түрлі-түсті болады?» деген сияқты қиын сұрақтардың шешімін іздейді.

Жоба кезінде бала (*қашан? қандай? қайда?*) деген сұрақтарға тәжірибе жасап, пайымдайды, іздестіреді, жауап іздейді, тілдік қарым-қатынастарға түсіп, өз ойларын әртүрлі білдіреді, не үшін әрекет етіп жүргенін түсініп, өз қызығушылығы мен арманын айтады. «Біз кафе ашамыз», «Өсімдіктерге қалай әдемі болуға көмектесуге керек?» деген сияқты кішігірім жобалар балалар мен ұстаздардың шығармашылық іс-әрекеттерін талап етеді. Ал «Мен және басқалар», «Достар атызда өспейді», «Қалай өз өміріңнің әміршісі болуға болады?» деген сияқты әлеуметтік бағыттағы ұзақ мерзімге арналған жобалар балалар мен мұғалімдердің 3 айдан 6 айға дейінгі жұмысын талап етеді.

Мектеп жасына дейінгі оқу мен тәрбие мемлекеттік жалпыға бірдей міндетті білім беру стандарты педагогикалық үрдісінің бағдарлауын, жобалануын және құрылуын болжайды. Білім беру ұйымдарында жобалау әдісі педагогтардың жо-

балау құзыреттілігін арттыру шарттарының бірі ретінде пайдаланады. Жобалау әдісін пайдалану педагогтарға инновациялық идеялар қосуға мүмкіншілік жасайды.

Әдістемелік қызметі студенттерді қарапайым жобалау әдісі мен зерттеу әдісіне үйретуден бастай алады. Сонымен бірге жобалық зерттеу жұмысынан қандай нәтиже күтетіндері туралы студенттермен кішігірім сауалнама жүргізе отырып, жобалық іс-әрекеттері бойынша әдебиеттердің библиографиялық тізімін дайындап және әдістемелік әдебиеттер тандай біледі.

Корытындылай келе жобалау әдісі арқылы төмендегідей нәтижеге қол жеткізуге болады: студенттердің ақпараттық коммуникациялық технологиялар туралы білімдері анықталады, сүйемелдеу қалыптары дайындалады (*жоба бойынша шығармашылық топтың жоспары жасалды*), әрбір студент жеке кішігірім жобалар жасап, ақпараттық коммуникациялық технологиялар пайдалану сабақтарының конспектілері дайындалады, балабақшада даму ортасы жетіледі және кеңестер өткізіліп, студенттерге практикалық кеңестер беріледі.

АУАНЫ БАПТАУ ЖҮЙЕЛЕРІНІҢ ЖЫЛУМЕН ЖӘНЕ СУЫҚПЕН ҚАМТАМАСЫЗДАНДЫРЫЛУЫ

САРЖАНОВА ИНДИРА ОРАЗХАНОВНА
«Ә. Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-техникалық колледжі» КМҚК
арнайы пәндер оқытушысы.
Қарағанды облысы, Балқаш қаласы

Пән атауы: Өндірістік желдету және ауаны баптау.

Сабақтың мақсаты: Ауаны баптау жүйелерінің жылумен және суықпен қамтамасыздандырылуы туралы түсінік қалыптастыру.

Сабақтың міндеті: Ауаны баптау жүйелерінің жылумен және суықпен қамтамасыздандырылуы туралы түсінік қалыптастыру, олардың жұмыс істеу сұлбесін оқи білу дағдысын қалыптастыру.

Сабақта қолданылатын оқу-әдістемелік құрал-жабдықтар, техникалық құралдар, материалдар: әдебиеттер, интернет сілтемелер, компьютер, сұлбалар, оқулық, суреттер.

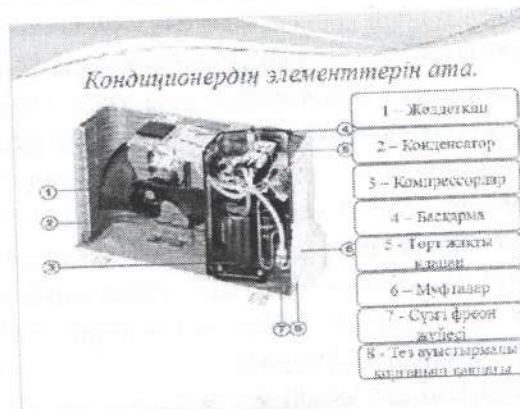
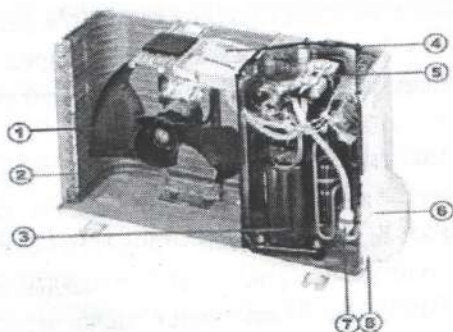
Сабақтың барысы

1. Ұйымдастыру кезеңі

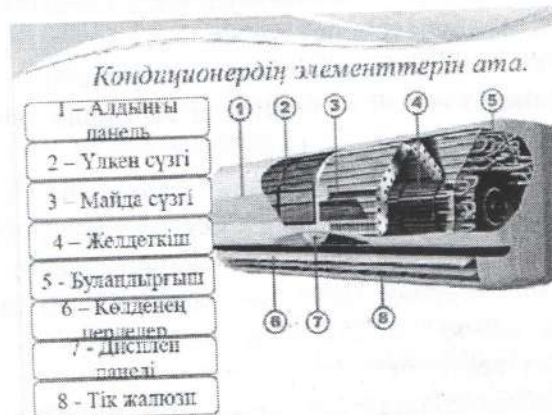
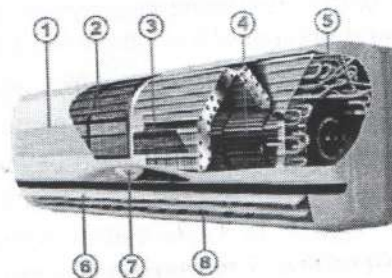
1.1. Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды тугендеу.

2. Үй тапсырмасының орындалуын тексеру

2.1. Кондиционердің элементтерін тап.

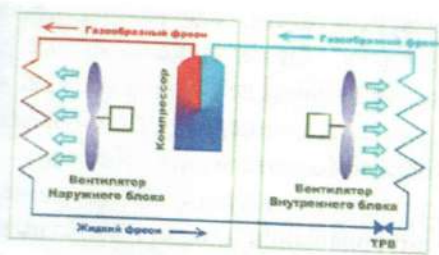
1-сурет. Сыртқы блок

2-сурет. Ішкі блок

3. Оқушыларды негізгі кезеңде жұмысқа дайындау

3.1. Сұлбені түсіндір.

Кондиционердің жұмыс істеу негізгі келесіге негізделген: 1. Сығылу процесі. 2. Сұйытылу. 3. Кеңею. 4. Булану.

Жұмыс істеу принципі: оңай болып келеді, суық агент бөлмедегі жылы ауаны тартып өзінің булануына шығындайды, алынған бу сығылып сыртқы ауаға жылуын береді. Сығылу кезінде фреон сұйыққа айналып бөлмедегі ауаны әкетеді.

4. Қызметтің жаңа білімдері мен тәсілдерін қалыптастыру

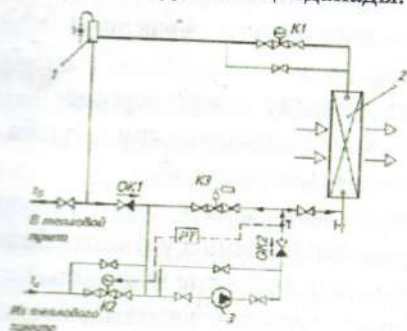
4.1. Жаңа сабақты түсіндіру, сұлбені түсіндіру.

Жылумен қамту сұлбесі

Ауа қыздырғыштарды жылумен қамтамасыздандыру үшін жылу тасымалдағыш ретінде суды қолданады. Кейбір жағдайда төменгі қысымды буды қолданады. Мұндай жағдайда ауа қыздырғыштардың кері каналдарында температураны реттейтін ауа клапандарын орнатады.

Біріншілік қыздырылатын ауа қыздырғыштарды суы жылулық желілерге тікелей сұлбе арқылы қосады.

Екіншілік қыздырылатын ауа қыздырғыштарды тарақты температурадағы сумен жабдықтайды. Ол үшін араластырғыш құрылғы қолданады.

1 сурет. Жылумен қамтамасыз етудің араластырғыш құрылғысының принципіалды сұлбесі:

1 – ауа жинағыш; 2 – ауа қыздырғыш; 3 – сорғы

Бұл сұлбеде бастапқы сызықтағы берілетін су автоматты клапаннан K2 өтіп, ауа қыздырғыштан шығатын сумен араласады. Су циркуляциясы сорғымен жүргізіледі. K2 клапанымен PT термодатчикі басқарады. Ол ауа қыздырғыш шығатын су температурасын реттеу үшін қолданылады. Ауа қыздырғыштан кейін су жартылай кері сызық арқылы жылу желісіне, жартылай кері клапан арқылы OK1 сорғымен рециркуляцияға жіберіледі.

Ауа қыздырғыштардың жылу беруін реттеу үшін клапанын K1 орнатады, оны PT2 реттегіші басқарады. Бұл клапандар толық немесе жартылай жабылғанда су K3 реттегіші арқылы кері сызықпен жүйеге беріледі.

Есептік температураны 60-70 °C шамасында алады, кері судың температурасы 40-50 °C құрайды.

Қоршаған орта температурасына төмен температурада жүргізілетін жүргізілетін жылу алмасу процестері кең таралған. Оларға компрессорлық станциялар өндіріс орындарындағы кондиционерлер жүйелері жатады. Технологиялық процесстерде қолданылатын сұйықтың параметрлері – 110 °C тан 115 °C дейін болады.

Жылу техникалық жүйелерде сұйық жұмыс ортасында суыту кондиционерлеу, суыту, көмір сутекті бөлу, тазарту, тұздарды тұндыру мен кристаллизация және т.б. өндіру үшін қолданылады.

Үлкен өндірістік орындарында суықтың бірнеше параметрі өндіретін орталықтанған жүйелер қолданылады. Мұндай суық өндіру станцияларының қуаты 35 МВт дейін жетеді.

Суықпен қамтамасыз ету жүйелерін ұйымдастыру принципі бойынша үш топқа бөлінеді:

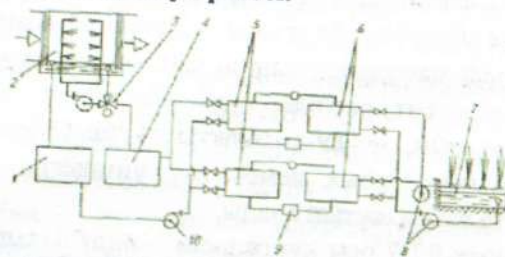
- 1) суытылатын технологиялық аппараттарда суық агенттің тікелей булануы;
- 2) аралық суық тасымалдағышы бар;
- 3) аралас түрдегі.

Тікелей буланатын жүйелер сорғылық және сорғылық емес деп бөлінеді, ал аралық суық тасымалдағышы бар жүйелер ашық және жабық болып бөлінеді.

Ауамен баптау жүйерелі үшін суық тасымалдағыш ретінде салқындатқыш құрылғылардан шығатын және табиғи көздерден шығатын сулар жатады. Табиғи суық көздеріне суық өзендер мен көлдердің сулары және табиғи мұз жатады.

Жасанды суықпен қамтамасыздандыру көздеріне компрессорлық, абсорбциялық және бу эжектрлік салқындатқыш құрылғылары жатады.

Суықпен қамту сұлбесі.

2 сурет. Ауамен баптау жүйесінің суықпен қамтамасыздандырылуының принципіалды сұлбесі:

- 1 – жылытылған судың багі; 2 – суландыру камерасы;
- 3 – реттеуші клапан; 4 – суық су багі;
- 5 – буландырғыштар; 6 – конденсаторлар;
- 7 – шашыратқыш бассейні; 8 – буландырып суыту жүйесінің сорғылары; 9 – компрессорлар;
- 10 – тоңазытқыш қондырғының сорғылары.

Кондиционерлердегі жылытылған су бактарға келіп түседі. Одан тоңазытқыш қондырғының сорғылары арқылы буландырғыштарға түседі. Одан суытылатын су суық су багына жіберіледі. Онда суытылу процесі жүреді. Бұдан кейін кондиционерлердің сорғыларымен суландыру камераларына немесе ауаны өндеуге арналған ауа салқындатқыштарға беріледі.

АБЖ жобалау кезінде ауаны суытудың тікелей, жанама және аралас түрлерін қарастырады. Бұл жүйелер үшін суық көздерін салқындату машиналарынан алады. Суыту агенттері булы суыту машиналарында қолданылатын жұмыс заттары. Олар төменгі температурада қайнау кезінде қоршаған ортадан жылуды алып, булардың кондиционерлеу кезінде жоғары температурада қоршаған ортаға жіберіледі. Суыту агентіне қойылатын негізгі талаптар: 1) атмосфералық қысымнан жоғары қысым кезінде төменгі қайнау температурасы 2) булардың конденсерленуі кезінде орташа температура мен қысымы 3) қайнайтын сұйықтың жоғары бу түзілу жылуы 4) сұйықтың аз жылу сыйымдылығы және жоғары жылу өткізгіш және жылу беру коэффициенті 5) қатаюдың төменгі және жоғары критикалық температурасы 6) токсинді емес.

Булы компрессорлық құрылғыларда хладон-12, хладон-22 суық агенттері кең қолданылады.

Хладон-12 жанбайды, жарылмайды, түсі мен иісі жоқ, адамға қауіпсіз және металдарға нейтралды болып табылады.

Хладон-22 қысымы жоғары болып келеді.

Абсорбциялық және эжектрлі машиналарында суық агент ретінде су қолданылады. Кейбір жағдайларда тұздардың суық ерітінделері қолданылады. Кең таралғаны NaCl және ClCO_2 .

Абсорбциялық салқындатушы қондырғыларда белгілі бір тұрақты қысымда қайнау температуралары әртүрлі екі құраушыдан тұратын ертінділер немесе бинар ертінділер жұмыс заты ретінде қолданылады. Өте төмен температурада қайнайтын құраушы (зат) – хладагент ролін атқарады; екінші құраушы абсорбент (жұтушы зат) ролін атқарады.

Мұндай машиналардың ең көп тараған түрі, аммиак хладагент ретінде, суды абсорбент ретінде қолданылатын, су-аммиакты абсорбциялық қондырғылар. Сұйық немесе газ күйіндегі аммиакты су өте жеңіл жұтып алады.

Аммиак-R717 осы күнге шейін қолданылып келе жатқан ең «көне» хладагенттің бірі. Аммиактың меншікті булану жылуы өте жоғары және оны қолданушы салқындатушы машинада меншікті энергия шығындары өте шамалы. Сонымен қатар ол өте арзан, сұйық күйінде жылу өткізгіштігі өте жоғары, сондықтан қайнау және шықтану процестерінде жылу алмасу шапшаң жүреді.

Салқындату жүйесін, әдетте, екі немесе одан көп салқындату бірліктерінен жобалау керек; қуаттылығы 500 кВт-қа дейінгі, салқындату өндірісі 25% немесе одан аз мөлшерде реттелетін машинаны немесе жүйені жобалауға мүмкіндік берді.

Тоңазытқыштардың буландырғыш және конденсаторлы контурларынан алынатын ең төменгі және ең жоғарғы температура мен су сапасын (ерітінді) өндіруші өнеркәсіптерден қабылдаған жөн.

Суды салқындату кезінде құбырлар арасында қаптамалы құбырлы буландыру сақинасында хладагенттің қайнау температурасы $+1^\circ\text{C}$ кем болмауы тиіс, оған қоса суық су ең төменгі температурасы 5°C төмен болмауы шарт. Едәуір төмен температура алу үшін концентрациясы сәйкес қатпайтын ерітіндіні пайдаланған жөн.

5. Қызметтің жаңа білімі мен тәсілін бекіту.

5.1. «Филворд» сөзжұмбағы, терминдермен жұмыс. 13 термин жасатылған.

К	Я	П	Ц	Б	Р	О	С	Б	А		К	Я	П	Ц	Б	Р	О	С	Б	А
О	А	Г	М	Ш	Ф	Р	Е	О	Н		О	А	Г	М	Ш	Ф	Р	Е	О	Н
М	Д	А	П	Ц	П	Д	Н	О	К		М	Д	А	П	Ц	П	Д	Н	О	К
П	Л	М	О	Н	Е	Р	І	С	Е		П	Л	М	О	Н	Е	Р	І	С	Е
Р	А	М	Д	А	Т	К	Ы	Ш	П		Р	А	М	Д	А	Т	К	Ы	Ш	П
Е	М	И	Н	Ы	Қ	Л	А	С	У		Е	М	И	Н	Ы	Қ	Л	А	С	У
С	Ы	А	Б	А	П	Т	А	У	Ж		С	Ы	А	Б	А	П	Т	А	У	Ж
С	С	К	У	С	О	Р	Г	Ы	Т		С	С	К	У	С	О	Р	Г	Ы	Т
О	А	С	Р	Т	К	Е	Ж	Э	В		О	А	С	Р	Т	К	Е	Ж	Э	В
Р	Т	Х	Л	А	Д	О	А	Г	Е		Р	Т	Х	Л	А	Д	О	А	Г	Е

6. Білімді жалпыландыру және жүйелендіру.

Фронтальды сұрау.

Жасырын ұяшықтар. Оқушылар ұяшықтарда жасырылған сұрақтарға жауап береді.

1) Ауаны баптау жүйелерінде жылумен қамтамасыздандыру үшін қандай тасымалдағыш қолданылады?

2) Суықпен қамтамасыз ету жүйелерін ұйымдастыру принципі бойынша үш топқа бөлінеді?

3) Табиғи суық көздеріне не жатады?

4) Жасанды суықпен қамтамасыздандыру көздерінің салқындатқыш құрылғыларын ата.

5) Булы компрессорлық құрылғыларда қандай тасымалдағыштар қолданылады?

6) Аммиак хладагент ретінде қандай құрылғыларда қолданылады?

7) Эжектрлі машиналарында суық агент ретінде қандай тасымалдағыштар қолданылады?

8) Қандай суық тасымалдағыштарды білесің?

9) Хладон-12 сипаттамасы қандай?

7. Үй тапсырмасы туралы ақпараттандыру. Диаграмма құру. Тест орындау.

8. Сабақты қорытындылау және рефлексия.

Сабақты қорытындылау, студенттерді бағалау, рефлексия жүргізу.

ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ КРЕДО – КАК ОСНОВНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ТВОРЧЕСКОГО ПОДХОДА В ОБУЧЕНИИ

КАЖИКЕРИМОВА АЙГЕРИМ ЕРЖАНОВНА

Преподаватель музыкальных дисциплин

КГКП «Балхашский гуманитарно-технический колледж имени А. Мусина».

Карагандинская область, г. Балхаш

«Самое главное в моей жизни – это любовь к детям. Где-то в самом сокровенном уголке сердца каждого ребенка имеется своя струна, она звучит на свой лад, и чтобы сердце отозвалось на мое слово, нужно правильно настроиться на тон этой струны».

Одной из главных задач, поставленных образовательным процессом в колледже, является воспитание всесторонне развитой личности, способной к полноценной жизни в современном социуме. В стенах колледжа закладывается не только образовательный, но и духовный мир будущего поколения.

Считаю, что цель моей профессиональной деятельности – это не что иное, как осуществление этих задач, воплощение их через музыкальных дисциплин как Хоровой класс, дирижирование, дополнительный музыкальный инструмент Домбыра, внеурочную деятельность, классные часы, общеколледжные мероприятия, участие в внутриколледжных, городских, областных, республиканских и международных конкурсах. И в этом году я со своими воспитанниками вышла на республиканский уровень (считаю это личным своим достижением). На моих уроках ребята получают необходимые знания о музыкальной грамоте, хоровом пении, музыкальных инструментах, музыкальной терминологии, знакомятся с великими композиторами-классиками и их музыкой, прослеживают связь музыки и литературы, музыки и изобразительного искусства, музыки и истории.

Изучение музыки – что это дает современному ребенку?

В каждом ребенке сконцентрирован колоссальный эмоциональный опыт, имеющий генетическую природу. Наиболее сильно это выявляется, как правило, через музыку. Как известно, большее число одаренных детей реализуют себя именно через музыку.

Музыкальное развитие – это отличная база для точного словесного выражения своих мыслей. Люди с хорошей музыкальной подготовкой значительно легче и точнее постигают языки.

Таким образом, занятия музыкой это не просто постижение общекультурных ценностей, а совершенно конкретно необходимый элемент образования.

В стенах колледжа закладывается не только образовательный, но и духовный мир будущего поколения.

Преподавателем музыкальных дисциплин в БГТК им. А. Мусина я работаю с 2017 года.

Цель моей педагогической деятельности: развитие творческих способностей учащихся на занятиях Хорового класса, дирижирования, домбыры.

Задачи развития творческих способностей учащихся:

- увлечь музыкой, привить интерес и любовь к ней, научить ценить ее красоту, развить эмоциональную сферу учащихся, вызвать эстетический отклик на музыкальные произведения, чувство сопереживания музыкальным образам;
- развить музыкально-образное мышление, научить разбираться в закономерностях искусства, восприятию музыки; научить размышлять о ней, связывая с жизнью и другими видами искусства;
- заложить основы творческих музыкальных способностей, практических умений и навыков в процессе исполнения и слушания;
- развить музыкально-эстетический вкус и потребность в общении с музыкальными шедеврами;
- побудить к музыкальному самообразованию.

На уроках я стараюсь вводить в сознание детей музыку как необходимую часть жизни. Частью жизни моих ребят стал хор. В хоре мы не только разучиваем новые произведения, продолжая развивать те навыки и умения, которые приобрели на уроках музыки. Серьезная работа ведется в области развития музыкальных способностей, в области освоения вокала, расширения навыков пения, совершенствования исполнительской культуры. Результатом творческой работы служат участия в концертах и конкурсах. Каждое выступление тщательно готовится; это воспитывает воспитанников и приносит им пользу. Концерт – это не только радость и праздник, но это и трудная, напряженная работа, результатом которой является рождение искусства.

Творческие способности учащихся я развиваю не только на уроках, но и во внеурочной деятельности. Форма различная: фестивали, конкурсы, концерты. Каждый год День знаний открывает новый учебный

год. В День учителя каждая группа спешит порадовать педагогов своим мастерством и т.д. Готовимся к празднику заранее: разучиваем песни, танцы, игры и т.д. Проводим новогодние праздники. Конечно же, мы готовимся к государственным праздникам: День Независимости, День Первого Президента РК, День языков народа Казахстана и другие. И, конечно же, проводим со студентами классные часы на различные темы, что развивает у ребят сплоченность уважение к друг другу.

Разрабатывая уроки музыки, помню, что их идея может зависеть не только от материала программы и педагогической задачи, стоящей перед учителем, но и от времени, когда рекомендуемой программой материал осваивается. Это может касаться и пения, и анализа произведения, и даже нотной грамоты.

Творческий замысел реализую, прежде всего, в выборе методических приемов изучения произведения, освоение песни, становления музыкальных потребностей учащихся, их способностей, это главный узел урока. Поиск новых приемов, не использованных ранее видов организации деятельности учащихся, педагогических средств превратился у меня в самоцель.

В концепцию урока вношу следующие составные:

- изучаемая музыкальная тема урока и учебный материал, обуславливающий его конкретное наполнение;

- психология учебно-музыкального процесса, эмоционально-познавательные возможности, музыкальные способности учащихся

- творческие и исполнительские задатки учащихся;

- использую разнообразные формы работы, способствующие созданию на занятиях атмосферы творческой активности, заинтересованности (словесно-иллюстративная, поисковая и т.д.)

Я и мои воспитанники являемся постоянными участниками колледжных, городских и областных, республиканских мероприятий. Сама участвую в республиканских и международных педагогических онлайн конкурсах и олимпиадах. Готовлю студентов к конкурсам и олимпиадам различного жанра.

Курсы повышения квалификации говорят о моём стремлении к самосовершенствованию:

- «Современное вокально – хоровое искусство: проблемы и перспективы» 25-29 октября 2018 г. 72 часа. г. Алматы

- «Педагог новой формации системы технического и профессионального образования» 19-29 августа 2019 г. 72 часа. г. Балхаш

- «Шәкірт тәрбиелеудегі күй үйретудің

методикалық ерекшеліктері» 4-9 ноября 2019 г. 72 часа. г. Нұр-Сұлтан

- Сертификат о прохождении курса английского языка уровня А1. г. Балхаш, 2019 г.

Дипломы и грамоты подтверждают интерес и развитие:

- Свидетельство о членстве в Республиканском общественном объединении «Күйшілер одағы» Нұр-Сұлтан 2019 г.

- Диплом 1 степени в конкурсе «Искры педагогического поиска» «Самый лучший молодой преподаватель». г. Балхаш, 2019 г.

- Сертификат о публикации авторского материала в Республиканском портале науки и образования Республики Казахстан Zia.kz «Қазақ батырларының өнердегі көркемдік бейнесі», «Первые шаги хормейстера» Казахстан 2019 г.

- «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасы аясында мектепке дейінгі, жалпы орта, қосымша және кәсіптік білім беру ұйымдарының музыка пәнінің мұғалімдеріне арналған «Музыка – жүрек тілі» атты Республикалық қашықтықтан өткізілген интернет-байқауы. 3 место. г. Астана, 2018 г.

- Республиканская олимпиада по предмету «Музыка», 1 место. Алматы 2018 г.

- Международный конкурс «Внеурочная деятельность» на тему: «Первые шаги хормейстера» организованной международным педагогическим порталом «Солнечный свет», 1 место. Россия, 2019 г.

- Международный дистанционный педагогический конкурс «Лучший классный час», Москва 2018 г.

- Благодарность за личный вклад в развитие культуры и искусства от Многопрофильной компании «Арт-центр плюс» Москва 2018 г.

- Благодарственное письмо за плодотворную работу, творческий подход и большой вклад в музыкально-эстетическое воспитание подрастающего поколения и активное участие в Международном конкурсе «Мы вместе» 1 место, г. Новосибирск 2018 г.

- Международный онлайн музыкальный конкурс «Киберарт 2019». Хоровой коллектив Оркен. 1 место, Чехия, г. Прага, 2019 г.

- Диплом за поддержку юных талантов, развитие культуры и помощь в развитии фестивального движения в стране и мире. Международный конкурс «Европа и Азия», 1 место, Алматы, 2019 г.

- Грамоты за подготовку победителя (Жунусова Жансая 2 место) во Всероссийском конкурсе по музыке «Музыкальный калейдоскоп» Россия, 2019 г.

- Диплом куратора за подготовку лауреата олимпиады на Всероссийском образовательном портале «Конкурсит» Россия, 2019 г.

➤ «Әскери-спорттық пән бірлестігінің әдістемелік үш күндігіне орай, ұстаздар арасында өткізілген «Денсаулығым өз қолымда» атты спорттық жарыста аяқты бүгіп-жазудан I орын». г. Балхаш, 2019 г.

➤ Свидетельство о публикации методической разработки «Қазақ батырларының өнердегі көркемдік бейнесі» 6 класс, Россия, 2018 г.

Специфика преподавателя музыкальных дисциплин в том, что специальные знания, умения и навыки должны находиться в единстве с педагогическими. Все виды деятельности и формы работы в колледже /уроки музыки, искусства и различные внеклассные мероприятия/ требуют от учителя профессиональных знаний и умений не только музыканта, но прежде всего педагога.

Урок музыки – урок искусства. Это значит, что музыка определяет все происходящее на занятиях: характер общения учителя с учащимися, методы,

приемы донесения музыкального материала, логику организации занятия. Ведь и строится урок в опоре на закономерности самой музыки. В нем обязательно есть своя кульминация, подход к ней, заключение. И драматургия урока и воспитательной работы может быть аналогичной музыкальным формам (иметь черты трехчастности, рондо, вариации и т.д.). т.е., в целом, урок по содержанию и по форме должен представлять собой как бы произведение искусства.

В заключении могу сказать, что на моих уроках всегда звучит музыка, способствующая развитию у учащихся здоровых музыкальных потребностей и высокого вкуса. На уроке музыки, как нигде, тесно сотрудничают чувства и мысли, достигается единство творческих устремлений учителя и учащихся. Свобода в суждениях и ответах, творческая активность и инициатива учащихся, удовлетворенность от совместных занятий возникают именно благодаря музыке.

ФИЗИКА ПӘНІН ОҚЫТУДА ҚАТТЫ ДЕНЕ ҚАСИЕТТЕРІМЕН КРИСТАЛЛОГРАФИЯ ЭЛЕМЕНТТЕРІН БІРІКТІРІП ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ

ЖУМАДИЛОВА АЙДАНА ТЛЕПБЕКҚЫЗЫ
«Ә. Мусин атындағы Балқаш гуманитарлы-
техникалық колледжі» КМҚК
физика пәнінің оқытушысы.
Қарағанды облысы, Балқаш қаласы

Физика курсына көбінесе заттың «құрылысы» мен «құрылымы» туралы ұғымдарға көп көңіл бөлінбей келе жатыр. Ғылымның дамуына байланысты әр түрлі оқу орындарының түлектерінен ғылымда қол жеткізілген жетістіктерді меңгерту талап етіледі. Сондықтан оқытудың сапасын арттыру оның мазмұнын жетілдіру мен технологиясына жаңа техниканы қолдану талап етілуде. Осыған байланысты мектеп оқушыларына қатты дене қасиеттеріне, кристаллография элементтеріне сүйене отырып оқытудың қазіргі заманғы физиканы оқыту әдістемесіне енген тақырыптардың бірі.

Қатты денелер физикасы – қатты дененің құрылысы мен қасиетіне арналған физика ғылымының тарауы. Ол техниканың дамуының негізін құрайды. Олай болса, қатты дененің қасиетін оның кристаллографиялық құрылысының құрылымына және жұмысына байланысты оқыту әдістемесін жасау қазіргі заман талабы.

Қатты денелер физикасын жекелеген мәселелерін байланыстыратын жүйеге келтірілген баяндау жоқ. Бағдарламаларда болсын, оқулықтарда бол-

сын білімнің осы саласының дамуы мен деңгейін көрсететін материалдар кездеспейді. Қатты денелер мен сұйық денелерді сипаттаған уақытта кристалл заттарда бөлшектер реттеліп орналасады, ал сұйықтарда бөлшектердің орналасуында реттілік байқалмайды. Бірақ осы күнгі техника мен тұрмыста қолданылатын сұйық кристалдарды құрайтын бөлшектердің арасындағы жақын аралықта әсерлесуді қайда қоясын.

И.К.Кикион., А.К. Кикиондердің 1990 жылы шыққан «Физика 9» оқулығының ғылыми деңгейін өте жоғары деп бағалауға болады.

Онда негізгі ұғымдар мен физика заңдары: электр заряды, энергияның сақталу заңы, температура т.б. туралы айтылған.

Қатты денелер мен сұйықтардың қасиеттері қазіргі заманғы физикалық ұғымдар мен құбылыстар трактовкасында берілген.

Дегенмен де оқулықта келтірілген материалдар жаңа оқу бағдарламасына сәйкес келмейді. Мысалы:

- осы «Физика 9» оқулығының бағдарламасында көрсетілген қатты дененің серпімділік, пластикалық, морттық, беріктілік сияқты қасиеттері тіпті де келтірілмеген.

- кристаллдардың құрылысы мен симметриясы туралы материалдар толықтай ашылмаған. Мектептегі математика, химия, география пәндерімен байланыстырылмаған.

• Асқын өткізгіштік туралы материал ат үсті берілген. Оның табиғаты ашылып қолдану аясы ашылмаған.

• «Физика 9» оқу құралында заттың қазіргі заманғы құрылысы туралы теория мен химия элементтерінің периодтылық заңы толықтай қолданылмайды.

Физика пәнін оқытуда қатты дене физикасының негіздерімен танысу үшін осы денелердің қасиеттері мен құрылуы жөнінде, сонымен қатар міндеттелген қасиеттерімен материалдардың алыну жолдары жайлы қазіргі түсініктерін беру қажет. Бұл оқу материалы маңызды политехникалық мағынаға ие болады. «Қатты дене қасиеттері» тақырыбын зерттеудің негізгі методикалық ерекшеліктерін қарастырайық.

Бұл тақырыпты оқуға кіріспес бұрын, білім алушыларда осы денелердің кейбір қасиеттері мен құрылысы, химиялық байланыс түріндегі сәйкесті кристалдардың классификациясы, қатты дене бөлшектерінің арасындағы әрекеттесуі мен олардың құрылу механизмі, химиялық байланыс түрлері, серпімді және пластикалық қасиеттері жайлы қарапайым түсініктер бар. Білім алушылардың бұл білімдерін осы тақырыпты зерттеу барысында қолданып, одан әрі дамытып жалпылау керек.

Бағдарлама тақырыпты зерттеу кезінде молекулалы-кинетикалық және термодинамикалық түсініктерді қолдануға мүмкіндік береді. Қатты материалдардың көпшілігін қолдану ең алдымен олардың механикалық және жылулық қасиеттерімен анықталатындықтан, тақырыпта осы қасиеттерге ең көп көңіл аударылады.

Көрсетілген ұсыныстардың негізінде қысқа түрде болса да, кристалды және аморфты денелердің жалпы және ерекшеленген қасиеттері, олардың құрылуы (құрылысы) мен материалдардың қасиеттерін басқару әдістері түсіндіріледі. Бұл білімдердің негізінде кристалдық торлар туралы, кристалдардың реттелген құрылысы мен олардың симметриясы туралы, қатты денелердің изотропиясы мен анизотропиясы туралы, осы денелердің нақты құрылысы мен материалдардың басты механикалық құрылысы және т.б. туралы қатты денелер физикасының ұсыныстары жатыр. Яғни, осы сұрақтар тақырыптың негізгі мазмұнын құрайды.

Заттың қатты жағдайының айрықша ерекшеліктерін зерттеу кезінде оқушылар оның агрегаттық күйінің бірі ретінде қатты денелердің бір-бірінен біріншіден, тұрақты формасымен, екіншіден, тепе-теңдік жағдайында аздаған хаосты тербелістер жасайтын бөлшектердің жылулық қозғалысы сипаттамасымен ерекшеленетінін біледі.

Тақырыптың оқулық материалының орналасуының бірнеше нұсқалары бар болады. алдымен қатты денелердің механикалық қасиеттерін сипаттауға,

одан кейін оларды осы денелердің құрылысын зерттеу негізінде түсіндіруге болады. Басқа әдісі: алдымен оқушылардың дененің құрылымы жөніндегі білімдерін тереңдетіп, одан соң дененің қасиеттерін түсіндіріп қарастыру.

Өз басым келесі нұсқаларға сүйендім, себебі бұл жағдайдағы оқу материалының орналасуы оның алдыңғы тақырыптардағы орналасуына сәйкес келеді.

1-ші сабақ. Қатты денелердің қасиеттері мен құрылымы. Кристалды және аморфты денелер.

2-ші сабақ. Кристалдардағы бөлшектердің тығыз орамасы. Анизотропия.

3-ші сабақ. Қатты дененің деформацияларының түрлері. Механикалық кернеу. Серпімділік. Гук заңы.

4-ші сабақ. Созылымдылық. Беріктілік. Серпімділіктің, беріктіліктің, аққыштықтың шектері. Беріктілік қоры. Созылу диаграммасы.

5-ші сабақ. Қатты денелердің жылулық ұлғаюы.

6-шы сабақ. Материалдардың талап етілетін қасиеттерімен құрылуы. Материалдардың тұрмыспен техникада қолданылуы.

7-ші сабақ. Тақырып материалдарының жалпылануы. Тапсырмаларды шешу.

1. *Кристалл және аморфты денелер.* Қатты денелердің табиғатын түсіну кванттық механика түсініктерінің негізінде ғана мүмкін, ал олармен оқушылар тек курстың соңында танысады. Сондықтан қатты денелер физикасының классикалық түсініктерін беру қажет.

Бөлшектердің орналасу сипаттамасына байланысты қатты денелер кристалды немесе аморфты күйде бола алады. Кристалдар барлық қасиеттердің кеңістіктік периодтылығымен ерекшеленеді. Аморфты күйде алыс реттілік болмайды және бөлшектер хаосты орналасқан тепе-теңдік центрінің маңында тербеледі. Алайда қарапайым жағдайда ауысу уақыты тепе-теңдік күйден үлкен болуы соншалық, тіпті аморфты дене уақытқа шектеусіз өзін берік қатты дене ретінде ұстайды. Осы қатты дене физикасының түсініктері келесі сабақтардың негізінде қарастырылуы мүмкін.

Тақырыпты зерттеудің басында қатты денелердің жалпы қасиеттерін қарастырамыз, олар сыртқы әрекеттер әсер етпеген кезде өзінің көлемі мен пішінін сақтайды және сұйықтар мен газдарға қарағанда беріктілікке ие болады. қатты денелердің бұл қасиеттерін молекулалы-кинетикалық және энергетикалық түсініктерге сүйене отырып түсіндіреміз.

Оқушылардың назарын сұйықтардың қатаюы кезінде бір жағдайларда кристалл түзілуі мүмкін, мұнда бөлшектер әрекеттесудің арқасында бір-бірімен ретті және тығыз орналасады. Бұл жағдайда

Бөлшектердің потенциалдық энергиясы минималды болады және $E_p \sim \bar{E}$. Басқаша айтқанда, кристалл – заттың қатты күйіндегі берік, реттелген бөлшектердің қорылуы. Ал екінші жағдайларда сұйықтардың қатты аморфты денелердің түзілуіне әкелуі мүмкін, яғни бөлшектер сұйықтарда болатын, яғни хаотты түрде орналасады. Аморфты денелер үшін $E_p \gg \bar{E}$ және температура мен басқа да физикалық параметрлердің салыстырмалы аздап өзгеруі кезінде бұл денелер «ағады». Аморфты және кристалл денелердің басты айырмашылығы олардың қорылысында болады және аморфты денелердің изотропиясы мен кристалл денелердің анизотропиясында байқалады.

Аморфты және кристалды денелердің басқа да айырмашылықтарының арасында кристалды денелердің балқу температурасының анықтылығы мен монокристалдардың пішінінің дұрыстылығын көрсетеміз.

Кристаллография тарихына қысқаша тоқталып өтсек. Ғалымдар кристалдардың дұрыс пішіні олардың тығыз, реттелген бөлшектерінің орналасуына немесе олардың тығыз орамасына байланысты екендігін өте ертеде болжаған болатын.

Кристалдардың сыртқы сипатының дұрыстылығы олардың бөлшектерінің анықталған реттелген қозғалысына негізделгендігі кристаллографиямен орныққан: кристалдық торлардың жеке бөліктері оны кеңістіктік қайта қарау кезінде периодты түрде қайталанады. Бұл аса маңызды қасиет «кристалл симметриясы» деген атқа иеленді. Осы көрсетілген оқу материалын зерттеу барысында «Кристалдар» диафильмін, «Кристалдар таблицасын» және «Кристалдың құрылымы мен қасиеттері» кинофильмін қолдануға болады.

2. Қатты денелердің механикалық қасиеттері. Механикалық қасиеттер деп механикалық кернеудің әрекетінен болатын денелердің сипаттамасын түсінеді. Бұл қасиеттер көптеген факторларға байланысты болады: поликристалдық материалдардың бұршақ көлеміне, текстурасына, кристалл торларының дефектісіне, дененің көлемі мен пішініне, зерттеу жылдамдығына және т.б. бөлшектердің арасындағы химиялық байланыс түрлерінің әртүрлі болуы механикалық қасиеттердің әртүрлілігіне алып келеді. Олардың ішіндегі ең бастылары беріктілік, серпімділік, созылымдылық, аққыштық болып табылады. Механикалық қасиеттер механикалық зерттеулердің нәтижесінде анықталады, олардың ішінде кең қолданысқа материал үлгісінің созылуы ие болды.

Серпімділік күшінің пайда болу себебін идеал кристалл торларының моделінің деформациясы мысалында түсіндірейік. Ең басты көңілді

механикалық қасиеттердің сипаттамасында қолданылатын түсініктердің трактовкасына аударамыз: «механикалық кернеу», «серпімділік модулі», «беріктілік қоры», «серпімділік, аққыштық, беріктілік шектері», «созылу диаграммасы». Резинаның созылуы мысалында серпімді деформацияның дененің бастапқы көлемі мен пішінінің қайта қалпына келуімен байланысты кері процесс екендігін демонстрациялаймыз. Бұл құбылыстың себебі – молекулалық күштер арасындағы серпімді әрекет. Осы тақырыпты түсіндіруде сабақта «Қатты денелердің механикалық қасиеттері» кинофильмін, деформацияға байланысты кестелер жинағын, серпімділікке немесе беріктілік қасиеттерге ие болатын материалдар топтамасын қолдануға болады.

3. Қатты денелердің жылулық ұлғаюы. Бұл құбылысты зерттеудің міндеті оның молекулалық-кинетикалық теорияның негізінде түсіндірілуінен тұрады. Қысқаша түрде оқушыларға кристалл денелердің жылулық ұлғаю процесінің механизмі туралы түсіндірме беруге болады. Бөлшектердің тербелісін қарастыру кезінде тебілу күштері тартылу күштеріне қарағанда көп мөлшерде олардың бөлшектерінің арасындағы арақашықтыққа тәуелді екендігін ескереміз. Денелердің жылулық ұлғаю ең алдымен барлық қондырғылардың, құралдар мен машиналардың құрастырылуы кезінде есептеледі.

4. Материалдардың механикалық қасиеттерімен басқару. Қазіргі заманғы ғылым материалдардың қасиеттерін олардың қасиеттерінің құрылым мен эксплуатация шарттарына тәуелділігінің есебі негізінде басқаруды ұсынады. Сондықтан басты назарды материалдардың механикалық қасиеттерінде осы тәуелділікті қарастыруға аударамыз.

Қатты дененің серпімді және пластикалық қасиеттерінің олардың механикалық және термиялық өңдеу әдістерінен тәуелділігін оқушылар келесі тәжірибенің көмегімен бақылай алады. Тәжірибенің фронтальдық қойылымы үшін әрбір үстелде келесі құралдар болуы қажет: табаны бар штатив, ұзындығы 12-13 см-лік және диаметрі 1 мм болатын үш сым, ілмектері бар 100 г жүктемелер, кішірек темір соғатын төс пен балғаша. Тәжірибені былай жүргізеді. Алдымен штатив табанында сымдарды бірінен кейін бірін бекітеді және оларға жүктемелер ілінеді. Бұл тәжірибеде темір сымдардың деформацияға ұшырағаны және кернеуді түсірген соң ол өзінің пішінін қалпына келтіретіні байқалды.

Факультативтік сабақтарда материалдардың физика-механикалық қасиеттерінің олардың өңдеу әдістерінен тәуелділігін жан-жақты қарастыруға болады. Термиялық цехқа немесе материалдарды зерттеудің заводтық лабораториясына экскурсия өткізген дұрыс. Мұндай экскурсия оқушылардың

білімдерінің тереңдетілуі мен алған білімдерін нәтижелілеу үшін ғана емес, сонымен қатар олардың кәсіптік бағдарына үлкен септігін тигізеді.

5. *Кристалдардың қасиеттері мен құрылуы.* Кристалдық денелерді зерттеуді олардың ең басты ерекшеліктерінің бірі механикалық қасиеттерінің анизотропиясымен танысудан бастауға болады. кристалдардың механикалық қасиеттерінің анизотропиясы әртүрлі әдістермен анықталады. Олардың ішіндегі ең қарапайым әдісі қатты дененің үгітілуінің бетін қарастырумен түсіндіріледі.

Кристалдық денелердің бетін қарастыру үшін химия кабинеті үшін шығарылған минералдар мен тау жыныстарының топтамасын қолданған ыңғайлы. Бұл

топтамаларды білім алушылармен экскурсия кезінде жиналатын минералдармен, өздері өсірген кристалдармен толтыруға болады.

Фронтальдық зертханалық жұмыста білім алушылар оқулық микроскоптың көмегімен натрий хлориді кристалының өскенін бақылайды. Бұл бақылаулар нәтижесінде тек кристалдардың өсу жылдамдығының анизотропиясына емес, сонымен қатар өсетін кристалл пішінінің заттың тегіне де байланысты екендігіне назар аудару керек.

Кристалл қасиеттерін зерттеуді кристалдар өсіретін және олардың қасиеттері зерттелетін ғылыми-зерттеу лабораториясына экскурсиямен аяқтаған дұрыс.

THE ROLE OF SOCIALIZATION IN A FOREIGN LANGUAGE LINGUISTIC ENVIRONMENT

DALABAYEVA AINASH AMIRALIEVNA

Teacher of English language

MSE «Balkhash humanitarian-technical college named after A.Musin»

Balkhash, Karagandy region

In the middle of the last century arose the problem of acculturation of national minorities, their productive integration into the dominant linguistic and cultural environment. Currently, similar problems have become highly relevant for our society.

The purpose of the presented message is to study socialization as an integral part of a foreign linguistic environment and a key point in a multicultural society.

The above goal has set a number of objectives:

- study the term “socialization”;
- identify the problems associated with socialization;
- proposing ways to minimize language barriers in the processes of globalization.

Socialization plays an important role in every state, since it determines the patterns of behavior and adherence to them, social values and beliefs of society.

In the dictionary on conflictology, the definition of the word socialization describes the process of assimilation by an individual (group) of patterns of behavior, social norms and values necessary for successful life in the society. [1]

A striking example of the above-mentioned concept of “socialization” is the story of V.G. Kovalenko “Without language”, where the author quite clearly describes the process of socialization, with all its advantages and disadvantages, or rather the immigrant character gets used to the American way of life, but does not accept it with his soul. [3]

Based on the above source, it is necessary to emphasize

some difficulties in the process of socialization in a foreign language linguistic environment. It is obvious that one of the qualities of individuals that cause difficult situations in the process of socialization in a foreign language culture is the lack of flexibility, unwillingness to study a foreign language culture, disrespect for the norms and values of society, manifestation of a negative attitude towards the traditional charters of society.

The above points are certainly some of the social barriers that must be overcome not only because of self-development, but also for successful life. Modern society, where we observe the coexistence of different languages, cultures, lifestyles, should be aimed at tolerance and tolerance.

Two basis play a key role in this issue: home upbringing and education. Speaking about upbringing in a family, one cannot deny the fact that love or dislike for everything material or immaterial is born from early childhood. That is why the first and main teachers and mentors are parents. How a child behaves in a multicultural society depends on their correct presentation of the embellishment of nature, different countries and people. The second stage is preschool and school education, in which, of course, teachers must show pedagogical skills in presenting a correct picture of the world, in explaining to students how important and useful is respect, tolerance and craving for knowledge of foreign cultures. Taking into account in the educational process the individual characteristics of students associated with their cultural, social, ethnicity, the organization of specialized support, the formation of a tolerant consciousness are necessary from a psychological and pedagogical point of view.

Another problem of socialization in a foreign language environment is language barriers. There are four main types of language barriers: logical, stylistic, semantic and

phonetic. At the same time, it is worth clarifying that a logical barrier arises in cases where the partners fail to come to a common denominator.

Stylistic barriers arise from the inconsistency of the language styles of the communicants, interacting use special terms that are unfamiliar to the interlocutor.

As for semantic barriers, you should pay attention to the fact that they arise due to the incorrect meaning of symbols or terms used in communication, which in many languages have many concepts, respectively, and used in completely different meanings in communication.

As for phonetic barriers, it is necessary to take into account its cause of occurrence, which is a result of perception, thus incorrect pronunciation of sounds, or incorrect division of basic linguistic elements, such as words, sentences, paragraphs, and so on. This process in linguistics is called signification.

The following points are presented in order to minimize the problem of the language barrier in the processes of globalization:

- slow pace in the transmission of messages to communicants;
- exclusion of idioms, abbreviations and jargon from the lexicon of the speaker;
- choosing the most effective way of communication (video conference, telephone, emails, etc.);
- clarification of information until you are fully convinced of the correct understanding of the message;
- taking into account the specifics and features of the language in the process of intercultural communication.

A person accumulates social experience of life in a particular society, social groups and organizations, becomes a person only if throughout life there is a process of influence on the individual from the side of society. A very important period in the formation of socialization falls on childhood and adolescence, since the influence of the family, education and upbringing systems, and the media during this period is especially active.

The next stage, which has a positive effect on the process of socialization in a foreign language environment, is multicultural education. It is characterized by an

increase in the ethnization of the content of education, an increase in the role of the native language.

The system of social roles is a key point in the acquisition of social experience by an individual. This process takes place both in the family circle and in educational institutions. In the course of the process of socialization, such qualities as self-awareness and the assimilation of social attitudes are formed.

Undoubtedly, the Internet has enormous potential, growing popularity and plays the role of a tool for communication, transmission and storage of information to educational institutions in world societies. You should also use its resources in order to assist migrant youth in their adaptation to the educational, as well as socio-cultural space.

In conclusion, I would like to note that the process of socialization is an integral part of any society, since only through an understanding of cultural values, traditional foundations, linguistic features of a foreign language culture; one's culture is better and easier perceived. Only with comparative analysis, we can emphasize the commonality, differences and uniqueness of our own and foreign-language cultures. It is necessary to emphasize the importance of the professional approach of teachers to teaching preschoolers, schoolchildren, and also students for showing interest in the study of foreign language culture, in the desire to learn and expand the horizons of knowledge in the field of cultural studies, ethnography, linguistics and, of course, history. Only through the correct pedagogical approach can be achieved the correct goal of learning a language through history and culture.

Библиографический список:

1. Давлетчина С.Б. Словарь по конфликтологии Улан-Удэ: ВСГТУ, 2005. - 100 с.
2. Кармова М.Р. Способы преодоления языковых барьеров в процессах миграции: Sci-Article.ru №43 (март), 2017//<http://sci-article.ru/stat.php?i=1489579595>
3. Короленко В.Г. «Повести и рассказы», Из-ва «Московский рабочий», 1953.
4. Тысяча состояний души. Краткий психолого-филологический словарь: изд-во Флинта, Наука, 2006.0- 424 с.

КОЛЛЕДЖІМІЗДІҢ МАҚТАНЫШЫ

Тәуелсіздік мерекесі қарсаңында

Бокстан Азия чемпионы
Ермек Ерасыл – 3 курс студенті

Қазақстан Республикасы колледждерінің «ТОП 100 студенттері»

Лабораторно-практические работы студентов

Лаборатория электротехнических дисциплин